

TOMIS

Anul VIII, nr. 102 (16), 25 august 1973

16 pagini, 1,50 lei

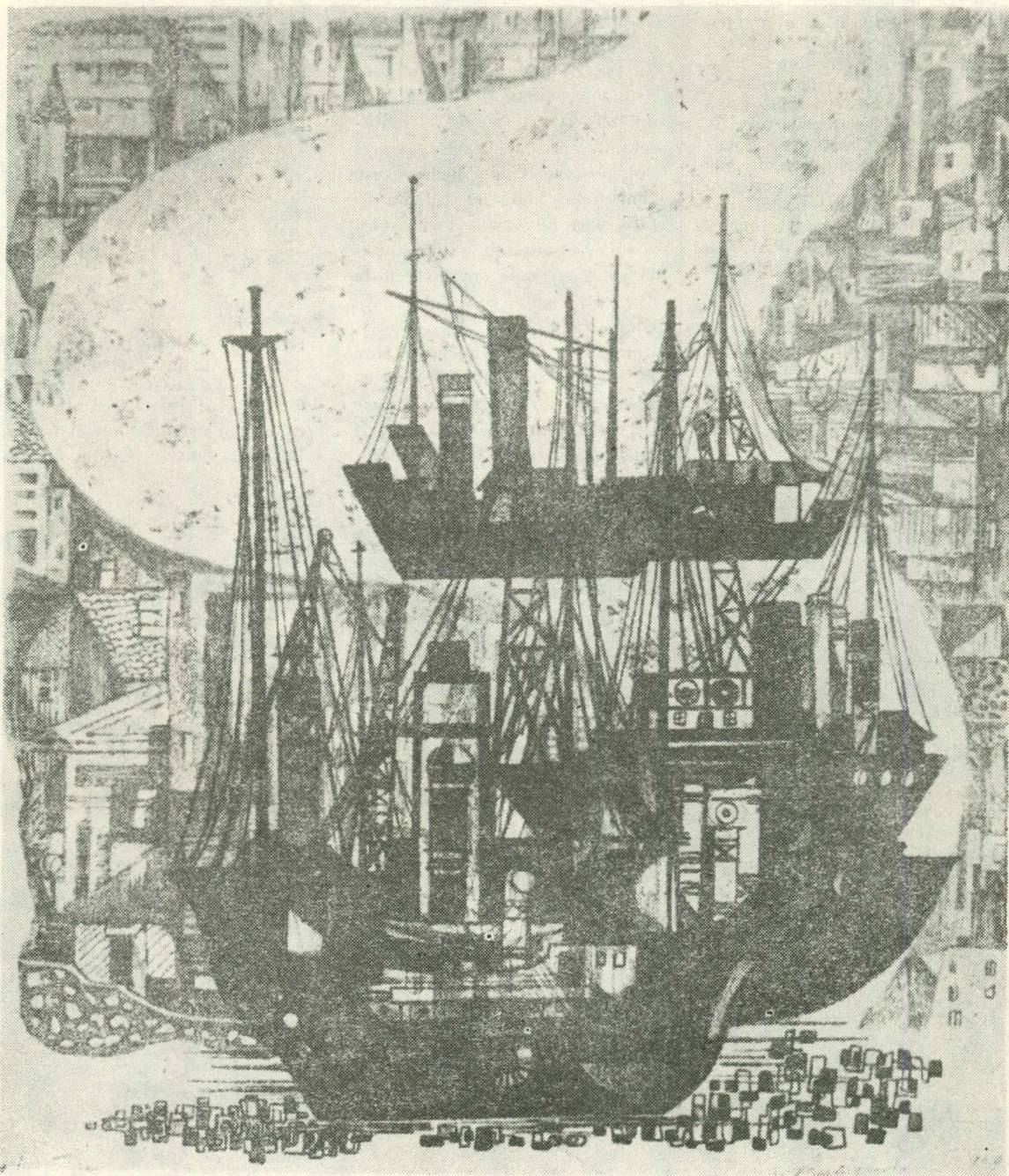
AUGUST DE FOC

VASILE VILCU

prim-secretar
al comitetului județean
Constanța al Partidului
Comunist Român

În cel de al douăzeci și nouălea an de la insurecția națională antifascistă armată din August 1944, întregul nostru popor, sub conducerea înțeleaptă a partidului, se află angrenat în bătălia pașnică, constructivă, pentru transpunerea în viață a directivelor Congresului al X-lea al P.C.R., a hotărârilor Conferinței Naționale din iulie 1972, pentru realizarea înainte de termen și la înalți parametri tehnico-economici a cincinalului actual. Cele aproape trei decenii care au trecut de la actul insurecțional reprezintă pentru poporul nostru un timp de profunde transformări economice și social-culturale, de mari prefaceri înnoitoare, de eforturi conjugate care au înscris România între țările cu cel mai rapid ritm de dezvoltare. Evoluția societății noastre pe drumul socialismului a dovedit cu strălucire justetea politicii științifice a partidului, a demonstrat cu claritate necesitatea întăririi rolului conducător al partidului în toate domeniile vieții sociale. Conștienți că, prin împlinirea înainte de termen a cincinalului în curs, contribuie la edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră, oamenii muncii din județul Constanța, sub conducerea organelor și organizațiilor de partid, înscriu neîntrerupt noi și importante succese în munca lor. Astfel, în prima jumătate a acestui an, unitățile economice din județul Constanța au realizat o producție globală industrială în proporție de 104 la sută, producția marfă fiind de 105,2 la sută, planul de export fiind realizat în proporție de 105,3 la sută. În aceeași perioadă, întreprinderile de construcții-montaj, ale căror lucrări se extind în întregul județ, și-au îndeplinit planurile de producție în proporție de 105,5 la sută, ceea ce echivalează cu 53,2 la sută din volumul lucrărilor prevăzute pe întregul an. Ca urmare a creșterii

(Continuare în pag. 2)

NATALIA MATEI

Șantier naval

VIRGIL TEODORESCU

puternic astru

Orbiți de soare ochii pilpiiau
Ca niște fluturi încă indeciși
Ca niște frunze înfiorate sau
Ca fragede petale de iriși.

Orbiți de soare, însă un soare zămislit
De luptători viteji în miez de noapte
Urcînd în ziua noastră spre zenit :
Puternic astru al sublimei fapte.

Ecou în piatră albă încrustat
Pentru-a rămîne veșnic să vegheze
Cum în copil veghează un bărbat
Și dimineața-n caldele amieze.

semnează :

ION BĂDICĂ
C. CIOROIU
CALISTRAT COSTIN
ION DRAGOMIR
EMIL IENCEC
EMIL MANU
IOAN MICU
AL. MIHALCEA
ILEANA MANOLE
C. NOVAC
IOANICHIE OLTEANU
VICTOR PAVEL
FLORIN PIETREANU
FL. POSTOLACHE
M. ROZNOVEANU
ALEX. ȘTEFĂNESCU
CARMEN TUDORA
FLORIAN TUCĂ
G. VLĂDUȚESCU

construcții într-o uriașă perspectivă

Privită din trecutul apropiat spre prezent și de aici către deceniile ce vin, imaginea frumoasă a patrii se metamorfozează de la un an la altul, dobîndește amețitoare contururi pe verticală, se îmbogățește cu elemente ieri abia imaginabile, azi de o realitate copleșitoare, mine de proporții colosale. Harta economică a României socialiste este atât de bogată în construcții impunătoare, în obiective industriale de o mare varietate, de un potențial în continuă creștere, încît o comparație cu imaginea de acum trei decenii devine practic imposibilă. Năzuim mereu spre mai sus, spre mai mult și mai bine. Este crezul nostru comunist, voința noastră de a ne afirma ființa națională în con-

ION LUNGU

(Continuare în pag. 2)

ION DODU BĂLAN : „O CLARĂ ATITUDINE POLITICĂ”

— Există în fiecare cultură o permanență spirituală care se cere pusă în valoare, subliniată. Necesitatea relevării acestei permanențe se leagă de o altă și anume de valorificarea ei mai lucidă, mai pertinentă a tezaurului cultural al trecutului. În ce credeți că ar consta așadar actualitatea unei discuții despre moștenirea culturală ?

— Problema moștenirii culturale implică o clară atitudine po-

litică. Este vorba aici de o alianță ideologică pe care prezentul o face cu trecutul său. Mai bine spus, pe măsură ce își cunoaște mai mult viitorul, oamenii recuceresc, în egală măsură, trecutul, redescoperindu-și astfel propria lor spiritualitate, autodefinindu-se, precizindu-și în acest mod, mai exact, propriile lor idealuri politice. Moștenirea culturală e o moștenire sui-generis, lipsită de tirania

unor moșteniri de alt orizont biologic să zicem, care vizează o anumită realitate biologică, funcționînd decisiv... În cazul nostru noi sintem cei care alegem din trecut ceea ce corespunde, azi, intereselor spiritualității noastre.

— Admiteți, deci, că o oarecare subiectivitate este, ca să spunem așa, inevitabilă în procesul de selectare...

— Desigur, subiectivitatea e

conținută aici, dar ea trebuie axată pe criterii științifice, în interpretare, în valorificare, în selectare... Totodată însă, marxismul interpretează cultura în chip obiectiv, mai detașat, urmărind cauzalitatea, finalitatea lucrurilor. În procesul moștenirii literare două cred că sînt aspectele mari, cu valoare de permanență : reactualizarea și interpretarea. Vedeți, n-am înscris și momentul editării fiindcă aș vrea să lărgim puțin sfera acestuia. În ce privește reactualizarea moștenirii noastre literare putem spune astăzi

că nu mai avem ceea ce, cu cîțiva ani în urmă, numeam „pete albe”, autori-tabu, subiecte „incendiare”... Partidul nostru a elaborat și aplicat o politică culturală ce se caracterizează prin comprehensivitate, elasticitate, dar și intransigență în ce privește trecutul. Editurile noastre au tipărit în răstimpul acestui sfert de veac aproape toate textele fundamentale ce marchează istoria noastră spirituală. Unele texte reactualizate de pildă nu au nici o va-

(Continuare în pag. 2)

AUGUST DE FOC

(Urmare din pag. 1)

productivității muncii și a dării în funcțiune a noi capacități de producție, industria județului a înregistrat un ritm de creștere de 11,4 la sută, față de perioada similară a anului trecut. Marinarii flotei noastre comerciale au depășit principalul indicator al planului de transport, realizând venituri brute în lei valută în proporție de 102 la sută. Anul acesta, unitățile agricole din județ au obținut o recoltă bună de grâu, cea mai mare înregistrată cândva în aceste locuri. Iată doar câteva date edificatoare ale muncii noastre din acest an și care ne îndeamnă la mai mult.

Vizitele cu care ne-a onorat secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în această vară, având drept scop analiza la fața locului, împreună cu factori de răspundere și specialiști, a problemelor edificării unor deosebit de importante obiective economice, a reliefat, încă o dată, grija conducerii noastre de partid pentru înflorirea continuă a economiei noastre socialiste. Pentru locuitorii județului nostru, indicațiile de un înalt spirit constructiv ale tovarășului Nicolae Ceaușescu au constituit prilejuri de bucurie, de adâncă satisfacție, aceste generoase indicații deschizând minunate perspective de dezvoltare a economiei și, ca urmare, a întregii vieți social-culturale a județului. Avem în față exigențele și răspunderile acestor mărețe obiective, unele în curs de realizare, cum este „docul uscat” de la S.N.C., necesar construirii navelor de mare tonaj, altele la care vom purcede curînd. Reluarea lucrărilor Canalului de navigație Dunăre-Marea Neagră, construirea unei hidrocentrale la Cernavodă, amplasarea unor unități industriale de-a lungul Canalului, a unui șantier naval în raza portului Mangalia, construirea unui nou port la Constanța Sud-Agigea, — iată uriașele opere cărora ne vom dedica trup și suflet, cu toată priceperea, cu tot entuziasmul, opere care vor împodobi brațele și umerii Dobrogei. La douăzeci și nouă de ani de la Eliberarea patriei, iată-ne deci angrenați într-o bătălie

(Urmare din pag. 1)

certul popoarelor lumii, de a face din fiecare colț al patriei o grădină, o fîntînă a luminii, o realitate a secolului 20, o zidire la nivelul tehnicii mondiale. Visăm cu îndrăzneală la viitorul comunist al patriei, construim cu visul pe buze ca un cîntec, cu visul în ochi ca o floare, cu acest vis minunat în miini ca o pasăre măiastră, și știm că din miinile, din privirile noastre îndreptate spre viitor și din rostirea noastră, din fiecare faptă, zi după zi, vom făuri o patrie tot mai frumoasă, pe care o vom lăsa drept cea mai de preț moștenire urmașilor noștri. Trăim cu toții și participăm împreună, fiecare cu uneltele și priceperea sa, înaintăm în cel mai fierbinte cîntec, pe care îl vom încheia, așa cum ne-am angajat solemn în fața partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu o jumătate de an mai devreme și la cea mai înaltă cotă tehnico-economică.

Construim azi de zeci, de sute de ori mai mult și mai bine ca în trecut, avem înaintea uriașe perspective, uriașe ca dimensiuni, minunate ca fapte, a căror

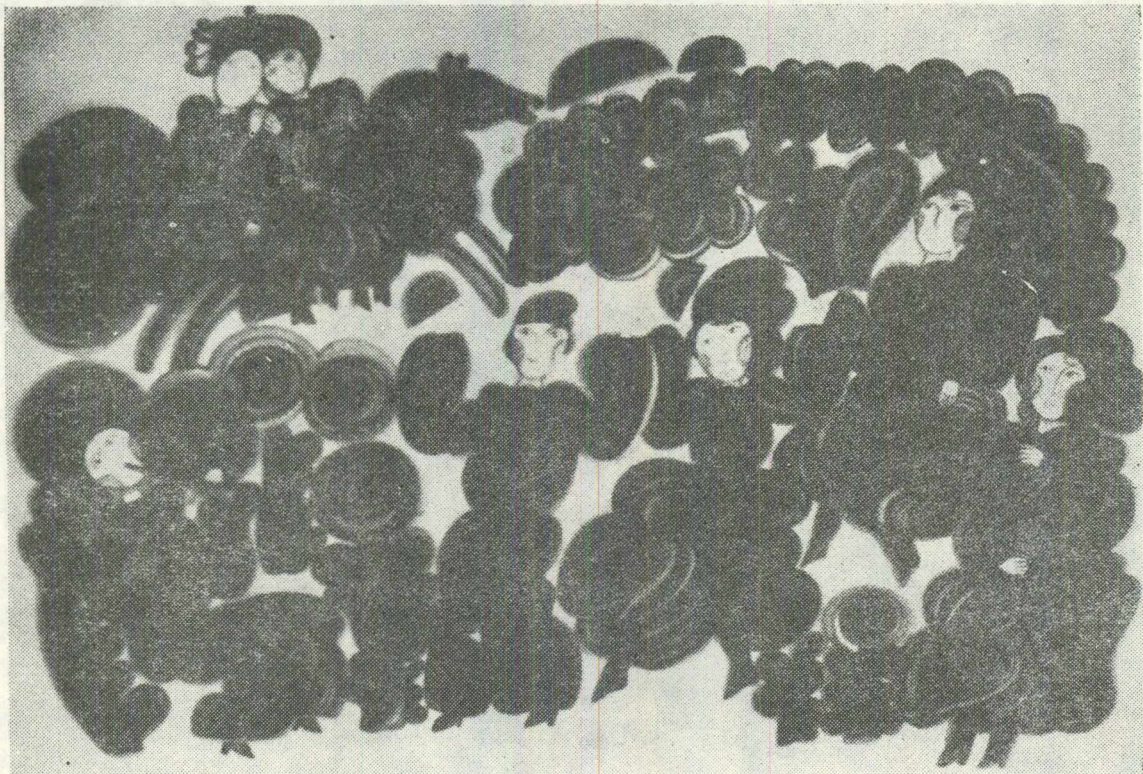

construcții într-o uriașă perspectivă

realizare depinde numai de noi, de sirguința noastră, a tuturor, de ambiția noastră de a ne autodepăși, de perseverența cu care vom urmări țelurile fixate. În anul 1990, producția indus-

trială globală va fi mai mare de 6—8 ori decît în 1970. Volumul construcțiilor de locuințe va spori de la 285 mii apartamente cît a fost în 1971—1972, la două milioane și jumătate. Industria constructoare de mașini și industria chimică vor deține 55—60 la sută din totalul producției industriale. Ponderea populației ocupate în industrie și construcții va crește de la 30,3 la sută în 1970, la 50 la sută în 1990. Și în agricultură se vor înregistra mutații considerabile. Zootehnia va depăși 50 la sută din producția agricolă. Va spori substanțial contribuția agriculturii la venitul național. Va fi irigată întreaga suprafață ce se justifică din punct de vedere economic. În același timp, însă, ponderea populației ocupate în agricultură va scădea de la 49 la sută în 1970, la 10—15 la sută în 1990. Iată deci țelurile științifice elaborate, iată chemările și răspunderile, iată perspectivele care vor ridica patria noastră la un înalt nivel de dezvoltare economică, tehnică și social-culturală, care ne vor permite să ne situăm printre țările avansate din punct de vedere economic, care constituie înaintarea noastră fermă spre comunism.

Ca locuitor al unui oraș ce a cunoscut în anii socialismului o dezvoltare dintre cele mai uimitoare, ca un îndrăgostit al acestui ținut mirific dintre Dunăre și Mare, am urmărit cu emoție, cu satisfacție, cu bucurie, vizitele întreprinse în această vară de secretarul general al partidului nostru în județele Constanța și Tulcea, îndemnurile îndrăzneț-construc-tive, generoase pentru noi toți, date la fața locului, pe șantierele în curs de extindere ori pe locurile pe care se vor naște curînd alte șantiere, vor răsări și vor crește mindre în soare obiective economice de o foarte mare importanță. Toate acestea constituie tot atitea prilejuri de satisfacție, de firească mindrie pentru locuitorii Dobrogei, dar și tot atitea îndemnuri de a ne spori răspunderea, de a ne înzeca eforturile pentru înfăptuirea lor în timp optimi și la pararnetii maximi.

EMILIA BABOIA

Sărbătoare

(Urmare din pag. 1)

loare literară, nici un mesaj ideologic salutar: ce cuprinde „Palia de la Orăștie” dacă nu cărți din „Vechiul Testament”? Dar nu pentru caracterul bisericesc, teologic s-a retipărit „Palia...” ci pentru că reprezintă unul din momentele fundamentale, esențiale, de limbă literară românească. Din interes filologic, cu scop filologic s-au retipărit încă multe alte texte și lucrul trebuie înțeles ca atare (texte religioase din secolele XVI-XVII-lea, ori texte istorice ce reprezintă și azi o sursă de îmbogățire, de improspătare a limbii literare, prin arhaismele, numeroase, existente acolo (știut fiind că alături de neologisme și regionalisme arhaismele pot contribui și ele la reinvierea limbii literare, indiferent de momentul evoluției ei). Da, nu mai avem subiecte-tabu. Ba aș spune chiar că s-a făcut, la un moment dat, un abuz de retipărire a culturii din trecut, în absența unor criterii ideologice și estetice clare fără discernămint, fără exigențe valorice. A existat o ade-vărată invazie de maculatură, de literatură submediocră, ne-luată în seamă nici în perioada interbelică, în care a apărut. Ați văzut probabil un volum mare de Ion Th. Ilea, cu ilustrații de Drăgușescu înfățișînd

O CLARĂ ATITUDINE POLITICĂ

răstignirea pe cruce și sugerînd o lume, o realitate de care noi sîntem străini, care nu poate face, cum spuneam, o alianță ideologică cu prezentul nostru. Procesul de valorificare a moștenirii culturale presupune o atitudine obiectivă, științifică. Din păcate, uneori, se întîmplă ca unora să le placă numai ceea ce înțeleg ei, iar alții să înțeleagă numai ceea ce le place. Și se mai întîmplă ceva: despre unii scriitori mari se vorbește foarte mult, li se citează numele în diverse studii, dar opera lor se citește tot mai puțin. În goana după modernitate, pierdem adesea din vedere valorile clasice, sau le lăsăm doar pe seama studiilor în clasă, pentru elevi, pe care îi recompensăm cu o notă bună dacă învață ceva pe de rost...

— Care sînt principiile după care trebuie orientată selecția?

— În cultură nu există o scară de valori, așa cum e tabloul lui Mendeleev — acolo e cutare element și acolo rămîne pentru totdeauna. Orice operă de artă este, într-un anume fel, o operă deschisă în sensul că fiecare

generație va descoperi în ea sensuri, idei, sentimente noi, sau, dacă nu chiar noi, cel puțin interpretarea va fi răcută într-o perspectivă nouă, în concordanță cu ambiția spiritului a momentului istoric respectiv. Schiller, cred, spunea că o perele bune sînt ca pietrele prețioase: cu cît trece vremea peste ele, cu atît devin mai strălucitoare. Operele mediocre sînt ca metalele inferioare care, pe măsură ce vremea trece, ruginesc, își pierd valoarea. Trebuie deci ca atenția noastră să fie mereu aplecată spre strălucirile intrinseci ale operelor bune, să operăm cu discernămint, nuanțat, să gîndim, să cumpănim bine o judecată de valoare. Un curent literar nu poate fi de exemplu, caracterizat în totalitate, printr-un singur tribut. Personalitățile din cadrul acestuia sînt adesea contradictorii. Semănătorismul de pildă nu a avut în întregime un caracter retrograd; unii scriitori ce i-au acceptat programul au exprimat în opera lor idei progresiste. Cum tot în cadrul semănătorismului problema națională avea nu numai nuanțe, dar și obiective diterite

în Muntenia și Transilvania. În Muntenia era mai mult o instigare xenofobă, cîtă vreme în Transilvania — și revista „Luceafărul” pînă în 1918, va reflecta cu fidelitate această stare de spirit — exista o reală problemă națională. Viața noastră editorială se conduce după principii ferme marxiste, bizuindu-se pe un tot mai riguros spirit de selecție; efortul de interpretare cît mai completă, mai științifică a fenomenelor culturale din trecut este evident. Avem, da, intenția de a publica lucrări de sinteză despre marile curente din cultura română, începînd cu umanismul românesc din opera croncarilor, preromantismul, romantismul, clasicismul, etc. Editura „Minerva” a și obținut cîteva frumoase succese în acest sens. Tot la „Minerva” intenționăm să edităm un fel de „Corpus al literaturii române” ce va urmări tipărirea operelor literaturii române de la primele texte pînă azi. Ne-am gîndit totodată la tipărirea în continuare a unor lucrări cu caracter polemic, de interpretare și a literaturii universale.

Politica culturală a partidului nostru este îndreptată spre valorificarea tuturor marilor cuceriri ale spiritului uman, integrîndu-le lucid, critic, în cultura noastră. Mă voi referi acum și la un alt aspect. Este vorba de notele, de prefețele ce însoțesc edițiile selective: se observă aici, uneori, tendința de a sări dintr-o eroare sociologizantă la alta, net estetizantă, formalistă, împotriva adevărului obiectiv. A existat o perioadă, acum vreo doi ani, cînd orientarea se răcea fără discernămint către așazișele curente de avangardă... În „Antologia poeziei moderniste”, publicată de Sașa Pană la noi, sînt exprimate, după părerea mea, unele idei mai mult decît discutabile. Or, un fenomen trebuie văzut în toată complexitatea sa. Subiectivitatea de care vorbeam în alt loc acționează asupra tuturor oamenilor, firesc, deci, și asupra celor din sistemul editorial. Ceea ce dorim este ca greșelile să aibă un coeficient minim, să întărim întransigența ideologică, răspunderea personală a editorului și a celor care difuzează cartea... Autorul are libertatea de a scrie ce vrea, noi o să avem libertatea de a publica ceea ce credem că e bun, că servește culturii noastre socialiste...

LUMINILE PORTULUI

Într-o noapte, m-am visat în larg, legat de catarg ca Ulise, cu urechile ciulite spre sirenele portului, cu privirile ațintite către luminile sale. Fusesem răpit țărmlui, imobilizat, pentru a nu putea să răspund chemărilor lui? Sau poate că vroiam să văd și să știu: acesta era portul nașterii mele, al ochilor uimiți ai copilăriei? Războiul nu era nimic, moartea putea să ridă printre ruine, portul nu putea fi ucis, cum nu putea fi învins pământul, cum nu putea fi lovită cu vergele Marea, era legat de pământ, era scaldat de mare, era acolo de totdeauna. În visul meu naiv de frumos, am rupt frînghiile care mă țineau de catarg, am sărit în valuri, înotînd cu toată puterea spre casă. Portul era casa mea, o știam. Ca un marinar care după luni nesfîrșite de cart vede deodată pământul, într-un chiot m-am trezit din acel vis. Între singurătatea cerului noaptea și plătirea înfrigurată a Mării, cea dintîi revelație a lumii umane a fost pentru mine portul. Există o lume a gîzelor, așa cum există o lume a stelelor, o lume a lumilor care este universul fără de margini. O lume a lumilor omului este portul. El se deschide tuturor zărilor, el este alfa depărtării, omega tuturor căutărilor. L-am văzut crescînd printre ani, cu brațele sale puternice împlinite tot mai departe în Mare. L-am cîntărețat, copil fiind, i-am scotocit toate cotloanele. I-am cunoscut noile dane, oamenii care veneau aici să lucreze, atrași de marea lui dezvoltare. Am mers pe „drumul pietrei” cu acele basculante, ca niște bolizi într-un dute-vino de furnicar. Am mers deunăzi prin el, mi-a trebuit o zi lungă de vară să-l reconstitui în noua lui înfățișare. Copil fiind, m-am jucat pe încrengăturile lui de fier. Acum e de nerecunoscut. Un alt port își desfășoară danele alături de cel vechi. Al treilea port se va construi în anii ce vin, la Agiea. L-am văzut într-un tablou unic, mereu repetat, improspătat doar de culorile zorilor, mîngiate de degetele brizei, legănat serile de tăriile Mării, diminețile de miresmele gliciei, acest tablou era al muncii fără de preget. Aici efortul nu conținește niciodată, aici citești cartea sublimă a muncii. Radă a păcii. Vapoarele vin tăind aerul cu vocile lor răgușite de fumul zărilor îndepărtate. Sint cărașii apelor, delfinii negoțului, sint ștafete și punți ale muncii pașnice. Aici se întîlnesc toate meridianele. Vapoarele pleacă, salutînd țărmlul. Ele ne arată cinstirea de patrie. Navele românești străbat căi către toate porturile lumii. Sint goelanzi ai idealurilor noastre de pace și prosperitate. Ne reprezintă la ambasadele mărilor și oceanelor. Aceste nave poartă numele ținuturilor și orașelor românești. Ele poartă aceste nume pînă la capătul lumii. Se spune că pentru marinar, numele vasului său este mai scump decît cel al iubitei. Vasul este o fărîmă de azimă. Cea îndrăgită e patria. Am crescut împreună și cei aproape treizeci de ani cît numără istoria nouă a patriei sint anii cunoașterii mele. Anii creșterii impetuoase a portului meu. Un port nu este un triunghi, nu este un romb, este un rotund. Simbolul portului meu este o constantă. O linie mereu suitoare. O spirală a devenirii. Sint dator luminilor sale.

VASILE POENARU

Înaintăm spre mare, triumfător; irișii concentrau extazul pământului pulverizat în fantastic albastru, cu stoluri misterioase de pescăruși... Și simțeam cum, la fel, în miile de oameni veniți aici din toate colțurile țării și lumii se petrecea același lucru: fiecare înainta spre mare cu

hitecți și constructori-artiști. Numai cu cîțiva ani în urmă s-a început construcția aceasta îndrăzneță și iată acum, nume noi, cu sonorități aparte s-au și înscris pe harta Dobrogei: Venus, Saturn, Olimp... Zeci, sute de mii de turiști vin să-și petreacă vară de vară vacanța aici, primiți fiind cu acea

MIRACOL, LA MARGINEA MĂRII

sentimentul unei nemărginite biruinți, înveșmîntat în raze ca într-o togă albă. Și, totuși, în gestul de celebrare a soarelui este mai mult decît o euritmie a trupului, este un imn nou, cu cadențe ascunse, ce poate fi descifrat numai de ochiul și inima îndrăgostitului de pământul Dobrogei care, generos, își împinge pînă la margine de mare cîmpurile mustind de bucuria rodului pentru a fuziona cu o bucurie la fel de pură și de totală: bucuria solară a odihnei. Sigur, pentru cel obișnuit zilnic cu priveliștea aceasta, surprizele se oferă mai greu... Dar iată, chiar și dobrogeanul simte mereu nevoia să contemple noua simetrie a litoralului, să se abandoneze din cînd în cînd încîntării de a privi acest țărml de miracol împodobit fantastic cu albe verticale de mîna unor ar-

ospitalitate recunoscută a dobrogeanului, care știe să facă totul pentru ca amintirea popasului pe meleagurile sale să rămînă de neuitat...

„Este a treia vară de cînd vin la Mamaia, — îmi mărturisește o englezoaică roșcată și tare drăguță, o posibilă Miss Litoral, mi-am zis eu în gînd, — și vă spun drept, de fiecare dată m-am simțit excelent. Am călătorit mult, am cunoscut și alte, nenumărate, stațiuni marine din lume, dar, iată, prefer Mamaia de la un timp... Este aici ceva cu totul special și într-o bună zi m-am întrebant și eu, ce? Nisipul, apa, casele, străzile? Nu știu, cred că este mai degrabă vorba de toate acestea la un loc, de o ambianță anume, de ceva ce te face să te simți ca acasă. Un sentiment al plenitudinii...”

G. BASARAB

UN RAPORT NOU INTRE ELEMENTE

Dintr-o latură a ciclopicului conglomerat de hale, drumuri, coșuri, halde de șlam, duduie de compresoare, vuiet omenesc, începe brusc cîmpul, cu tăcerea căzută peste miriști ca o pasăre cu aripi inerte, tăcere pe care nici tractoarele, cu tăcîntul lor deșirat din zori pînă-n cumpăna amurgului, n-o clintesc. Cîmpul e aici, în partea aceasta a orașului, așa cum Dunărea este dincolo, în cealaltă latură, element de contrapondere, replica umilă a naturii la cutezanța oamenilor de a străpunge cerul cu turlele lor, de a scormoni măruntaiele pământului ca să așeze în gropi cu pereții betonați rezervoare gigantice.

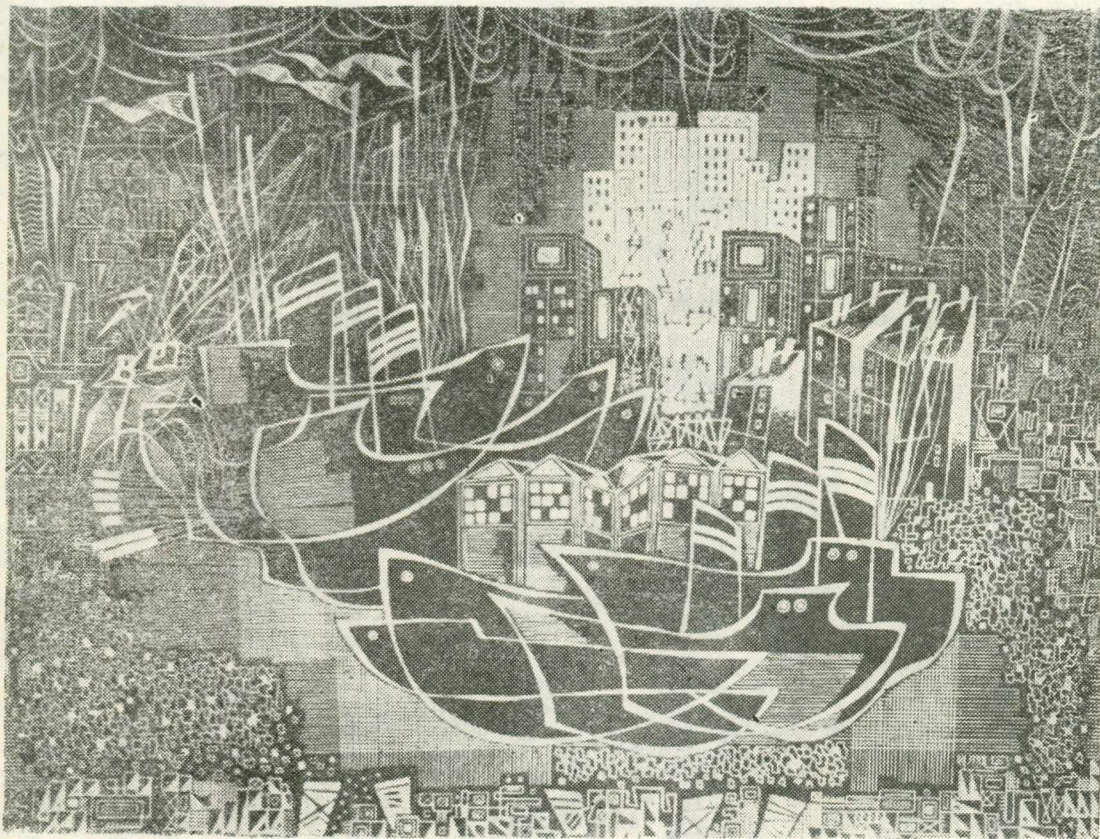
Martor tăcut al trecerii anilor, între cîmpul acesta și marginea de odinioară a Tulcii se stabilește parcă o înțelegere, un statu quo, un armistițiu cu durată nedefinită — aici se termină brazdele negre, untoase, cu bolovani străbătuți de rădăcini și de tunelurile minuscule ale rimelor, dincoace încep, fără tranziție, fără vreun „no man's land”, curțile ca de țară, cu poiată de găini și pește pus la vînt pe sfoară. Dincolo, în jos, la vreun kilometru și jumătate, pământul purta cu apa același dialog calm, ca între elemente care se știu supuse doar veșniciei. Dunărea bătea de la geneză malul înalt, ca un berbec de apă multiplicat la infinit în curgerea secundelor, malul se încăpățîna să reziste, fără temeri, căci el era statornic, răminea, în timp ce undele fluviului aveau să piară, înghițite inexorabil de Marea cea Mare. Și dintr-o dată, cu forța și violența cu care se întîmplă fap-

tele care schimbă fața pământului, cataclisme și miracole, a apărut vrerea oamenilor. Locurile și-au adunat întinderile raportîndu-le la săgeata coșurilor de peste 60 de metri, de buza cărora stau agățate inele de lumini; netezimii țarinei i-a luat locul mulțimea de hale, infinitatea releelor electrice, stilpii de susținere, tubulatura îmbrăcată în cămașă argintie, întinsă pe zeci de kilometri, locomotivele mici și agile ale căror țipăt sfișie văzduhul, repercutîndu-se peste întinderile Dunării și ducîndu-se să se stingă înecat în avanposturile vegetale ale deltei. Orașul însuși, cu zecile lui de biserici incendiate de violența soarelui dobrogean, străjuie de tăcerea granitică a bătrînului voievod încrămănit în Piața Civică, cu blocurile care umplu un deal întreg, cu monumentul de pe colnicul de la Hora, singur punct de reper, pînă nu de mult, orașul însuși a fost silit de masivitatea impetuoasă a ultimului său născut industrial să se dezvăluie privirii într-o nouă și tulburătoare lumină. Pentru că de oriunde l-ai privi, ceea ce se impune hotărîtor ochilor este un element al Fabricii de alumina, nu interesează care, coloanele infinite de la intrare sau rezervoarele vopsite simbolice în culoarea aluminiului, zăcători imense în care omul stăpînește materia aflată la capătul sintezelor pe care i le-a poruncit. Pînă și asupra oamenilor și-a întins puterea uriașul acesta hărăzit să adauge un semn nou în heraldica Dobrogei socialiste; îi stăpînește și pe ei, cei care l-au zămislit și l-au ridicat de la cota țarinei pînă în fruntariile cerului, îi subjugă, îi farmecă,

le iscă reacții emoționale de adevărați îndrăgostiți. Căci altfel cum s-ar explica ce mi-a spus pe șoptite, nițel stînjenit, inginerul acela înalt, de la compresoare: „Stăteam în jurul agregatelor, cam tot ciți sintem acum, vreo douăzeci, și așteptam cu suflul la gură prima învîrtitură a roții, primele unde de aer trimise către instalațiile fabricii.

Mi-era frică să apăs pe manetă, să fac contactul, îmi simțeam inima gata să spargă coșul pieptului. Și cînd m-am hotărît și, închizînd ochii, mi-am luat înimă-n dinți și-am apăsant, iar roțile, cilindrii, pistoanele, electromotoarele au răspuns îndată comenzii, mi-am simțit trupul sleit de puteri iar inima, fără vlagă, mistuită de o bucurie arzătoare...”

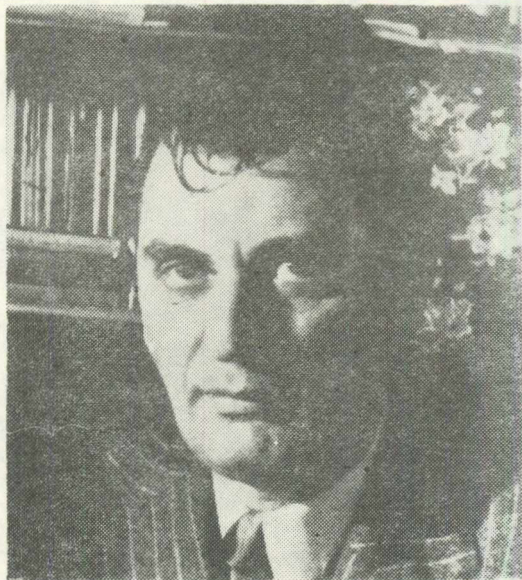
AL. MIHALCEA

GH. IVANCENCO

Port la Dunăre

COMEDIILE LUI AUREL BARANGA

Aurel Baranga se numără printre puținii dramaturgi de azi care oferă teatrelor piese cu succes sigur de public. Comediile sale — analizate minuțios, în școală, la orele de română, reluate cu insistență în fiecare stagiu, puse în scenă de diferite echipe de amatori, difuzate la radio și televiziune, tipărite și retipărite — alimentează continuu viața culturală cotidiană fără a fi creat încă o senzație de sațietate. Popularitatea lor constantă, firească se explică în primul rând printr-o particularitate de ordin social: deosebit de receptiv la problemele zilei, dramaturgul intervine prompt în dezbaterile care animă comunitatea. Intervenția sa însă are un caracter aparte: el nu formulează principii, ci furnizează exemple, aducând în discuție personaje definite clar și situații de o maximă elocvență. În modul acesta, atenția tuturor se concentrează asupra chestiunilor care trebuie rezolvate urgent, posibilitatea digresiunilor și a ezitărilor dilematice fiind complet înlăturată. De altfel, prin cele mai multe dintre comedii sale, Aurel Baranga propune „cazuri” transformând spectacolele în „ședințe” la care participă, fie și tacit, publicul din sală. În opinia publică, acest procedeu a fost folosit chiar în mod explicit, un personaj ieșind din timpul convențional al piesei pentru a se adresa spectatorilor și a-i invita să găsească un final, o soluție a conflictului. Pentru Aurel Baranga, viața nu are ca repere fundamentale nașterea, iubirea și moartea, ci serviciul și familia. Personajele sale nu trăiesc drame de cunoaștere, nu aspiră să atingă absolutul în plan moral sau sentimental, nu iau act de inevitabilitatea morții; ele există exclusiv profesional și conjugal, devotându-se sau sustrăgându-se muncii, păstrându-și sau părăsindu-și tovarășul de viață. În acest mod de a vedea lucrurile constă caracterul comunicativ, familiar, de imediată actualitate al comedii, dar și superficialitatea lor, incapacitatea de a immortaliza ceea ce este comun oamenilor dintotdeauna și de pretutindeni. Însăși ideea de „serviciu” este într-o oarecare măsură unilateralizată. În piesele în care această tematică predomină, cuvântul este luat într-o accepție funcționarească: el implică, de obicei, o ierarhie birocratică, un decor format din fișete, grafice și coșuri de hirtii, o activitate bazată pe scripte. Astfel, în *Sfântul Mitică Blajinu*, acțiunea se desfășoară în „biroul serviciului de Documentare și arhivă al unui minister”, în *Adam și Eva* apar funcționari de la „Spațiul locativ”, în *Interesul general* protagoniștii sunt salariați ai unei direcții din „Ministerul Construcțiilor de Mașini paralele”. Chiar și în *Mielul turbat* și *Opinia publică* — piese care evocă activitatea unui cabinet tehnic legat direct de producție și, respectiv, pe aceea a redacției u-

nui ziar local — personajele acționează, stînd la birou, tot prin intermediul stiloului și al telefonului.

De cele mai multe ori, instituția care servește drept cadru pare fantezistă deoarece are de îndeplinit sarcini derizorii. Autorul încearcă astfel, prin satiră, să discrediteze o mentalitate anacronică într-o economie modernă, și anume refuzul în muncă neproductivă. Totuși, predilecția sa pentru asemenea medii se manifestă mult prea consecvent, astfel încît nu poate fi atribuită doar ralierii la o aversiune a epocii. Este vorba, mai degrabă, de o viziune inaugurată în literatura noastră de Caragiale. Ca dovadă, personajele pe care Aurel Baranga le simpatizează nu se opun neapărat arhivisticii sau documentaristicii, ci încearcă să insuflească asemenea sectoare, lucrînd cu conștiințiozitate și responsabilitate, simplificînd formalitățile, atașîndu-se chiar de rafturile lor cu dosare (vezi *Mitică Blajinu*).

Avînd o identitate de salariați, eroii pieselor lui Aurel Baranga se definesc inevitabil în funcție de atitudinea pe care o manifestă față de activitatea instituțiilor respective: cei cu spirit de inițiativă, energici, cinstiți, subordonați nedemagogici „interesului general” sînt buni; cei care urmăresc înaintea de toate satisfacerea propriului interes și care, pentru aceasta, mint, calomniază, tergiversează, falsifică sînt răi. Toți, deopotrivă, rămîn fideli pînă la ultimele consecințe tendinței pe care o reprezintă, fără a evolua, fără a traversa crize, fără a dori să se modi-

fice. Intră în competența unor forte din afară să-i răsplătească pe merituși și să-i sancționeze pe culpabili. O excepție constituie *Mielul turbat*. Aici, Spiridon Biserică — timidul și credulul subaltern — se transformă peste noapte într-un reorganizator autoritar al activității cabinetului tehnic din întreprindere. Cititorii sau spectatorii admit cu plăcere o asemenea metamorfoză neverosimilă, deoarece ea satisface visul nemărturisit al fiecăruia de a combate spontan, radical, fără parcurgerea unor filiere anumite inerții birocratice. S. Damian, autorul recentului *Fals tratat despre psihologia succesului*, ar putea analiza în detaliu acest mecanism de cîștigare a publicului. De altfel, prin comedii sale, Aurel Baranga oferă de multe ori celor care-l urmăresc prilejul unor asemenea satisfacții, spunînd pe nume, fără menajamente, unor trăsături sau practici degradante pe care lumea le cunoaște prea bine, dar pe care, în viața practică, se sfiște să le demaște: angajarea, prin relații, în posturi confortabile, favorizarea subalternilor servili sau a subalternelor ușuratică, mituirea, simularea activității prodigioase ș.a.m.d.

În alte comedii, personajele au, de asemenea, un statut funcționăresc, dar zona în care sînt studiate apartine familiei și relațiilor extraconjugale. Și aici, ele sînt pozitive sau negative în măsura în care tind să întemeieze și să întretină un cămin sau, dimpotrivă, să cedeze primei ispite de comitere a adulterului. Deosebirea constă în faptul că nu toate acționează consecvent. Pe parcurs, unele

dintre ele învață să-și prețuiască partenerul conjugal, descoperind calități multă vreme ignorate sau, pur și simplu, maturizîndu-se și ajungînd la o mai înțeleaptă înțelegere a dragostei. Așa se întîmplă, de exemplu, în *Fii cuminți, Cristofor!* Trîind o adolescență tîrzie, reputatul compozitor Cristofor Bellea încearcă o aventură amoroasă cu una dintre prietenele familiei, Anca. Aceasta pune însă la cale o farsă care demonstrează sedentarului Don Juan, o dată pentru totdeauna, că asemenea inițiative sînt deplasate. În *Siciliana*, chiar și un personaj cinic, Bebe, după ce își constată incompetența în materie de dragoste autentică, începe să aibă îndoieli în legătură cu invulnerabilitatea atitudinii sale suficient și frivole. *Rețeta fericirii* ilustrează cazul extrem: abia după ce experiența sa extraconjugală are un deznodămînt tragic, inginerul Marin Hristu se întoarce, chinuit de remușcări, la cea care îl așteptase cu bunătațe și răbdare.

Comediile (cu excepția celor de început — *Bal la Făgădău* și *Bulevardul Împăcării* —, nesemnificative ca valoare estetică) nu depășesc niciodată aceste arii tematice. Cel mult, serviciul și familia se contrapunctează sau intră într-un conflict temporar. Astfel, în *Adam și Eva*, protagoniștii se cunosc și se devotează unul altuia ca urmare a unor încurcături profesionale. De data aceasta, însă, infidelitatea față de soțul legitim nu mai este incriminată ca atare, deoarece reprezintă unicul mijloc de constituire a unei noi familii, adevărate. Contradicția rezolvabilă dintre profesie și familie apare în *Travesti*. Conflictul este, în această piesă, de natură subiectivă întrucît are la origine modul eronat, exclusivist în care eroina înțelege să se consacre profesiei.

Din punct de vedere estetic, Aurel Baranga își datorează succesul de public unui desăvîrșit profesionalism. El refuză în mod programatic să-și modernizeze concepția despre teatru și se abține să uzeze original chiar și de procedeele clasice. Vorbindu-i-se într-o limbă cunoscută, publicul nu înțelege dificultăți de receptare și parvine cu comoditate la condiția de interlocutor. Nu trebuie uitat totuși că însuși Caragiale, cel care a pus bazele acestei educații estetice, a fost, pentru vremea lui, un reformator și că în teatru, ca în oricare alt domeniu al artei, rămîn operele care îmbogățesc,

fie și inconfortabil, mijloacele de expresie.

Dacă nu inventează soluții, Aurel Baranga reușește în schimb să le facă să funcționeze ireproșabil pe cele tradiționale. În această privință, opera sa reprezintă un repertoriu complet, exemplar de mijloace consacrate de producere a comicului. Răsturnarea spectaculoasă a raportului dintre șef și subaltern, realizarea unor conversații între parteneri care se referă la subiecte diferite, articularea mecanică a unor indivizibile grupuri de personaje complementare, în genul cuplului Farfuridi-Brinzovenescu, încheierea unor căsătorii formale, qui-pro-quo-urile, jocurile de cuvinte, agramatismele, folosirea unor antroponime hilaire, reproducerea caricaturală a clișeelelor de vorbire, totul se îmbină ca într-un mecanism perfect. De multe ori, chiar și elementele de decor cărora publicul le acordă o minimă importanță își dovedesc stricta utilitate în economia piesei.

Totodată, replicile personajelor se caracterizează printr-o autentică oralitate. Debitul lor verbal nu atinge niciodată absurdul, dar, oricum, în limitele normalului, se desfășoară progresiv, stîrnind cascade de ris. O valoare antologică are, în acest sens, dialogul dintre Ema și Cristofor din *Fii cuminți, Cristofor!*, dialog a cărui direcție este deviată alternativ de fiecare replică:

„CRISTOFOR: Era îngrijorat că nu i-ai scris.

EMA: I-am expediat și ieri o scrisoare.

CRISTOFOR: O s-o primească mîine. Valeriu era în al nouălea cer...

EMA: Îmi inchipui. Și ce mai zicea?

CRISTOFOR: Cine?

EMA: Tata.

CRISTOFOR: A, nimic... Nițel cam indispus.

EMA: Și de ce nu-mi spui?

CRISTOFOR: Fiindcă nu e nimic serios. O gripă.

EMA (presimțiri alarmante): Atunci, de asta a chemat...

CRISTOFOR: Nu, dragă, îți repet: nimic grav.

EMA: Jură-mi.

CRISTOFOR: Jur.

EMA: Inutil, că tot minți.

CRISTOFOR: Atunci, de ce mă mai pui să jur?

EMA: Dacă nu era ceva serios, nu chema el încoace.

CRISTOFOR: Nu, că a chemat cu taxa inversă.

EMA: Te-a ruinat.

CRISTOFOR: Am spus eu asta?

EMA: Temperatură mare? etc. Același caracter dezinvolt, lapidar au indicațiile de regie. Marele merit al comedii lui Aurel Baranga rămîne eficiența lor socială. Om al timpului său, dramaturgul contribuie cu mijloacele unei arte ale cărei secrete le deține la perfecționarea vieții publice, lăsînd pe un plan secundar preocuparea de a impune un stil.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

cronica literară

AL. PIRU: analize
și sinteze critice

Sub titlul de *Analize și sinteze critice* (ed. Scrisul românesc, 1973) Al. Piru adună laolaltă o serie de articole lipsite în subsol de vreun indiciu cu privire la locul și data apariției lor. Multe dintre ele pot fi însă recunoscute ușor deoarece au însoțit unele ediții de mare tiraj sau au apărut prin reviste ori volume dedicate unor aniversări. Astfel, articolul „Cronica-rii munteni” este o prefață la o antologie de Virgil Ene, apărută succesiv în 1966, 1968, 1973; „Proza lui Eminescu” prefațea-

ză o antologie din 1972; „Satira eminesciană” provine din volumul „Studii eminesciene”, 1971; „Tiposociologia lui Creangă” însoțește o ediție din 1960; „I. A. Bassarabescu” prefațează o ediție din 1958; „Poezia lui Ion Pillat” introduce o antologie din 1968; „Poetica lui G. Călinescu” este o postfață la antologia îngrijită de Al. Piru, „Universul poeziei”, 1971.

Aceste articole au fost scrise nu pentru „a indica direcții de urmat, nici pentru a stabili ierarhii” ci, așa după cum mărturisește autorul lor undeva despre unul dintre ele, „în scopuri istoric-instructive” (p. 236). În acest scop, Al. Piru folosește metoda descrierii obiective a operei. Prin aceasta înțelege abordarea unui ton obiectiv, impersonal în comentariu, unde subiectivitatea critică se face simțită doar grație ironiei reci, malițioase.

S-a vorbit despre farmecul de „povestitor” al lui Al. Piru, despre faptul că el a impus prin

„povestirea” operei o formulă de analiză critică. Este un lucru adevărat și, în abstracto, foarte modern, pe care se bazează în definitiv și critica tematică. Un Jean-Pierre Richard „povestînd” opera, o reface de fapt, propunînd pe baza unui sistem de teme, de motive, o viziune cu totul personală a acesteia, cu o strălucire și o bogăție de idei care concurează uneori textul inițial; Al. Piru nu vrea decît să rămînă fidel operei analizate. Fidelitatea lui se traduce printr-o înregistrare cit mai exactă a conținutului textului respectiv. Ironia (absența sau prezența ei) devine un indiciu valoric, de acceptare sau respingere a textului. Comentariul critic efectiv i se rezervă astfel un loc minim, redus la notații esențiale; „prin însușirile ei de imaginație și analiză, de retrospectivă și introspecție, de patos, ironie și umor, proza artistică eminesciană stă la baza celor mai reprezentative creații ale literaturii

epice românești”. (p. 102); „Moralist, preocupat de caracterologie, în schițe, unde e creator de tipuri nu mai puțin diverse ca în teatru, în povestiri Caragiale amestecă realul cu imaginarul, punînd în valoare virtuțile anecdotei prin explorarea echivocului” (p. 188) etc. Farmecul „povestirii critice” cînd se referă la textele critice ale unor confrăți este amplificat pe alocuri cînd în mijlocul polemicii Al. Piru începe să folosească armele adversarului.

Al. Piru se pronunță cu preferință, în comentariile sale critice, pentru poezia și proza „obiectivă”. Sub această preferință se ascunde de fapt opțiunea autorului pentru o literatură clasică, în primul rînd creatoare de tipuri și axată în jurul unor dezbateri morale. Acesta este de fapt cel mai utilizat criteriu de apreciere cu care operează Al. Piru. Alecsandri este elogiut pentru „observația sati-

rică prin tipuri” (p. 78); Creangă pentru „creația obiectivă” care „a înfățișat cu realism figura preotului profesor din vremea sa” (p. 169); I. A. Bassarabescu, pentru că narează „obiectiv”, satirizînd „categoriile” condamnate de istorie (p. 231); I. Al. Brătescu-Voinești pentru că „este preocupat în primul rînd de lumea morală” și pentru că opera sa „conține în cea mai mare parte caracterologii sau cel puțin fiziologii” (p. 225). Apariția romanului românesc este ea însăși considerată „un efort obiectiv și necesar” al spiritului critic, o „necesitate de a zugrăvi cu ochi critic” (p. 237). Mai călinescian decît Călinescu, Al. Piru pledează, în aceste considerații, în numele realismului balzacian, diminuînd chiar importanța și valoarea romanului analitic românesc. În legătură cu disputa dintre formula balzaciană și cea proustiană o considerație din articolul „O sută de ani de roman” pune în discuție o presupusă inapeten-

GH. D. VASILE :

rapsodie pentru republică

Toate cele 45 de poezii adunate de Gh. D. Vasile în ultimul său volum, sub titlul „Rapsodie pentru republică”, se constituie într-o unitate care dă cărții consistență și cursivitate.

Un ton majestuos, de înn și baladă, saturat de trimiteri în istorie și încărcat de sentimentul prezentului glorios, mențin lectura într-o atmosferă solemnă.

Aprioric, volumul e construit pe ideea dialectică a progresului permanent al cărui început are ca punct inițial de reper strămoșii : „Zidirea țării începe cu inima / culcată-n temelii drept piatră unghiulară. / Bătrînii noștri dorm la temelii / inima lor arzînd ne este țară”, iar la celălalt capăt, urmașii : „Trudind ca în legendele bătrîne, / de ce zidim de-aceea ne rămîne : / Zidim o viață scurtă cît un ceas / iar cei ce vin zidesc ce-a mai rămas”.

Între cele două poezii, care deschid și închid volumul, din care am extras strofele exemplificatoare pentru mesajul cărții, poetul țese, în imagini și rime, o panoramă la zi a țării, raportată în permanență la propriile trăiri : „Sînt atît de bogat cum nu mă gîndeam că se

poate ! / Am agonisit soare și lună și roiri de stele, / vînturi albastre și rouă să le arunc peste toate / depărtările patriei mele”.

Autorul reia astfel, într-o nouă viziune, mitul Mesterului Manole, extins la colectivitatea întregii țări conștientă că opera de zidire a marelui edificiu pe care și l-a propus nu se va isprăvi niciodată și în același timp convinsă și mîndră de trăinicia și frumusețea lui fără asemănare.

Inventariind locurile umblate, lucrurile și faptele cunoscute, Gh. D. Vasile personifică în stilul bun al tradiției populare din care nu odată își împrumută chiar motivele : „Să n-ascuți fluierul Dunării noaptea / noaptea cînd apele ei sînt de lună ; / fiecare fluier e o inimă de om / și Dunărea cîntă din ele nebună !”.

Munții și marea, cîmpia, vîntul, grîul, riurile, privighetorile, vulturii, edificiile de pe Argeș și Jiu, constituie tot atîtea motive de meditație pentru poet, de bucurie și împlinire, exprimate uneori direct, ca un manifest.

G.M.

MARIA BACIU :

tăceri și fugă

Dacă Maria Hadan și Traian Țanea se preocupă de destine ajunse la o anumită conștiință de sine și la un anumit grad de emancipare socială, Maria Baciu reînvie în romanul ei de debut, *Tăceri și fugă* (ed. Dacia, 1973), o lume amorfă, de periferie, înhățată în nedumerire, cu întregul ei cortegiu de flămînzii, libidinoși și bătași, din perioada tulbură a anilor 1943—1947.

Tentativa de descifrare este ratată în acest roman (care rămîne expozitiv și neconcludent) tocmai pentru că neconcludența și lipsite de orice perspectivă sînt destinele prin care se realizează sondajul social, al căror singur prilej de meditație autentică îl constituie evaziunea sexuală. Simona Vancu, fiică de meseriaș mărunt care a visat toată viața să ajungă milionar, trăiește o existență larvară. Slujnică de timpuriu, chinată de diverși patroni, se îndrăgostește în timpul războiului de un soldat neamț. Evenimentul, privat de legătura maritală, dez-

voltă căința păcatului fizic și nu a aceluia, mult mai grav, de a se fi situat în mijlocul urii comune, pe o altă parte a baricadei. La această obsesie mediocră (pentru că se petrece într-o conștiință mediocră), căreia Maria Baciu îi dă o importanță exagerată, se adaugă cîteva neînțelegeri provocate de luarea puterii de către comuniști, act din care Simona Vancu nu înțelege absolut nimic.

Cartea este scrisă cu vocația naturalistă a descrierii trialeului și a promiscuității. Spre deosebire de Maria Hadan care subordonează evenimentul meditației și de Traian Țanea care îl folosește drept mijloc de implicare într-o „actualitate”, Maria Baciu acordă întreaga atenție numai reliefului lui naturalist, funcției în sine, imediate. Dilatarea lui exclusivă pune în umbră orice încercare timidă de diferențiere a personajelor.

BIANCA VERNESCU

exploatării stufului, totul trăsind dimensiunile unei mari e-popei, integrînd Delta în ritmul vibrant al multilateralei înfloriri a țării, dinamicele mutații în planul valorilor morale sincronizîndu-se cu valorile materiale create de om, întrecîndu-le, și, în fond, acesta constituie elementul fundamental definind farmecul genezei noii orinduirii.

Stimulat de încheierea cooperativizării integrale a Dobrogei, Paul Anghel a realizat o monografie tipică satului dobrogean și Olteniei în special, prin „Victoria de la Oltina”, amplu reportaj cu osatura unui roman solid, complex și, în același timp, jurnalul unui martor atent la mișcările (încărcate de sensuri) declanșate de socialism

IMAGINEA DOBROGEI ÎN PROZA CONTEMPORANĂ

în conștiința oamenilor. Pe meleagurile de lingă Adamclisi, unde a strălucit cîndva monumentul înălțat de Traian, țărani sînt surprinși făurînd istoria contemporană, coborînd miturile aievea, în realitate. Oltenienii au învățat să potolească apele Dunării, prin îndiguiri, să desce terenuri, fertilizînd pămîntul, desenînd profilul faustic al colectivității sătești în noile condiții, cînd „al meu” e înlocuit cu „al nostru” în limbajul curent, iar dramatismul evenimentelor din preajma cooperativizării a rămas undeva în etapa copilăriei noii conștiințe a țărănimii. Scriitorul urmărește omniprezența partidului în întreaga viață a satului, e preocupat de cunoașterea activității zilnice din cooperativa agricolă, de succesele realizate, de prezentarea unor tipuri de „țărani studioși”, totodată conturînd imaginea unui sat cu bogată activitate culturală, de atunci angajat în procesul de sistematizare și urbanizare etc., totul demonstrînd, evitîndu-se expresia ostentativă, umanismul societății noastre, intrarea satului în civilizație și lumină. Remarcabilă se dovedește capacitatea lui Paul Anghel de a ne apropia oamenii ca individualități pregnante, neregizîndu-le mișcările, atitudinile, nepoetizîndu-le vorbirea, lăsîndu-i să discute lejer, să se exprime în legătură cu semenii și problemele ce-i preocupă ș.a.m.d. Stilul sobru, precis, imprimă cărții în-sușirile prozei autentice. Aspecte similare în multe privințe prezintă și Pop Simion în volumul „Anul 15”, unde acordă un spațiu considerabil febrei satelor dobrogene din etapa cooperativizării, întîiilor biruinți în bătălia cu sărăcia mi-

lenară a pămîntului și asupra inerției individualismului țărănesc, subliniîndu-se obtuzitatea foștilor bogătași în înțelegerea mersului istoriei și capacitatea revoluționară a țărănimii. Ceea ce ni se pare că asigură originalitatea modalității de creare a imaginii Dobrogei în volumul de reportaje „Dobrogea în marș”, semnat de Petru Vintilă, este armonioasa implementare a legendei cu realitățile care le traduc într-o viziune contemporană sensurile : Iason și argonauții nu puteau găsi aici „lina de aur”, dar socialismul a aflat-o, nu numai prin „merinosul de Palas”, ci prin tot ceea ce însemnează belșug smuls pămîntului vechii sărăcii, prin constelația de obiective industrial-economice a Dobrogei. Numele satului Fintina Mare traduce exact turcescul „Baş Pınar” legat de vechea, permanentă însetare a Dobrogei, azi fertilă ca valea dintre Tîgru și Eufrat. „Ciobanul care și-a pierdut oila” drumînd din Ardeal spre Dobrogea și le-a găsit aici, în anii noștri. Poetul țărăn Bică Gheorghe din Cotul Văii este un Hesiod al locurilor. Oamenii satelor dobrogene sînt mai bogăți decît Cresus etc. Într-un univers al basmului și legendei, cu belșug de elemente orientale, ne introduce Corneliu Leu în volumul „Balade”, poate cel mai durabil din cîte a scris. Tîrgul din Babadag e un mozaic al mărfurilor, mincărilor, caracterelor umane, limbilor vorbite... O fată, Niculina (confundabilă cu însăși Dobrogea de altădată), e vîndută de fratele ei cel mai mare, Dumitru, unui turc din Anatolia, mobilul constituîndu-l setea de aur. Încălcînd legile bunei omenii, Dumitru se va îmbolnăvi de ciurmă, va aduce-o în sat și va fi iniția victimă. Salvarea fetei din harem e plină de peripeții romantic-fantastice. (Balada ciurmei). Patru flăcăi, un păstor, un pescar, un descendent din mineri și un fiu de marinăr (ocupații specifice Dobrogei), ținută în captivitate de un balaur, simbolul tiraniei sociale și a forțelor naturii, sînt mobilizați la luptă de un bătrîn cormoran, pasăre adusă la ei de vîntul libertății (Balada celor patru). Proză cu atmosferă amintind de înțelepciunea lui Esop, de spiritul ascuțit de observație ironică al lui Apulcius în „Măgarul de aur”, de „Halima” (sau alte creații ale Orientului), dar păstrîndu-și independența originalității, sînt cele șapte povești spuse de bătrînul Asiz nepoților săi Tanior și Nadié (Asiziile). Schițînd cîteva aspecte ale prezenței fascinante a Dobrogei contemporane în proza noastră, s-a putut constata dinamismul multelor înnoiri înfăptuite de oameni la îndemnul „poetului visător”, după planurile „geniului arhitect”. Partidul, așa cum îl numește Traian Coșovei în „Oda zilnică”, volum conturînd una din cele mai recente și complexe imagini ale Dobrogei.

FLORIN PIETREANU

„În orice țară ar fi fost să ajung, de orice forme ale vieții aș fi fost înconjurat, gîndul — iar mai apoi întreaga mea ființă s-a întors de fiecare dată în Dobrogea”, mărturisește Geo Bogza în „Priveliști și sentimente”. Dobrogea i-a revelat scriitorului „sentimentul infinitului”, „flori istoriei”, nu al istoriei noastre, de care a devenit conștient cu maximă profunzime în etapa și împrejurările ce au determinat elaborarea „Cărții Oltului”, „ci floriul întregii povești a lumii și no-rodurilor ei”...

Precum altădată Oltul și Mureșul, ținutul dintre Dunăre și Mare își află o geneză implicînd elemente de legendă și basm : „Dobrogea ! Dobrogea ! Pe fata aceasta ciudată, fiică de rege get și dansatoare tătară, eu am iubit-o pe vremea cînd umbla cu picioarele goale în țărînă” (pg. 100). Cu atît mai mult o iubește acum, cînd înfloritoarea Dobrogea s-a înscris ferm pe coordonatele miracolului românesc înfăptuit în anii socialismului.

Acestei evoluții spectaculoase a Dobrogei i-a marcat etapele decisive Traian Coșovei, prin mai multe cărți de reportaje cu o largă audiență la public. Ne vom referi la volumul „Farmecul genezei”, monografie închinată Deltei, sensul „genezei” vizînd, cum era de așteptat, fenomenele geologice care au dus la apariția Danubiului, Pontului Euxin și Deltei (ca plămînire inedită a naturii), dar semnificațiile ei majore trebuie identificate în transformările petrecute în lăuntru omului, simultan cu transformările, sub alte aspecte, din Delta, în pas cu înnoirile țării întregi. Omul din satele Deltei, pescar, țărăn cooperatist sau devenit horticultor și miner, înfruntă energicele a-pelor și furtunilor, pămîntul nisipos, stăpînînd natura, intrînd în adevărata, înalta umanitate, pe care numai noua orinduire i-a conferit-o. Văzută drept un combinat uriaș, neobosit, producînd uscatul înaintînd în mare cu toată opoziția acesteia, Delta este, simultan, un creator genial de forme diverse de viață, bazar cosmopolit de păsări, viețuitoare ale pădurilor și bălților, de floră, pitorescul și dramaticul manifestîndu-se într-un cadru existențial unic. Din motivele cele mai diferite, cîndva, au poposit în Delta fugarii de lume, ca pe un pămînt al făgăduinței, dar s-au ivit apoi cherhanagiștii, un soi de conchistadori uzînd de metode negustorești, ținînd îmbogățirea și împreună cu statul vechiului regim comițînd grava crimă morală de a fi cultivat în sufletele truditilor din așezările Deltei convingerea că sînt altele de ființe, numai oameni nu. Delta a cunoscut revolta mocnînd a oamenilor, izbucnirile lor anarhice, dar și activitatea ilegalistilor, a cunoscut frămîntări caracteristice etapei de pînă la trecerea pescuitului în seama întreprinderilor de stat, a cunoscut marile eforturi ale nașterii vieții noi și noile pasiuni, între care și aceea a

țată a structurii psihice a prozatorului român pentru disociație și analiză : „...în ceea ce ne privește, Balzac e mult mai potrivit prin caracterul clasic, deci popular, al artei sale, cu spiritul nostru, decît Proust pentru a cărui tehnică (...) avem mai puțină priză” (p. 237). În același stil este rezolvată și o altă problemă care, teoretic, mai provoacă însă polemici în critica literară : „opoziția ruralism-urbanism astăzi nu ni se mai pare o problemă, intrucît ne interesează deopotrivă și viața de la țară și viața de la oraș” (p. 256).

Al. Piru este imbatabil pe terenul anecdotei, al portretului, în scotocirea și etalarea savuroasă a dedesubturilor genealogice (un exemplu este prima parte a articolului „I. Al. Brătescu-Voinești”). Talentul lui de a construi epic excelează aici, imortalizînd cu personalitate „tipuri” înconfundabile de scriitori sau animînd ca un magici-

an episoade ale memoriei istoriei literare.

LIVIU PETRESCU : scriitori români și străini

Deși Scriitori români și străini (ed. Dacia, 1973) este prezentată în cuvînt înainte de autorul ei, Liviu Petrescu, nu ca „o cercetare sistematică” ci „doar” ca „o culegere de eseuri și comentarii critice, apărute în anii din urmă în revistele noastre literare”, avem în față o culegere de folietoane consecutive unei metode și unei estetici a ei, prin care se conturează o idee despre literatură. Continuînd preocupările din *Realitate și romanesc* (1969) și din eseu *Dostoievski* (1971), Liviu Petrescu își exprimă implicît punctul de vedere asupra romanului pe care îl vede istoric, ca o evoluție către com-

plexitatea psihică a personajului. Istoric personajul romanului românesc este încadrat în viziunea largă a evoluției personajului european. Analizele la D. Zamfirescu, L. Rebreanu, H. P. Bengescu, Camil Petrescu, Anton Holban, Gib Mihăescu, M. Preda, N. Breban, A. Buzura, B. Nedelcovici, Al. Ivasiuc se completează cu acelea care se referă la Lev Tolstoi, Dostoievski, Gide, Proust, Camus, Malraux. Fie și numai din această enumerare se observă preferința pentru romanul psihologic și analitic al cărui personaj poate oferi criticului pre-texte suficiente de analiză.

Ca metodă Liviu Petrescu este un impresionist cu aplicație psihanalitică. Intrînd în convenția cărții el procedează, după mărturiseste, la „psihanaliza existențială a personajelor” conform unui sistem de antinonii datorate unei „impresii originale”. La baza lor stă concepția unei organicități superioare a psihicului care se manifestă în

oricare gest oricît de sumar al individului. De la faptul concret, care provoacă impresia, criticul se ridică spre generalizări utilizînd cu preferință sistemul antinomiilor. Mai timid, el urmărește și constituirea unor mituri ale personajelor sau ale operei. În acest mod, cartea de față oferă o serie de intuiții și analize foarte interesante. Dania, din „Jocurile Daniei” de Anton Holban este văzută ca o structură conflictuală oscilînd între real și imaginar și respectiv între conformism și emancipare simulată ; personajele lui Al. Ivasiuc stau sub semnul „descompunerii”, al trecerii de la complicat la simplu, de la superior la inferior, de la evoluat la amorf, la încreaș”, proces numit „fenomenul de regresivitate” (p. 98) ; personajele lui N. Breban se dezvoltă dintr-o „dialectică elementară”, aceea a opoziției dintre un principiu viril și unul feminin” (p. 125) ; personajele lui B. Nedelcovici se constituie din

fructificarea unui raport dintre solicitarea politică și înzestrarea ontologică (văzută ca posibilitate de a stăpîni realitatea) ; „Absenții” lui A. Buzura au ca notă distinctivă „oroarea de vulgaritate” manifestată chiar prin folosirea limbajului sau a evenimentului vulgar.

Interesantă este încercarea de a dărîma mitul unui Camil Petrescu analist și cerebral. Liviu Petrescu demonstrează, destul de convingător, că la Camil Petrescu „analiza psihologică” se menține „la un nivel destul de rudimentar”, scriitorul se rezumă la a surprinde „aspectele organice” ale unor trăiri, adică acele modificări fiziologice care corespund anumitor emoții morale. Portretele pe care Liviu Petrescu le face unor critici sau prozatori, respectă întregul ceremonial al analizei. Ei sînt tratați în consecință ca niște personaje de roman. Nicolae

MIRELA ROZNOVEANU

(Continuare în pag. 14)

SERIA „UNIVERSITAS“ A EDITURII MINERVA

Inaugurată în 1970, seria „Universitas“ a reușit să publice până acum lucrări de istorie literară, texte cu o structură exegetică exhaustivă, majoritatea lor, teze de doctorat. Autorii lucrărilor examinează de obicei tema abordată, până la epuizarea posibilă a surselor de informație literară. Volumele din această serie se adresează profesorilor, studenților, cercetătorilor, fără ca ea să devină o colecție profesională. O asemenea colecție oferă o remarcabilă sursă documentară, o posibilitate de informare sintetică, ea poate alcătui o bibliotecă de istorie literară românească de nivel academic și prestigiu științific. Lucrările apărute până acum nu folosesc formula eseistică și nici nu se arată efidele modelelor străine. Metodele de cercetare sînt diverse, moderne sau tradiționale, specialistul avînd posibilitatea folosirii oricărui mijloc, a oricărui stil, importantă rămînd întotdeauna riguroasa științifică, exactitatea datelor, superioritatea comentariului și a explicațiilor. Nu se face abuz de scientism prin severitate arhivistică, dar nici nu se fac afirmații nesustinite de documente sau argumente bine alese. Astfel, dacă „Narațiunea în cronicile lui Grigore Ureche și Miron Costin“ a lui Eugen Negrici a renunțat la subsolurile încărcate de trimiteri savante, ea nu a renunțat la riguroasa științifică, incorporînd-o expunerii. Seria include monografii de autori („Octavian Goga“ de I. D. Bălan, „Eminescu“ de Eugen Todoran, „Ion Agârbiceanu“ de Mircea Zăciu, „Lovinescu și antinomiiile criticii“ de Florin Mihăilescu, „Ilie Chendi“ de Mircea Popa) și de probleme al căror scop preponderent este investigația documentară sau cercetarea comparativă („Problemele tipologiei folclorice“ de D. Caracostea și O. Birlea; „Introducere în istoria versului românesc“ de Ladislau Găldi; „D. Cantemir și umanismul“ de Petru Vaida; „Literatura epistolară“ de Al. Săndulescu; „Metafora mării în poezia lui Eminescu“ de Ion Dumitrescu și mai recent „Istoriografia literară românească“ de Marin Bucur). Lucrările apărute pînă în prezent nu au o programare, nu blochează o tematică sau un autor. Între autori apar atît personalități impuse în domeniul istoriei literare românești, romaniști prestigioși, ca italianul Mario Ruffini sau maghiarul Ladislau Găldi, dar și tineri cercetători, ale căror lucrări s-au ridicat la nivelul exigențelor sporite ale editurii, pentru că, încontestabil, această serie este dovada unei etape de maturizare a procesului nostru editorial. Dacă urmărim mai atent temele abordate, vom observa însă o anumită preferință pentru studiile unor epoci mai îndepărtate, a unor scriitori din epoca veche sau modernă, mai puțin cea interbelică și de loc din epoca contemporană. Domină lucrările legate de epoca veche: „Memorialistica în opera cronicarilor“ de G. G. Ursu, „Neagoe Basarab și învătătura către fiul său Teodosie“ de Dan Zamfirescu, „Narațiunea în cronicile lui Gr. Ureche și Miron Costin“ de Eugen Negrici, „D. Cantemir și umanismul“ de Petru Vaida. Urmează să apară „Biblioteca Stolnicului Cantacuzino“ de Mario Ruffini, „Miron Costin. Interpretări și comentarii“ de D. Velciu, „Petrul Maior“ de Maria Protase.

După 3 ani de la debutul său, seria „Universitas“ care primește numeroase oferte, mai ales teze de doctorat, ar putea, credem, să echilibreze publicarea studiilor de istorie literară, în așa fel, încît să fie mai bine reprezentate toate epocile, toate problemele. Avîndu-se în vedere valoarea deosebită a unei

biblioteci de istoriografie literară românească, am dori să avem în această serie și monografii ale unor scriitori mari ca: Arghezi, Blaga, Barbu, Călinescu, mai multe studii referitoare la critica literară românească, și mai ales lucrări de sinteză asupra fenomenului literar contemporan, atît de necesare. Studiile unor particularități specifice ale literaturii române contemporane, a unor scriitori sau evoluția unor specii literare, într-o colecție de seriozitate a seriei „Universitas“ ar aduce o contribuție serioasă la înțelegerea și prețuirea literaturii române. Problematika teoretică a folclorului sau implicațiile istorice-literare ale domeniului sînt cuprinse în studii apărute sau în curs de apariție ca: „G. Coșbuc și creația populară“ de Adrian Fochi, „Problemele tipologiei folclorice“ de D. Caracostea și O. Birlea, „Șezătoarea în contextul folcloristicii“ de Petre Ursache sau „Mesterul Manole“ de Ion Talos, studii în care autorii lor epuizează documentar și bibliografic, o problemă. Din domeniul lingvisticii s-au ales mai cu seamă lucrări de istoria limbii literare sau de stilistică: „Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare“ de Gh. Bulgăr, „Metafora mării în poezia lui Eminescu“ de Ion Dumitrescu și urmează să apară o lucrare de o deosebită seriozitate, lucrarea profesorului Liviu Onu: „Critica textuală și editarea literaturii române vechi“. Deosebit de importantă este publicarea unor lucrări care contribuie la explicarea, la lămurirea unor genuri sau specii literare, cu referiri speciale la literatura română, cum au fost: „Povestirea. Destinul unei structuri epice“ de Ion Vlad sau „Literatura epistolară“ de Al. Săndulescu. Studiul consacrat povestirii are o imensă semnificație pentru o literatură ca a noastră care conservă această formă literară „cu fior și patimă, alcătuită cu o mare știință a istorisirii“. Cercetarea lui Al. Săndulescu cuprinde în sfera ei doar scrisorile intime, corespondența particulară, reprezentată cu succes la noi de M. Kogălniceanu, Al. Odobescu, I. D. Caragiale sau D. Zamfirescu. Transformată de arhivist într-un document încremenit și rece, denaturată prin literaturizări facile de biografii romanțate, scrierea este privită în acest studiu, la dimensiunea ei reală, ca imagine a unei personalități, ca izvor de informații asupra unei opere.

ILEANA MANOLE

Mi-am pus uneori întrebarea dacă umbra marilor creatori nu se materializează în contextul lecturilor, nu pătrunde dincolo de barierele spirituale ale memoriei sau imaginației. S-a vorbit despre o audiție colorată, de ce nu s-ar putea vorbi și despre halucinațiile celui mai perfect viciu care este cititul și pe care eminența unui Valéry Larbaud îl scutea de sancțiuni și morale. O lectură îți aduce pînă la urmă prezența fizică, imaginată pînă la certitudine, a autorului. G. Călinescu, admirînd pe Calborea-nu în *Apus de soare*, mărturisea că în sala de spectacol, în tot cursul celor patru acte, nu existau decît doi oameni: Delavrancea și Calborea-nu. Iar cînd actorul se retrăgea în culise și spectacolul se termina material, peste tot era numai Delavrancea.

Un eminent magistrat ținuse o conferință, în orașul meu, T. Severin, despre Delavrancea. Eram elev și-i citisem nuvelele. Magistratul vorbea într-o sală frecventată de foarte mulți elevi. Conferențiarul mi-a conturat pentru prima dată figura marelui scriitor, nu atît prin portretul pe care i l-a făcut cu multă dexteritate, cu un remarcabil grafism literar, ci printr-o întîmplare. Era tînăr ajutor de judecător la Caracal și judeca un proces, înlocuind pe un coleg mai în vîrstă. Pe inculpat îl apăra Delavrancea. Ajutorul de judecător era un om învățat, știind cu multă ordine paragrafele și articolele din coduri. Dar Delavrancea, în pleoaria sa vijelioasă, cu vocea metalică, cu gestică de patrician roman, desființase toată logica juridică înlocuind-o cu una superioară, logica vieții și a omeniei. Judecătorul nu mai știa nimic, uitase totul, paragrafele și articolele se amestecau și argumentele oratorului cădeau zdrobind toată arhitectura dosarului. În sala judecătorei nu mai exista nimeni, în afara marelui vrăjitor de cuvinte. După amiază, desigur Delavrancea cîștigase procesul, la un pahar de vin i-a spus tînărului judecător: — Dumneata nu trebuie să fii sentimental, eu ca avocat sînt obligat să fiu. Dar, mărturisea judecătorul, nu fusesem deloc sentimental, ci eram electrizat, convins că într-o vrajă.

Cei care l-au ascultat vorbind în anii neutralității, în 1914—1916, relatează același fenomen: oratorul electriza. Eu n-am luat contact decît cu legenda lui Delavrancea oratorul. M-am născut la cinci ani după ce Octavian Goga spusese, într-un Iași răvășit de război și de boli, la căpătîiul scriitorului: „Noaptea bună, nene Barbule!“ Pot afirma fără reținere că i-am citit toată opera mai circulantă, piesele de teatru, nuvelele, basmele, studiile și conferințele academice, chiar versurile. La

institutul de istorie al Academiei se află unicul exemplar din volumul său de versuri *Poiana lungă* pe care l-a retras din librării și l-a ars după ce citise pe Eminescu. Cîtă conștiință a valorilor literare avea Barbu Delavrancea! Exemplarul în cauză a aparținut lui Nicolae Iorga, elev, și a rămas pînă azi singura dovadă a unui debut liric în care n-a perseverat. Oratorul și-a canalizat lirismul, pentru că era un mare liric, în conferințe și mai ales în acel inegalabil *Apus de soare*.

Pentru că ne-am înscris, la începutul acestui eseu, într-o discuție despre grafismul stilului lui Delavrancea, metaforă foarte apropiată de metafizica grafice și picturii, amintesc faptul că Delavrancea a pictat; cunoscutul portret al lui Anton Pann, atîtea schițe de portrete

recitindu-l pe DELAVRANCEA

și de peisaje, unele divulgate de Emilia Milicescu, în articole și studii diverse, sînt numai o parte din această activitate. Pictorul Petrașcu, marele nostru colorist, pe care l-am putea așeza fără nici o greșală lingă oricare mare pictor al Europei moderne, povestea (relatarea o am de la prof. arhitect Gh. Petrașcu) că pictînd odată la Agapia, Delavrancea l-a văzut lucrînd. S-a oprit și după cîteva minute a plecat fără să spună nimic. A doua zi, în același loc, cu șevaletul, picta Delavrancea. Petrașcu i-a întors vizita, la fel, fără să spună nimic. Dar scriitorul i-a replicat (considerase tăcerea o formă de dialog) — „Tu le faci mai bine, tu le dramatizezi“. În iarna aceluiași an, Petrașcu a deschis o expoziție la Ateneu. Stătea zile întregi și privea pe geam cum ninge. Vizitatorii erau întimplători; cine se aventura să vadă expoziția unui debutant, cu un nume necunoscut. Într-o dimineață se oprește o sanie lingă ușa expoziției; pictorul a auzit cum se sting la geamuri clopoșii. A intrat un bărbat îmbrăcat într-o șubă elegantă, cu mustațile ninse, cu părul

răzvrătit de sub căciulă. Era Delavrancea. Pictorul s-a apropiat cu respect.

— Unde-i tabloul de la Agapia, a întrebat, fără introduceri, scriitorul.

I l-a arătat. Au defilat apoi prin fața tablourilor expuse, Delavrancea înainte, energic, cu ochii pătrunzători, pictorul în urma lui ca un aghiotant.

— Cît costă tabloul?

— 500 lei pentru Dv.

— Nu, îți dau 1.000 de lei, îl iau pentru primărie.

Delavrancea era pe atunci primar al Bucureștilor.

A fost primul și singurul meu cumpărător atunci, mărturisea pictorul.

Dar această legendă este legată așa de mult de felul de a fi al lui Delavrancea.

Ultimele mele lecturi din Delavrancea s-au petrecut în contextul acestor amintiri, în lumina acestor vrăji ale plastice. Contextul de lectură, asigurat de un romantism clasicizat, nu mi-l readuce însă ca pe o efigie, ca pe o amprentă de stampă, ci ca pe o violentă prezență auditivă.

Dacă ar fi să scriu cîndva despre opera lui Delavrancea, despre marea lui creație dramatică sau despre contribuția sa în domeniul prozei românești, nu m-ar interesa dacă este sau nu un romantic, dacă este sau nu, parțial, un naturalist; m-ar interesa să reabilitez prin argumente estetice **retorismul** său clasic, exterior, de care este acuzat mai ales de unele gusturi moderniste, lipsite de aderențe la ordinea clasică — ordine care înseamnă pînă la urmă permanență.

Delavrancea a fost un mare auditiv, de aici impresia de **retorism**, oratorul se cerea auzit, ca efecte estetice, în proză. Scriitorul era conștient de acest lucru deoarece căuta artificii plastice ca să atenuze senzația auditivă prea dramatizată. Nu m-ar interesa din acest punct de vedere decît în subsidiar faptul că scriitorul introduce în circuit literar graiul muntenesc. M-ar interesa faptul că filtrează basmele de toată seva lor lirică, inventînd, adaptînd în literatura noastră **poema în proză**. Toată proza lui Delavrancea este plină de **poeme în proză**.

Reflexiv și liric, clasic și romantic, Delavrancea e, după sondările stilistice ale lui Tudor Vianu, un **realist** care cultivă audiția plasticizată; am putea spune că intuiește cromatic. Că senzația auditivă, de care vorbeam, asociază pe cea plastică, nu e greu de dovedit. **Stilul colorat** în literatura noastră este dus la virtuozitate de Delavrancea. Pe această linie aveam să se înscrie atîția alții care nu-l recunosc drept predecesor. Chiar, paradoxal, un Mateiu Caragiale începe de aici.

Se vorbește despre **Hagi Tudose** ca de o capodoperă realistă, în care prin extirparea izvoarelor lirice s-a ajuns la un naturalism elementar. O lectură atentă te convinge că și aici din jocul auditiv asociat cu cel plastic (oratorul și pictorul) s-a condensat un **portret** literar. Nici **Zobie**, portret construit cu un acut „caracteristicism“ (T. Vianu), nu e mai prejos de Hagi Tudose, replică modernă și verbală la o pinză de Goya: „Capul lui mare ca o baniță se rezema pe un git infundat în umeri. Apicioarele lui miinile-i cată anapoda. Fața, lată și scofilită, la fitece pas, se strimbă, iar gușele, înflorite ca la un curcan, și le aruncă pe spate, și le mișcă moale și gras în mersul lui șonticiit pe piciorul drept“.

Dar impresiile mele de lectură refuză citatul, modalitate prea mult profesionalizată prin cercetări și referate de istorie literară. Cine se apropie de **retoricul** Delavrancea fără surdina plastice, cine-i conservă acuttele auditive spontane fără grafismul căutat al stilului nu-l cuprinde pe acest scriitor în care se întîlnesc atîtea școli sau modalități, nici una definindu-l în întregime.

TRAIAN
BRĂDEAN

Răscoală

EMIL MANU

EDGAR PAPU : „Între alpi și marea nordului”

Ceea ce într-o operă conferă prospețime viziunii unui artist e, între altele, și acea stare genuină, de intensă vibrație interioară pe care aceasta a izbutit să o trăiască, menținându-și astfel vie percepția asupra realului, ferind-o de stereotipie și rutină. Ea nu este proprie numai artistului ci, în cazuri fericite, și celui ce receptează și interpretează opera acestuia — cercetătorului — care, fără a o cunoaște, oricâtă erudiție ar desfășura, va risca întotdeauna să-i scape sensuri esențiale ca și rezonanța inefabilă a creației respective. În felurile direcții ale investigării fenomenului artistic național și universal în care s-a manifestat, activitatea tot mai fecundă și laborioasă a profesorului Edgar Papu oferă și din acest punct de vedere un strălucit exemplu. După pătrunzătoare exegeze precum **Călătoriile Renașterii și noi structuri literare sau Evoluția și formele genului liric** ce s-au înscris ca veritabile contribuții la adâncirea unei problematice artistice de maxim interes, noua sa carte **Între Alpi și Marea Nordului**, reunind eseuri asupra artei germane, vine să ateste o dată mai mult această neistovită și atât de comprehensivă fervoare spirituală pe care i-o produce autorului fiecare nou contact cu marile mișcări, stiluri și curente artistice, cu importante opere și fapte de cultură ale umanității. Eminent cunoscător al unor întinse arii spirituale, stăpânind o vastă erudiție, Edgar Papu nu se complăce însă în fastidioase și ostentative dizertații, în aride expuneri. Impresiile, judecățile sale de valoare izvorăsc cel mai adesea dintr-o contemplare refinoată, dintr-o percepție directă, neinfluențată și, mai ales, neintimidată de opinii consacrate, a unor universuri artistice cu care autorul știe să realizeze

o adevărată comuniune lăuntrică. Permanentă mobilitate o uneii asemenea viziuni face ca opera de artă asupra căreia se exercită, fie aceasta o gravură sau un vitraliu, o miniatură sau o sculptură, un fragment din portalul sau turnul unei catedrale, să-și revelele nebănuite fațete, latente și nuanțe inedite, să se prezinte nu ca un univers încrămășat, ci ca o lume vie, ce-și dezvăluie secrete pulsații. Scopul acestor explorări din multiple unghiuri în universul mai puțin cunoscut al artei germane e mai întâi reliefarea unor coordonate structurale ale acesteia, detectate în câteva trăsături distincte (verticalitatea, dinamica extensivă și intensivă, optica unghiulară, expresivitatea, elementul sugestiv și muzical, tentația extremelor) și mai apoi identificarea, drept consecință a acestor coordonate structurale, a principalelor motive, registre și categorii tematice vizibile în peisaj, portret, în filonul grotescului sau al fantasticului, în modurile progresive în care visul e valorificat pe plan artistic. Examinând extraordinara diversitate a manifestărilor artei germane, autorul delimitază trăsăturile care separă sau, dimpotrivă, care ieșă uneori subteran, în timp, diferite arii stilistice. Raportându-se la o anumită perioadă stilistică, Edgar Papu e deopotrivă interesat de ceea ce își află un precedent în mai vechile epoci de cultură ca și de elementele care anticipează, uneori la distanță de secole, diversele forme de artă în timpurile moderne sau care comportă similitudini cu unele aspecte din tezaurul artistic al altor popoare. La capătul demersului său interpretativ, după ce a integrat rezultatele cercetării într-un complex sistem relațional, argumentându-și ideile prin fine analize, aplicate cu rigoare la

obiect, autorul definește factura și funcțiunea în context universal a acestei arte. Enunțată inițial, ideea privitoare la factura manieristă a artei germane capătă acum un temeinic suport analitic. Se întrevade astfel contribuția pe care autorul o aduce la înțelegerea acestei arte care reprezintă într-adevăr unul din marile fenomene de cultură nu numai europene ci și mondiale prin atitudinea creatori de geniu pe care i-a dat, între care numele unor Albrecht Dürer, Altdorfer, Grünewald, Cranach, Caspar David Friedrich, Karl Carus, sint tot atâtea piscuri în relieful universal al valorilor umanității. Subliniind factura manieristă a acestei arte, Edgar Papu vede în manierism nu atât un stil strict limitat la o anumită perioadă cât, în accepția modernă a unui Gustav René Hocke, o atitudine de creație „bazată pe o subordonare a intuiției din afară față de subiectivitatea artistului”, o atitudine care reprezintă un corectiv „nu neapărat și exclusiv față de arta renascentistă, ci față de orice clasicism”. Susținându-și cu exemple concludente ideea că arta germană nu numai că încorporează manierismul ca o trăsătură constantă, că ea marchează de fapt marele moment al stilului, atribuit picturii italiene dintre 1530 și 1600, dar anunță acest moment încă de la sfârșitul secolului al XV-lea, autorul nu omite totodată a celelalte aspecte prin care aceeași artă anticipează fenomene străine manierismului, precum barocul sau romantismul. Lucrare remarcabilă prin finețea analizelor și viziunea sintetică care le subordonează unei unități structurale, oferind largi deschideri asupra modului în care s-au ivit și cristalizat procese spirituale ce au jalonat în decursul timpului istoria culturii universale, cartea lui Edgar Papu atestă stadiul avansat pe care l-a atins în prezent, în exegeza românească, studiul unor fenomene artistice extrem de complexe și adeseori interdependente, aparținând altor zone naționale de cultură.

ADRIAN ANGHELESCU

CONSTANTIN BACIU

Dimineață de august

CALISTRAT COSTIN

testament de patrie

„să vrei adevărul în piine și sare,
să citești la strămoși intrupându-i,
vei ști prețul aspru al neîntinării,
să simți cum în tine se iese puțința
din moarte spre viață,
urmează lui Ștefan, lui Horia, lui Iancu,
lui Tudor, în lupte, pe roată, prin veacuri,
să fringi spada neagră în palme
când urcă tăișul asupra-mi
să caute vintrelor mele intrarea de taină,
să cînți cînt duos, suflet cald,
iubitor, de valah pămîntean,
te condamn, fiul meu, să fii om,
om întreg !”

Debutul tinărului poet George Virgil Stoenescu e de natură să surprindă plăcut pe cititorii de poezie, ca și pe cei ce iubesc regenerarea cuvintelor comune prin alchimia artei poetice. Vatra cea străveche a tezaurului nostru lexical se înobilează astfel cu scinteieri noi, stîrnind în cititorii de poezie ecouri adînci. Viziunea nouă și capacitatea expresivă a sintagmelor se impun în volumul său intitulat simbolic „Cercuri la Elsinore”. Excelentă, Prefața lui Cezar Baltag pune în lumină coordonatele specifice ale acestei poezii: „Această carte exaltă ideea de cerc. Poetul atribuie cercului valoare de raport magic, de filozofem poetic și îl concepe ca un mod absolut al reprezentării lumii și spiritului. Cercul este, în viziunea sa, gîndul interior al universului, tendința sa coagulantă, instinctul înălțurii a ceea ce scapă oricărei necesități. Abstracție sublimă, el se găsește la mijloc, între gîndire și sensibil și așa cum pitagoricienii făceau o distincție netă între monadă și numărul unu, tot astfel cercul-idee, cercul-simbol al cunoașterii poetice este altceva

REABILITAREA CUVÎNTULUI POETIC

decît o simplă figură geometrică”. Dificultatea cea mare este, într-o asemenea preocupare abstractă, conceptuală, de a găsi cuvîntul capabil să arunce o lumină nouă, sugestivă, asupra noțiunilor abstracte. Semantică vechilor termeni trebuie remodelată; sintagmele poetului operează în această direcție, sporind cu o valoare nouă cuvintele, într-o compoziție inedită a versurilor. Prin forța condensării de noi semnificații în simbolurile cercului și prin expansiunea semantică, sugestivă, a cuvintelor, a căror semnificativitate apare regenerată în volumul de care ne ocupăm, tinărul poet obține adîncimea conceptelor și bogăția nuanțelor poetice. Piesa de rezistență a volumului său recent este o glossă, care dă titlul volumului: **Cercuri la Elsinore**; ea comentează subtil în cîte o strofă fiecare vers al primei strofe, finalul fiind prima strofă răsurnată, ca în cunoscuta poemă eminesciană: poetul pune pe primul plan simbolul ma-

tematic al cercului, care polarizează eflorescența lirică a imaginilor sale atât de originale: „Ochii mei deschise în soare / Plîng lumina de la prunduri, / Nu mai știu să-i înfloare / Zelul tainic din străfunduri; / Cercul strîns îl port pe frunte / Simt dulceața lui — în șopot / Să adorm în morți o punte... / Mult mă doare gîndul clopot”. Sau această confidență definitorie: „Nu vreau vechi ritmuri peste reci comori / Din cornul lumii scurse-n alinare”. Nu toate versurile sînt transparente însă, ca cele citate, căci tinărul poet stă și el în suvoiul larg al expresiei poetice încifrate; insistența cititorului, reluarea lecturii, asocieri dintre cele mai bogate, discontinui, pot însă atinge miezul gîndului poetic; și, fiindcă recentul prim Congres internațional Ovidianum a readus în atenția tuturor destinul tragic al poetului în contratimp cu voința imperiului de dominare a omului și a vremii de odinioară, să cităm versurile încifrate ale ultime-

lor două strofe din sonetul **Ovidiul** cu finalul său lapidar și atât de adevărat, pentru poetul latin ca și pentru poezii multor generații de pretutindeni: „Te paște fierul, otrăviții dinți / Prigoană meritată înșutit / În turnuri stelele le simt fierbinți. // Sortitul tron se pierde-n dor umplut / La ceas de vară ai să-ți ieși din minți... / Ai spus prea multe, fiule vrăjit !” Putem deci întrevadea o reabilitare a cuvîntului poetic prin efort de înobilare a conceptelor și de nouă rafinare a expresiei poetice. George Virgil Stoenescu știe să scrie **adînc și sugestiv** cu cuvintele noastre, dar cu imagini și hiperbole care sînt numai ale lui; semn sigur că e poet, ca în densa poemă **Pro patria**: „Iubirea de neam / E umbra cetății culcată în noi / Pornită să cînte balada pe gură de rai / Și aburul aspru din inimă la Dunăre / Și drumurile toate culese-n păduri / În cercuri pe pleoape sortite în grai / Să poarte-n opinci o traza din zile / Iubirea de

neam e-o zbatere-napoi / E umbra cetății culcată în noi.” Avem motive temeinice să credem în optimismul poetului Cezar Baltag, scriitor exigent și sincer prețuitor al mirajului poetic pe care îl pot naște cuvintele limbii românești cînd sînt încercate de har; finalul prefetei sale la volumul de poeme despre care vorbim recomandă, nu de circumstanță, pe George Virgil Stoenescu drept un scriitor nou, înzestrat cu un „har de excepție”; alte confidențe critice l-au considerat ca cel mai autentic debut poetic al anului. Zodia bună sub care reținem, din noianul de apariții, aceste versuri cu vibrația lor adîncă și cu încărcătura simbolică, metaforică, a cuvintelor simple și sugestive, cu un sunet nou parcă, într-o tonalitate de certă reverberație lirică, obligă pe tinărul poet să meargă cu încredere și tot mai mare exigență artistică pe drumul realizării talentului său cert, de la care sîntem pe deplin îndreptățiți să așteptăm curînd noi impliniri.

CU DRUMUL

POEȚI TULCENI

OLIMPIU VLADIMIROV

inscripție

Pe umbră de zbor, pe culcuș de
vioară,
Pe miez de cetate și zestre străbună,
Lucefirii trec în palmele serii
Și timpul cioplește statui pentru țară.

Crudă lumină lăsată risipei
Peste bolțile clipei aburind sărbători,
Amieze se-apleacă în nobile cumpeni
Cu nerăbdarea apei desprinsă de izvor.

Și floarea de cimp așteaptă culesul
Și strălucește-n praguri, de cîntec
îclinată,
Să ne taie răsufarea sarea pămîntului,
Să ne sărute tîmpla o gură de tei
înflorit.

SILVIA CERBU

voievodală

E-adînc izvorul meu de apă vie
Și anii vîn să se adape,
Sublim senin, vîntoase subterane,
Acorduri ne-mblînzite de pleoape.
În umblet voievodal mi se rărește pasul
Cînd din stejar vād rupte ghinde
coapte ;
O, Phoenix, ia înfățișarea-mi
Urcînd prin frunze clipe de departe.
Și chem olari în nopțile de lut,
Cîntarul frumuseții să-mi dospească,
În imnul meu să defileze sori
De viță veche, românească.

CONSTANTIN BEJENARU

la stema țării

A fost nevoie de strălucirea unui
curcubeu
Peste frunțile acestor Carpați,
Peste pieptul unui pămînt respirînd
Veșnicia rădăcinilor de soare și dor.

Galbenul — pentru măsurat griul,
Roșul — pentru sîngele aprins
Și peste tot lumina de albastru
Din sufletele marilor voievozi.

patriei

Cu numele tău se înfioară apele
Adîncul din sălcii și-argintul din
pești,
Cu numele tău se tulbură zarea
stingheră
Cum tulbură lacul cerul senin,
Cu numele tău se înalță crengile
Cum șoaptele lumii în ochiul de stea,
Cu numele tău înfloresc toate orele
Cum pașii albinei, aburi de rouă.

P e locul vechii gări din Constanța, unde mălul înalt dominînd portul îngăduie privirii să ajungă, peste ape, la îndepărtate orizonturi, străjuiește compoziția statuară a „Victoriei”, operă a Artistului Poporului Boris Caragea. E primul monument al țării pe care-l sărută zorii, ultimul mîngiat de asfințituri. Cînd primește în plin lumina soarelui, pare o vîlvătaie.

Dominanta monumentului o constituie o femeie tină, într-o atitudine maiestuoasă cu un elan al perspectivelor și cu o omenească vibrație născută din gestica nobilă. Brațul drept, ridicat în sus, ține un mănunchi de frunze de stejar. Aceasta este Victoria, Victoria în numele căreia s-au înrolat în rînduri și s-au dăruit țării ostașii, muncitorii, țărani, intelectualii —, Victoria ce ne-a încununat bătăliile eliberării și ale zidirii vieții noi, socialiste.

În concepția autorului, monumentul are trei planuri bine distincte : unul al înălțării și al orizonturilor nesfîrșite ; al doilea sugerează creația constructivă a poporului ; al treilea plan exprimă patosul de luptă al ostașilor din trupele de uscat și din marină, ca și al patrioților civili înarmați. Un steag larg desfășurat într-o modalitate ce-i imprimă și ritmuri ample și forță, dă unitate întregului ansamblu.

Închinat tuturor combatanților din insurecție, din războiul antihitlerist, revoluția și construcția socialistă, monumentul evocă în mod deosebit faptele săvîrșite pe aceste meleaguri de ostașii români din garnizoana Constanța, împreună cu muncitorii din port, de la căile ferate și din diferite alte întreprinderi. De aici avea să-și înceapă saltul peste sute și sute de kilometri Divizia 9 infanterie, mare unitate ce-și legase numele, cu 27 de ani în urmă, de nemurirea Mărășeștilor.

Încă în noaptea de 23 spre 24 august, compania de transmisiuni a diviziei a tăiat firele telefonice care legau comandamentele și unitățile germane din zonă. În aceeași noapte militarii din marină și din unitățile terestre și docherii au luat măsuri pentru a împiedica hitleristii să arunce în aer instalațiile portuare și silozurile.

În dimineața zilei de 24 august a apărut manifestul Comitetului regional al Partidului Comunist Dobrogea : „Patrioți, guvernul trădător al lui Antonescu a fost dărîmat de forțele patriotice constituite în Blocul Național Democratic. Poporul a izgonit pe Antonescu, poporul să grăbească terminarea războiului hitlerist în Europa. Pentru aceasta :

- împiedicați pe orice cale pe nemții de a ridica vreo armă, muniții și alimente (care sînt ale voastre), pentru a nu le lua cu ei ;
- constituiți-vă pe cartiere în comitete, ocupați și apărați depozitele de muniții, arme și alimente ;
- dezarmați soldații și ofițerii fasciști germani ;
- ajutați armata română pentru a dezarma pe soldații și ofițerii germani...

Patrioți ! Comitetul regional al P.C.R. vă cheamă ca acum, la ora hotărîtoare să contribuiți la distrugerea mașinii de război germane”.

Chemării partidului i-au răspuns muncitorii din gărzile patriotice, ostașii Diviziei 9 infanterie, grănicerii și marinarii. Batalioane din Regimentele 34 și 40 infanterie, sprijinite de subunități de artilerie, au înconjurat bateria grea de coastă hitleristă, puternic fortificată, numită „Tirpitz”. Asupra ei și-au îndreptat traiectoriile și tunurile unităților de artilerie antiaeriană române amplasate în sectorul Constanța — Agigea. Formațiuni ale aviației de bombardament române erau pregătite să atace din aer. Vestita baterie era sortită sfîrșitului. Încolțit din toate părțile, personalul care o încadra a distrus tunurile și mașinile de care dispunea, parte din personal preîndindu-se la data de 25 august trupelor române. Instalațiile portuare și alte o-

biective importante au fost apărute dirz de ostașii și muncitorii constănțeni. Numele unor patrioți ca Anton Nițescu, Gheorghe Dinescu și alții sînt bine cunoscute printre dobrogeni. Multe acțiuni au avut loc în oraș.

În ziua de 25 august, pe șoseaua dinspre Tulcea, mărșăluia o coloană motorizată hitleristă. În după-amiaza zilei coloana a ajuns la „Moara Aurora”, la circa 5—6 km de marginea de nord a Constanței. Acolo se găsea un detașament comandat de căpitanul Gheorghe Scipione, care pregătise o ambuscadă. Cînd avangarda coloanei a ajuns la 100 de metri, hitleristii au fost somați să se predea. Aceștia însă au replicat cu foc. Ostașii români i-au făcut să-și regrete gestul. Coloana a fost

în frunte pe sublocotenetul de rezervă Ilie Stan, un ofițer dotat și curajos, a reușit, printr-un impetuos atac de noapte, să învingă inamicul superior numeric și să pună stăpînire pe depozit.

În zorii zilei de 26 august 1944 Constanța și împrejurimile erau curățate complet de fasciști. Au fost zdrobite și dezarmate totodată și trupele inamice din Mangalia, Mamaia, Eforie, Cernavodă, Medgidia, Negru Vodă, Tortoman și altele. La 29 august 1944, Divizia 9 infanterie, subunități ale marinei militare, grănicerii și gărzile patriotice terminaseră cu trupele hitleriste din Dobrogea. Ele au capturat peste 10.500 de prizonieri și o mare cantitate de materiale de război.

cucerind în 463. Inamicul, fo la teren, reu toate atacur o săptămînă După o pre cu mai mul timp ce po transformă ziele profe maiorului D cu comandan tac... Impetu cu care ver bravă Vasile atac au făc al inamiculu astfel ca ac ției inamice batalionului continuă vij obiectivul fi Către ora 1

file de cronică

SUB SEMNUL VICTORIEI

de colonel FLORENTIN

supusă unei trageri bine conduse și executate. Focul tunurilor antitanc a fost deosebit de eficient. Fasciștii au intrat în panică. Mulți dintre ei au încercat să fugă, dar au fost secerăți de armamentul de infanterie.

În această ciocnire detașamentul comandat de căpitanul Scipione a capturat 60 de mașini germane, numeroase piese de artilerie și alte materiale de război și a luat zeci de prizonieri.

În noaptea de 25 spre 26 august, după căderea întinericului alte subunități hitleriste au încercat să pătrundă în centrul orașului. Dar în timp ce li s-a barat frontal drumul, au fost

în rînd cu celelalte trupe române, ostașii dobrogeni au continuat luptele pentru eliberarea întregului teritoriu al patriei, iar apoi dincolo de granițele țării pe pămîntul Ungariei și Cehoslovaciei. O hartă cu săgeți colorate așezată pe un perete al punctului muzeistic al Diviziei 9 mecanizate „Mărășești”, indică acest itinerar marcat de marile momente : Bucureștii-Băneasa, Tîrnăveni, Dealul Singeorgiu și mai departe pînă în podișul boemian. Cu deosebire pe Mureș, la poalele și pe crestele Dealului Singeorgiu, „ostașii mării” s-au acoperit de glorie. Dintr-o fotografie expusă în punctul muzeistic, mă scrutează

grupat, por Focul nîmî maiorului I rărește rîndu cu reușește poziția noa nadă începu menii săi i contraatac. gloante și lăsînd în ir pentru pier luminată d Dar ar fi de pagini asupra fiec pus Oarba nul marilor minte, alăt Rovine, de lăgăreni, de de Mărășeș Urmărim i Dealul Sin diviziei s-a parte, străl Cimpia 7 Voivodeni Carei, 25 o dobrogeni asalturilor. ajung în tunete de înalță. Trag perișul unu Și de la C și cu acee mai depaș Jakó — N lok — Pru Monok — Roznava — Dol — Leška Bystrá ...8 mai 194 veniți to Pontului I un uragan salt asu „Donau”.

ARPEGII

odă bucuriei

Au căzut frunzele, mi-așoptit el, și ridicînd privirea am văzut că da, copacii se legănau fericiți, cu tulpinile îngropate într-o mare foșnită de culori. De ce, m-am întrebat, despărțirea de strălucire îi face, totuși, atît de fericiți și de ce mi-ar fi plăcut să descopăr în această plecare un mare regret ori o mare suferință. A venit un stol de vrăbii, a venit noaptea întunecîndu-le zadarnic, șoapta lor de bucurie ne-a făcut somnul frumos. Astfel se cuvine să iubești, copleșind cu muzică absența ? A fost însă ceva ca o jumătate de alunecare, cînd anume s-a petrecut nu se știe, în zori poate, în clipa aceea incertă de noapte și zi cînd toate lucrurile sînt deopotrivă luminoase și obscure ? Aveam astfel în față mai mult decît o fericire sau o mare suferință : goi, cu ramurile subțiri și tremurînde, fără nici o frunză mîngîindu-le coaja, copacii păreau însăși așteptarea. O așteptare crîncenă în care era la fel de vie amintirea fericirii schimbări ; o neclintire rii de ieri și presimțirea u-

înalță ce cuprîndea nu numai rădăcinile sau tulpinile, ci chiar sufletul pur al materiei. Și, în timp ce liniștea se umplea de o tainică neliniște, început, fără grabă, să ningă.

O nouă exaltare, o imaterială fluturare de lacrimi, în mugurii micș una din ele urcă nerăbdătoare, conturul i se pierde pe măsură ce se zidește în parfumul tare, amestec de copac tinăr, și începe tot mai mult a semăna cu o petală. Pînă cînd lacrima de dor și de of a pămîntului adoarme în mijlocul unui simbur de fruct.

Toate acestea le-am văzut aievea, deși s-ar fi putut ca noi înșine să fi crescut dintr-un fel de lacrimă nouă, căzută din înaltul unui copac nemuritor. Deși tu, cînd îmi spui vino, ai pleoapele frunzelor de mesteacăn, din ce în ce mai absente.

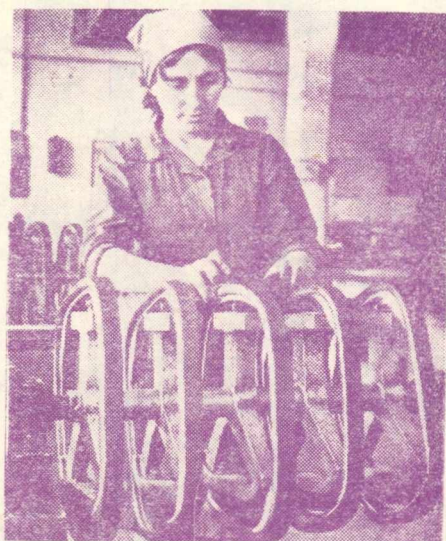
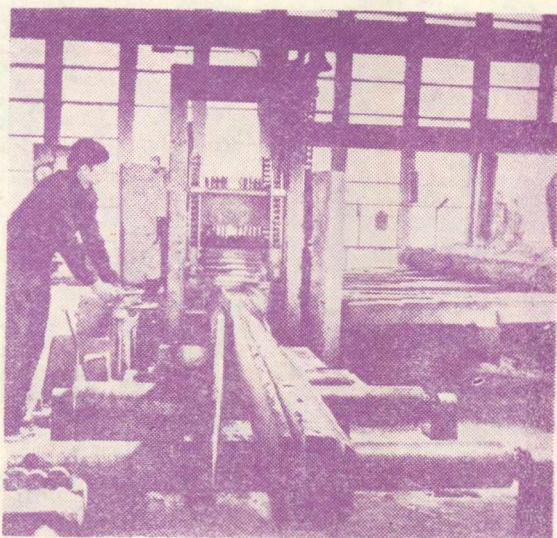
Deși în acest august legendar nu zăpezile sînt nemuritoare și lumina cea de toate zilele are o transparență anume...

CARMEN TUDORA

lovîți și în flanc și în spate. Astfel, și aceste subunități au trebuit să se predea. Cu inițiativă, cu măiestrie și vigoare s-au luptat ostașii români la hipodromul Palas, în partea de vest a orașului. Aici se afla un depozit german de muniție. Garda fascistă de la depozit primise întăririi, așa încît efectivul ei avea aproximativ valoarea unui batalion. Cu toate acestea, o singură companie de ostași români, avînd

bărbătește maiorul Vasile Dumbravă, din Regimentul 34 infanterie. A căzut vitejește în apropiere de forma de teren cu cota 495. O filă din jurnalul de operații schițează drama eroică : „În ziua de 26 septembrie 1944 s-a primit ordin să se atace cota 495 și să fie cucerită cu orice preț. Batalionul maiorului Dumbravă Vasile fiind în flancul drept al Regimentului 34 infanterie, primește misiunea de a manevra cota pe la est,

„Pe unele într-o mă generalul Costin I Diviziei 9, grenada și joșii mei hotărîre. o dirzenie I-am urm mineața l proape. M au acțion mile cînd rămînea t tru totdea fele lor s pînă la a Dintr-o v zeistic im unui copl citeșc : „g gu, în vi în cadrul îi redau, biografia Un pui d Lungu, d 23 August în cadrul niformă gula, cu cu epoleț

Panoramic

O vizită prin fabricile și secțiile combinatului înseamnă o veritabilă călătorie, plăcută, instructivă și deloc... scurtă. În perimetrul străjuit de monumentala poartă de intrare, deasupra căreia se află în veșnică rotire firma luminoasă cu inițialele „C.P.L.”, se află nu mai puțin de 6 fabrici, înzestrate cu tehnică superioară, cu aparatură și instalații foarte moderne, deservite de muncitori cu o înaltă calificare, de maiștri, tehnicieni și ingineri a căror înaltă compe-

acționează în acest sens, un mare număr de contracte ; ne facem din îndeplinirea, la timp și prin livrări de perfectă calitate, a condițiilor stipulate prin ele, o îndatorire de onoare. Întreprinderilor de construcții cit și fondului pieței le livrăm parchete ; scaune — la fel, livrăm atât la export cit și pentru fondul pieței.

— În ce măsură este solicitată producția combinatului la export ?

— Din volumul total al producției, cota pentru export se cifrează la cca. 40%. Luând fiecare articol în parte, situația se prezintă astfel : la scaune, cota de export e de 80% ; la placaj, 25% ; la plăci

Combinatul de prelucrare a lemnului Tg. Jiu

tență este pe deplin atestată de rezultatele obținute de combinat, de calitatea produselor, de chipul în care se valorifică aici masa lemnoasă. Instalațiile de debitare, imensele uscătorii, halele vaste din mijlocul cărora se țes liniile de fier ale transporturilor interne, modernele instalații de depozitare, conservare, manipulare și transport, gaterile cu tăiere rapidă și marile fierăstraie panglică grele care transformă buștenii grei și lungi cit coloanele vechilor temple, în cherestea de cea mai bună calitate ; apoi exhaustoarele, cu zgomotul lor uniform, egal, ca o melodie de fond a muncii, liniile de producție de la fabrica de placaj prevăzute cu aparatură pentru incleiere cu adezivi ureoformaldehidici și pentru presare, instalațiile de derulare, mașinile pentru produs parchet din frize de stejar și fag, stivele de parchet ; apoi moderna fabrică de scaune și mobilă curbată, dispusă pe patru nivele, ale cărei articole sînt realizate într-o mare varietate de culori și finisaje de calitate superioară — totul, într-un cuvînt, concurează la alcătuirea unei imagini complexe despre o întreprindere complexă, dotată superior din punct de vedere tehnic și deservită de un personal deosebit de competent.

La cererea beneficiarilor

Rep. : — Care sînt beneficiarii Combinatului pentru prelucrarea lemnului Tîrgu Jiu ?

Tov. Gh. Pătrășcoiu, contabil șef : — Beneficiarii interni sînt, în primul rînd, fabricile care produc mobilă, întreprinderi cărora le livrăm plăci aglomerate din lemn, placaj și cherestea. Avem, în

aglomerate PAL, 35% ; la cherestea 30%. Articolele cele mai solicitate sînt precum se vede, scaunele. Dinamica exporturilor, trebuie să precizez, este în continuă creștere...

— Care este raportul dintre primul semestru al anului curent și perioada similară din 1972, privind creșterea beneficiilor ?

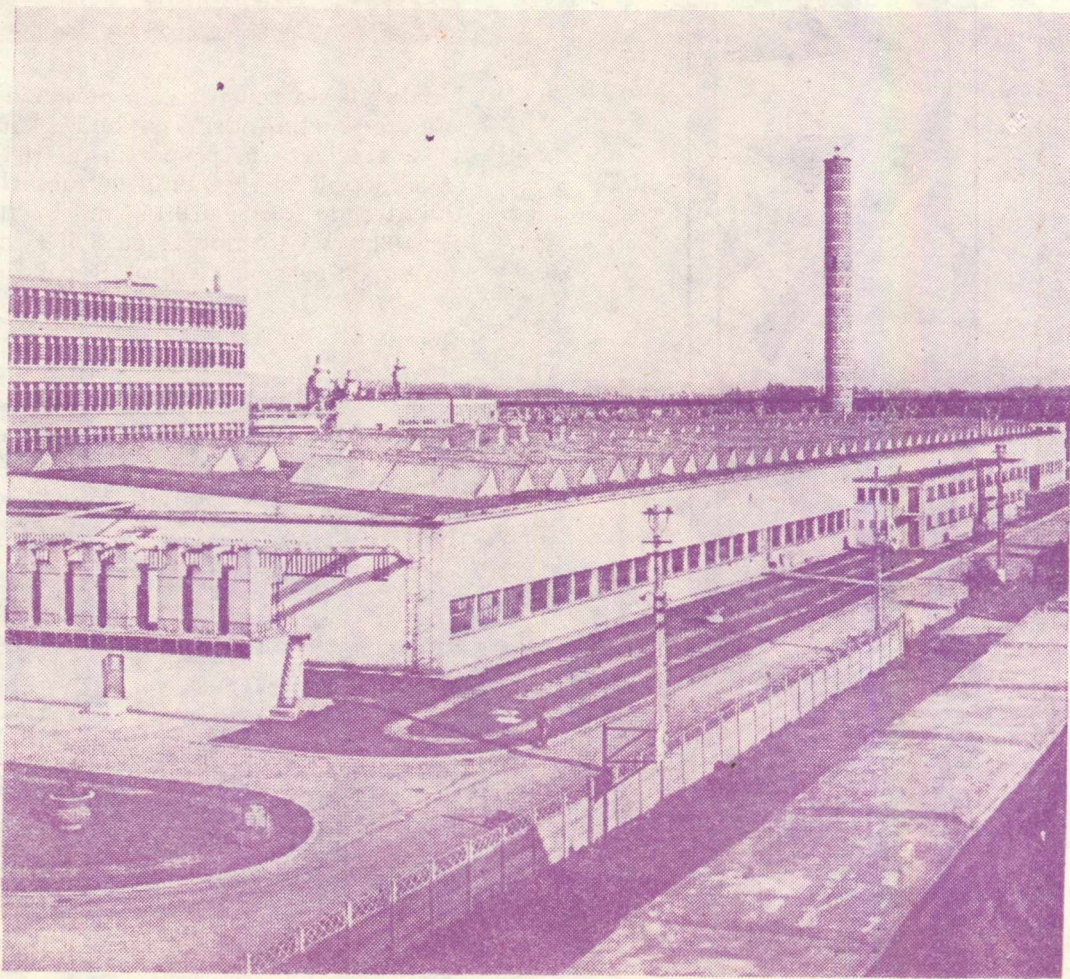
— Față de primul semestru al anului trecut, în primele 6 luni ale anului curent beneficiile combinatului au crescut cu 26%.

— Ce obiective imediate vă propuneți ?

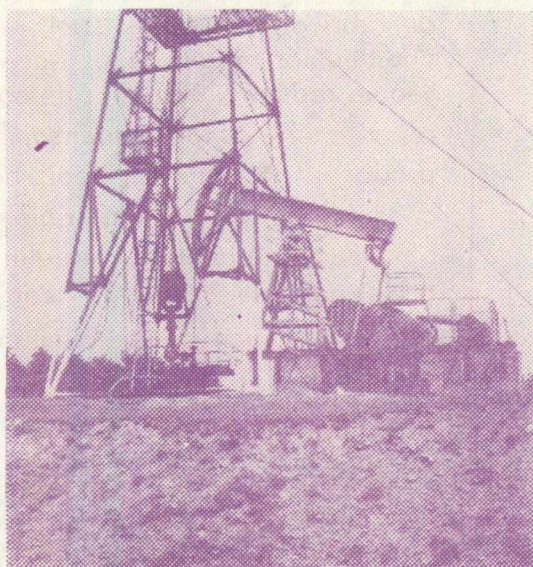
Intensificarea reducerii cheltuielilor de fabricație cu accent pe reducerea cheltuielilor materiale și aceasta, pe seama reducerii normelor de consum, a reproiectării unor subansambluri la producția de scaune ; apoi normarea consumurilor tuturor materialelor, începînd cu materialele de întreținere, acțiuni care este în curs de desfășurare și se va intensifica din ce în ce mai mult.

Angajamente

În anul pe care îl parcurgem, hotărîtor pentru acțiunea în care s-a angajat din răspuneri întreaga țară, la îndemnul secretarului general al partidului, aceea de a îndeplini planul cincinal înainte de termen, muncitorii, tehnicienii, inginerii, întregul personal al Combinatului este ferm decis să-și realizeze și să-și depășească în cele mai bune condiții sarcinile de producție. Spicuim din angajamentul asumat de către acest harnic colectiv : în 1973, se va realiza o producție marfă suplimentară în valoare de 1.700.000 lei ; tot atît însumează și contravaloarea pieselor de schimb confecționate în atelierele proprii. Printre obiectivele principale, oamenii și-au propus și depășirea planului la export cu 900.000 lei valută, din care o treime în țări cu devize liber convertibile. O mare pondere o reprezintă, în cadrul angajamentului, economisirea a 15 tone de metal, a 480 m cubi material lemnos și a 55 tone de ciment. Vor fi asimilate, peste plan, două produse noi, iar indicele de folosire a timpului pentru mașini-unelte va fi de 86%. Deosebit de sugestivă este, pentru vizitator, o vitrină aflată în incinta primei curți a întreprinderii ; se află expuse acolo o serie de produse din import, pentru a căror înlocuire s-a instituit un concurs sui-generis, fapt care are darul de a stimula inventivitatea tehnică a oamenilor combinatului — inițiativă vrednică de laudă, demnă de luat ca exemplu.

Pagină realizată de
AL. MIHALCEA
publicitate
TOMIS

Combinatul petrolului Tîrgu Jiu se mîndreşte cu oameni a căror activitate se concretizează prin realizări de mare valoare tehnică, prin temeinică muncă de cercetare, de punere în valoare a noi zăcăminte, prin optimizarea exploatarei la cele deja existente. Pe pieptul lui Nicolae Scurtu, şeful echipei de mecanici de la Schela de extracţie Craiova, străluceşte Ordinul Muncii clasa a III-a ; numai la această schelă au fost realizate, în cursul anului curent, economii la preţul de cost în valoare de 750.000 lei. La Schela de foraj Craiova, unde a fost instituit un adevărat record de adîncime, sapele instalaţiilor 4 LD au realizat, sub supravegherea maiştrilor Al. Manea şi Marin Măgărea, adîncimile finale

ale sondelor nr. 209 B şi 2059 B în două luni numai, ceea ce corespunde timpului cel mai scurt pe întreaga structură petroli-

Oamenii c

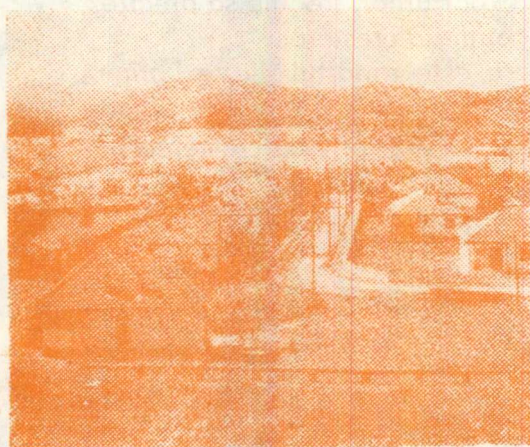
eră în chestiune. În 6 luni, echipele conduse de D. Corlan şi I. Giurgioiu au montat zece instalaţii. Dacă s-ar pune cap la cap sondele forate de brigada maistrului Alexandru Rusu, ar reprezenta un tunel lung de la Craiova la Tîrgu Jiu — şi mai mult de patru cincimi din foraj au fost re-

COMBINATUL PETROL MARTURIA UNEI DEZVOLTARI

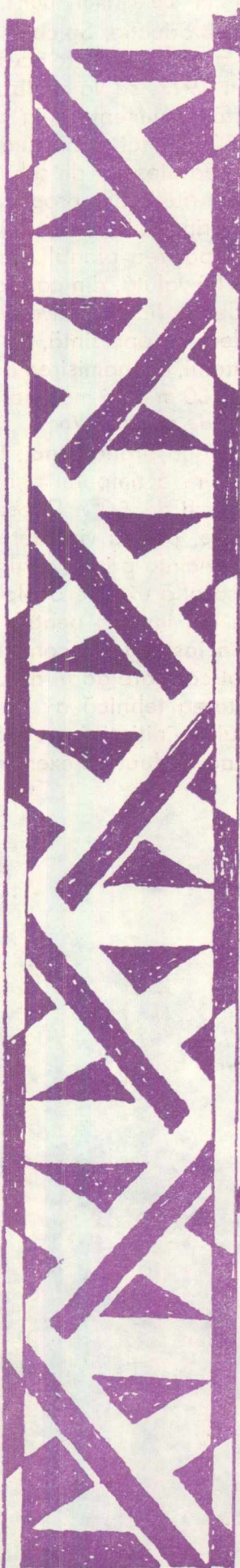
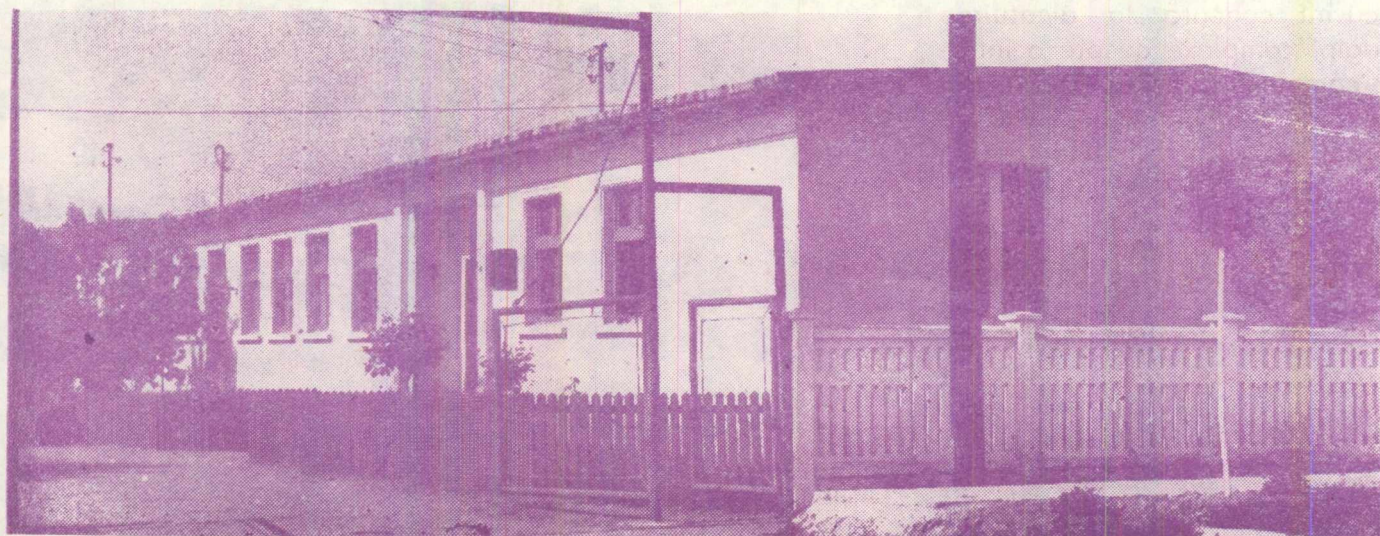
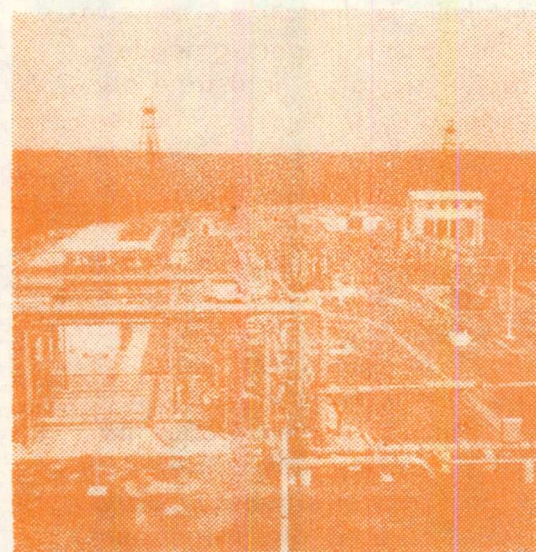
Rezultate economice deosebit de bune

Rep : — Ce rezultate a obţinut Combinatul în primul semestru al anului curent?
Tov. Dumitru Negomireanu, director economic : — Ca urmare a măsurilor tehnico-organizatorice luate de conducerea Com-

binatului, s-a reuşit ca, în perioada amintită, producţia-marfă vîndută şi încasată să se realizeze în proporţie de 104,01 %, să se depăşească volumul de lucrări la activitatea de foraj cu 9.143 mii lei (respectiv 103,3 %) forîndu-se cu 8.562 m mai mult decît prevedea planul. Rezultate supe-

rioare s-au obţinut şi în executarea volumului de lucrări cu forţe proprii, planul realizîndu-se în proporţie de 117,7 %. Ur-mărîndu-se continuu creşterea eficienţei economice, în perioada de care vorbim s-au realizat economii la preţul de cost în valoare de 4.700 mii lei ; au scăzut cheltuielile la 1.000 lei producţie marfă cu 19,8 la sută, în special pe seama reducerii cheltuielilor materiale.

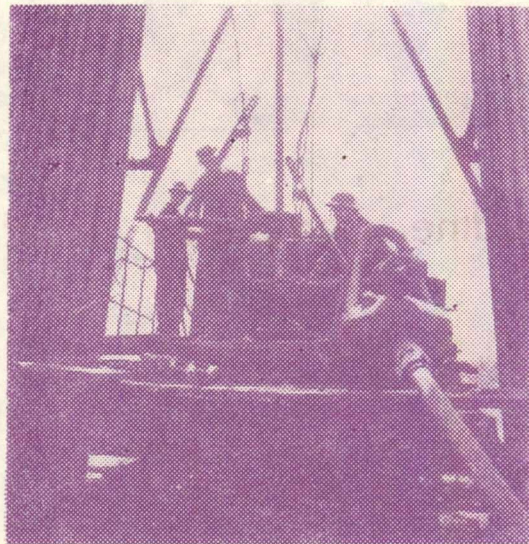

alizate fără un singur minut neproductiv !
La Țicleni, maestrul mecanic Nicolae
Gheorghiu a conceput și realizat 3 inovații

ombinatului

de mare eficiență : „Dispozitiv de legătură
rapidă a pompelor de extracție pentru
probele de presiune, „Supapă de siguranță
cu declanșare automată la 200 atmosfere“
și „Banc pentru montarea și probarea pom-
pelor de extracție“. Tehnicianul C. Roșu
de la stația de compresoare, tehnicianul

N. Pleșan (secția transporturi), au conceput,
la rîndul lor, alte și alte dispozitive, ca și
maistrul lăcătuș Ion Oarță de la secția de
recuperări secundare. Pe de altă parte, co-
municările prezentate la recentul simpozion
„Optimizarea forajului“ de către ing. L.
Măciucă și ing. Gr. Stănescu (Schela foraj
Craiova) atestă însemnătatea pe care ca-
drelor tehnice ale Combinatului o acordă
sprijinirii producției de către munca de
cercetare științifică. Încît pe drept cuvînt
se poate afirma că, de la sondori și pînă
la cadrele din conducerea combinatului,
membrii acestui harnic colectiv de muncă
își aduc în permanență contribuția la re-
zultatele excelente despre care am vorbit.

ULUI TIRGU JIU —

ECONOMICE SUPERIOARE

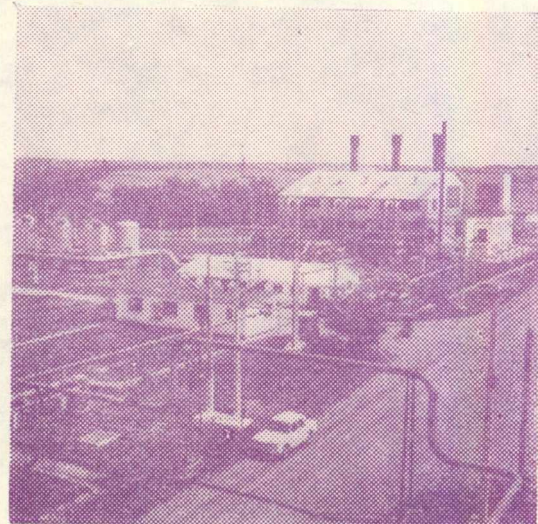
a determinat aceste rezultate ex-
male ?

ptul că toate unitățile subordonate
inatului au contribuit la obținerea de
mii peste plan, la reducerea cheltu-

— Este, desigur, dificil să faci o selecție
pentru că, repet, rezultatele noastre reflectă
munca întregului colectiv. S-au evidențiat
mulți muncitori și cadre tehnice; voi a-
minti, în acest sens, pe inginerii Albescu
și Gavril Niculai ca și pe maistrul Gheorghe
Cazan, de la schela de extracție Timișoa-
ra, responsabil cu activitatea brigăzilor de
intervenție la sonde; de la schela de ex-
tracție Craiova, pe inginerii Valentin Ga-
vriliță, director, Aurel Ghigiu, Alexandru
Ciorăscu, responsabil cu problemele de
producție; la Țicleni munșesc de asemeni,
oameni de nădejde ca inginerii; Alexandru
Doman, director adjunct, Nicolae Ionescu,
inginer șef, Nicolae Pleșeanu, maistru,
care a depus o activitate deosebită în or-
ganizarea transportului intern, maistrul
Constantin Cojocaru ale cărui rezultate în
tratarea țițeiului și reducerea procentului
de impurități sub limitele contractuale sînt
bine cunoscute; de la schela de extracție
Zădăreni — Arad, îi menționez pe ingi-
nerii Victor Gonțan și Nicolae Ionescu; de
la schela de foraj Craiova pe ing. Leontin
Măciucă, director, ing. Grigore Găvan, care
se ocupă de sondele de mare adîncime,
inginerii Cornel Georgescu și Cornel Ior-
dache, șeful serviciului foraj Stanciu, ing.
Gh. Babalic, șef de secție... Dar, așa cum
spuneam, lucrurile trebuie privite prin
prisma activității generale a întregului co-
lectiv, rezultatele obținute de Combinat
fiind expresia muncii tuturor.

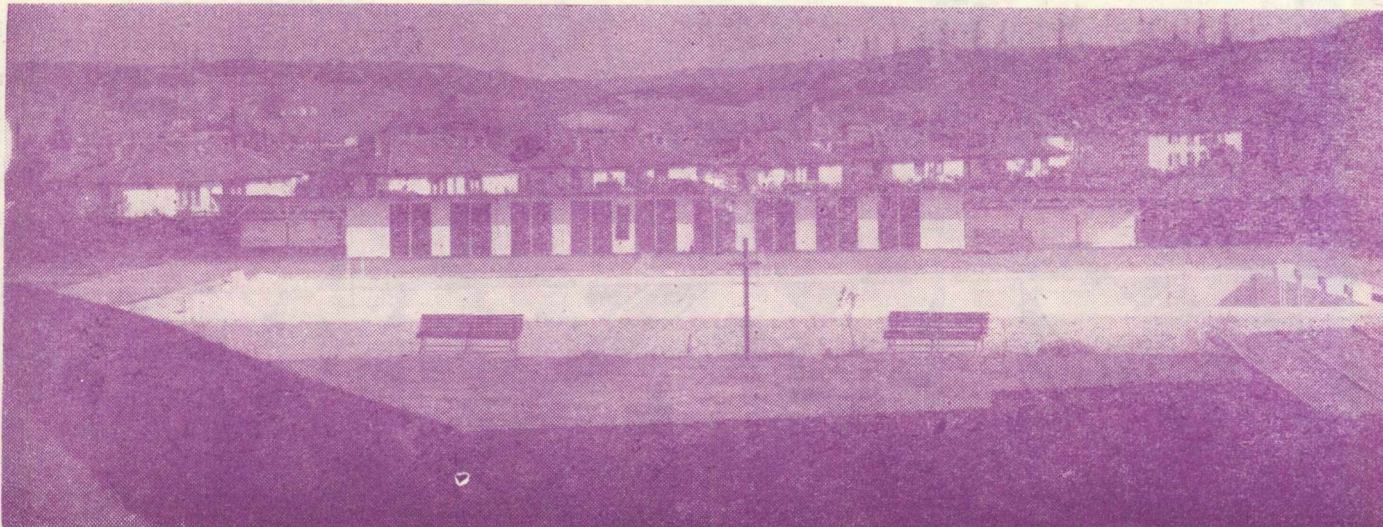
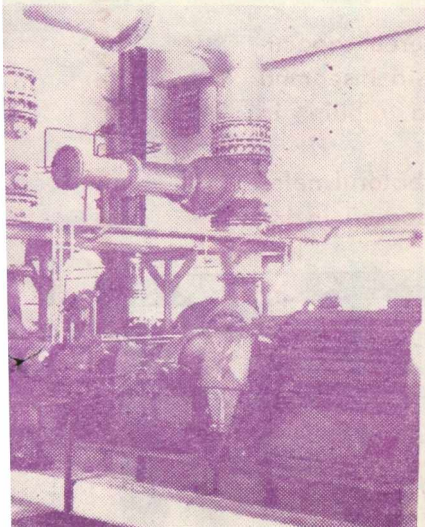

materiale, la înlăturarea cauzelor
ot duce la imobilizări de fonduri și
gistrarea de cheltuieli nejustificate.
că, la sfîrșitul acestei perioade, nu
registrat credite restante sau alte
zări de fonduri. Cu alte cuvinte re-
le pe care le-am amintit sînt opera
lui colectiv, al oamenilor ce mun-
cadrul unităților combinatului.
rog să menționați cîteva nume...

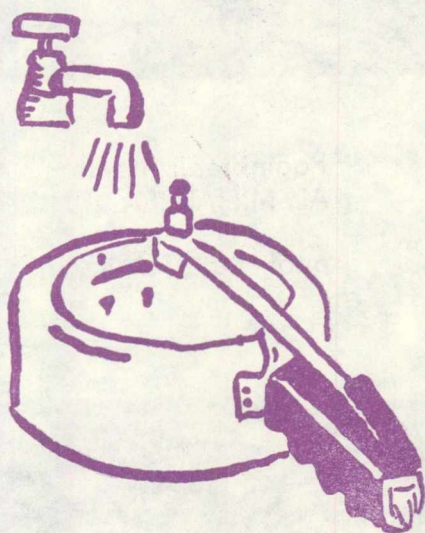
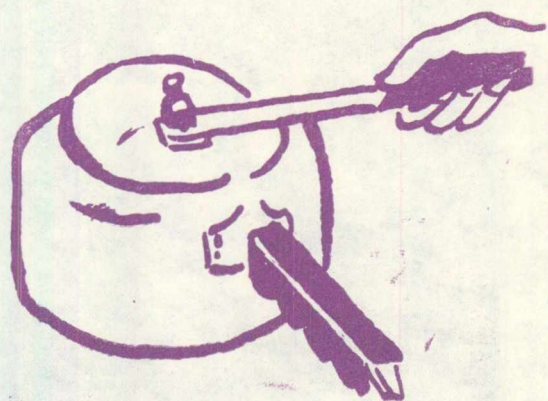
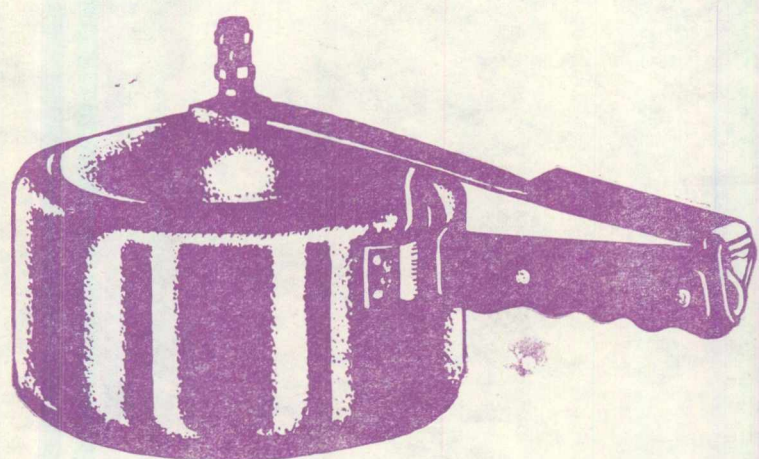
Pagini realizate de
AL. MIHALCEA

publicitate TOMIS

Gospodine, completați bucătăria dv. cu

OALA DE GATIT SUB PRESIUNE!

Ventilul cu greutate (ventilul de siguranță) oprește formarea în vasul de gătit a unei presiuni mai mare decât cea dorită.

Plăcuța fuzibilă (siguranța fuzibilă) funcționează în mod automat cu rol de siguranță ce se topește, ceea ce împiedică supraîncălzirea vasului de gătit.

Piesa de sprijin asigură închiderea ermetică și precisă a capacului cu ajutorul minerului întinzător.

Clema asigură fixarea minerului întinzător. Vasul de gătit poate fi deschis sau închis cu o singură apăsare de deget.

Asezăm mîncarea în vasul de gătit și turnăm cantitatea necesară de lichid după care închidem capacul.

Încălzim vasul de gătit pînă ce sunetul și mișcarea ventilului ne avertizează despre îndepărtarea vaporilor. Acum trebuie imediat redusă încălzirea (flacără economică).

Durata timpului de fierbere trebuie socotită din momentul începerii evacuării vaporilor prin ventil.

Capacul ținut de miner îl așezăm deasupra vasului și potrivim față în față săgețile aflate atît pe capacul cît și pe corpul vasului. Minerul capacului trebuie să formeze un unghi drept față de minerul vasului. După aceasta balansăm capacul și îl facem să alunece sub mărimea corpului vasului.

Rotim minerul capacului pînă ce acesta ajunge deasupra minerului vasului de gătit. În acest moment așezăm minerul capacului pe piesa de sprijin.

Apăsăm cele două minere între ele și închidem capacul prin fixarea clemei ce se găsește la capătul minerului capacului.

După trecerea timpului de fierbere, la majoritatea preparatelor trebuie micșorată imediat presiunea vaporilor și anume, în felul următor :

- așezăm vasul de gătit într-un vas cu apă rece sau
- turnăm apă rece pe vasul de gătit sau
- ridicăm ventilul cu ajutorul unei furculițe cu miner lung astfel ca vaporii să fie evacuați (fac excepție supele, etc).

Presăm între cele două minere astfel ca să eliberăm clema minerului capacului.

Rotim capacul pînă ce săgeata de pe capac va ajunge în dreptul săgeții de pe corpul vasului (90°). După aceasta balansăm puțin capacul, astfel putînd fi scos cu ușurință.

Preparatele nu se vor fierbe peste măsură.

NICIODATĂ nu se va umple fierbătorul la mai mult de două treimi. Să nu contăm pe evaporare ; umplerea vasului peste măsură împiedică activitatea ventilului. **NICIODATĂ** să nu folosim mai puțină apă decât necesarul. Mai bine să folosim ceva mai multă apă, pînă ce vom învăța pe calea experienței reglarea temperaturii de încălzire.

NICIODATĂ să nu încălzim vasul fără a fi ceva în el, deoarece în caz contrar se arde.

NICIODATĂ să nu rămînă resturi de mîncare (untură, sare sau altele asemănătoare) pe fierbător sau pe marginea capacului deoarece s-ar împiedica încălzirea perfectă a fierbătorului.

NICIODATĂ să nu utilizăm forța la scoaterea capacului, nici dacă s-a lipit sau nu cedează. Asta înseamnă că mai sînt vaporii în fierbător și aceștia trebuie în prealabil să fie evacuați.

NICIODATĂ să nu lăsăm capacul pe fierbătorul nefolositor deoarece acesta trebuie să se aerisească în interior.

MARCEL CHIRNOAGA

Sfîrșitul asuprii

și timp și cota

bine camuflat
să reziste la
astre timp de

de artilerie
divizioane, în
inamică era
ad de explo-
batalionul
ivă, în frunte
ornește la a-
ea și avintul
aiorul Dum-
amenii săi la
flancul sting
cedeze, făcînd
parte a pozi-
dă în mîinile
travul ofiter
atacul, către
ota 495...
namicul, re-

a contraatac.
oamenilor
vă Vasile îi
Totuși inami-
apropie de
upta la gre-
iorul cu oa-
șanțuri la
nsă lovit de
de grenadă,
atur durere
și figura sa
de legendă".
ca zeci, sute
al să stăruie
in cei ce au
ș în panteo-
e aduceri a-
Posada, de
nădit, de Că-
a, de Plevna,

urta. De la
ul itinerariu
git mai de-
Transilvania :
Cojocna —
d — Carei...
1944. Ostașii
ă în iureșul
oia de foc,
ocalității. În
in luptător
olot pe aco-

același elan
e de sine,
bianhaza —
y — Tisza-
Szerencz —
(Ungaria) —
— Myto —
rova — Ban-
emnica...
„H", ostașii
pe țărmlul
avintă sub
viejios a-
i de radio

— notează
emorialistică
în rezervă
comandantul
la lupta cu
eta. Cura-
au bătut cu
cu elan, cu
de admirat.
acul din di-
1945 de a-
esionat cum
lideau lacri-
că ici, colo
pămînt pen-
staș. Jert-
la cele date
"netului mu-
fotografia
pii de ea și
Marin Lungu,
mî, luptător
infanterie".
ce urmează,

nume Marin
înainte de
il de trupă
se face u-
n toată re-
chis la git,
sturi strălu-

citori, cu bonetă și cu centură.
Micuțul oștean este îndrăgit de
toți, de la generalul comandant,
la ultimul soldat. La rîndul lui,
ii iubește cu sinceritatea vir-
stei. În lumea ostășească în care
trăia găsea căldura unei ade-
vurate familii.

Cînd, după lichidarea ultime-
lor rezistențe fasciste de pe in-
tinsul Dobrogei, primul eșalon
al diviziei s-a imbarcat în tren,
urmînd să ajungă cît mai re-
pede pe frontul din Transilva-
nia (și curînd avea să plece în
aceeași direcție și cel de-al
doilea eșalon), Marin Lungu s-a
intristat. Cu el ce se va întim-
pla? Va sta singur, singurel,
departe de cei care-l îndrăgi-
seră și se purtaseră față de el
cu omenie? Sufletul lui nu se
putea împăca în nici un fel cu
despărțirea. Vroia să fie cu ei,
orice s-ar fi întimplat. Sint ei
pe front? Va merge și el!
Ca orice militar disciplinat, a
ieșit mai întîi la raportul co-
mandantului de companie:

— Domnule comandant, vreau
să plec și eu pe front.
Ofițerul și-a stăpinit un suris.
Soldățelul aștepta, serios, un
răspuns.

— Ești un ostaș vrednic, i-a
spus comandantul, dar rămii la
Constanța. Ești prea mic pen-
tru un război așa de mare!
La auzul acestor cuvinte, băia-
tul a lăsat capul în jos. A sa-
lutat, apoi și-a luat locul în
front.

Peste noapte Marinică n-a a-
propiat geană de geană. S-a
gîndit la început să fugă, să se
strecoare pe neobservate într-o
garnitură de tren care se in-
drepta spre Transilvania.
Apoi s-a hotărît să iasă la ra-
portul generalului comandant.
Și-a amintit că la o serbare,
după ce recitase o poezie, acê-
ta l-a sărutat pe amîndoi o-
brajii și în auzul tuturor a ros-
tit:

— Soldat Lungu Marin, ești
înălțat la gradul de fruntaș.
Generalul trebuia să sosească
în cazarmă chiar a doua zi, să
treacă în revistă trupele care
plecau pe front. Cînd îl văzu în
cazarmă, Marinică își luă ini-
ma în dinți și-i ieși înainte.
— Să trăiți, domnule general,
sint fruntașul Marin Lungu, în
vîrstă de 8 ani. Am ieșit la ra-
portul domniei-voastre ca să
ordonată să fiu și eu trimis pe
front!

Își pusese în cuvinte tot sufle-
tul. Și a fost înțeles. A plecat
cu eșalonul doi pe front.
În luptele de pe Mureș, ea și
în cele de pe ultima brazdă de
pămînt românesc, cel mai tînăr
combatant al diviziei a execu-
tat incursiuni curajoase la ina-
mic. Pe teritoriul Ungariei și
Cehoslovaciei, a îndeplinit mi-
siuni și mai grele. Fiind invă-
țat de cercetași încercați, el
s-a furișat deseori în spatele li-
niilor dușmanului. Îmbrăcat în
stare civile, cu pietricele și be-
țisoare de chibrite asupra lui,
era condus de vreun soldat pînă
„în țara nimănuî". De aici în-
colo, pornea singur și se afunda
în dispozitivul dușman. Cînd
dădea cu ochii de un tanc al
inamicului, băga o pietricică în
buzunar, de zărea un tun, pu-
nea deoparte un băț de chi-
brit, de observa o altă mașină
blindată, o nouă pietricică era
pusă la răboj. După ce scotocea
pămîntul ce-i era fixat, micul
cercetaș se întorcea la ai săi,
aducînd cu el prețioase infor-
mații. La Banská Bystrica, în
Cehoslovacia, bunăoară, a des-
coperit depozite de muniții, ba-
terii de artilerie și alte obiec-
tive, ale hitleriștilor, despre care
a informat la vreme coman-
damentul diviziei.

În cursul uneia din aceste mi-
siuni a fost prins de fasciști și
aruncat într-un lagăr. A cunos-
cut viața silnică de prizonierat.
A îndurat totul bărbătește. A-
vea să scape de iadul lagărului
odată cu capitularea necondi-
ționată a Germaniei hitleriste.
Pentru curajul de care a dat
dovară, pentru serviciile aduse
armatei, Marin Lungu a fost a-
vansat la gradul de caporal. Pe
pieptul său au fost prinse trei
decorații de război. Nu avea
decît 9 ani. Dar, deși prea mic
pentru un război așa de mare,
se purtase, în multe și grelele
înceștări ale frontului, ca un
mare soldat.

Mulți, foarte mulți dintre cei
ce alcătuiau sufletul viu al Di-
viziei 9, mare unitate care a-
vea să primească în anii noștri,
denumirea slăvită de „Mără-
șești", nu s-au mai întors la
vetrele lor. Mormintele lor ja-
lonează, pe sute și sute de ki-
lometri, drumul de la malul
Mării Negre pînă aproape de
Praga de aur. Faptele lor de
arme, biruințele și jertfele lor
și-au găsit o binemeritată cin-
stire și prin monumentul „Vic-
toriei".

L a Fetești, pe malul Bor-
cei, ca și în alte așezări
de pe Dunăre, în timpul
insurecției, luptele au avut un
caracter anume — înbinîndu-se
cele împotriva inamicului de pe
uscat cu cele contra navelor.
Una din primele intervenții ale
trupelor române care se aflau
în Fetești a fost dezarmarea u-
nui mare grup de militari ger-
mani care se găseau în stația
de cale ferată din localitate.
Acțiune hotărîtă, bine conce-
pută și prompt executată. În-
tr-un timp scurt, dușmanul a
fost făcut inofensiv. Ceva mai
tîrziu, la 25 august 1944, com-
pania 13 din Regimentul 36 in-
fanterie, citeva baterii din Re-
gimentul 34 artilerie antiaeria-
nă și batalionul de baloane pro-
tecție, care primiseră ordin să
captureze forțele hitleriste care
se retrăgeau în amonte pe
fluvii, au început și ele lupta.
Cîteva piese dintr-o baterie a
Regimentului 34 artilerie anti-
aeriană fuseseră amplasate
chiar lingă mal. Restul tunu-
rilor regimentului ocupau po-
ziții de tragere în alte sectoare.
La un moment dat, în apropi-
ea podului de peste Borcea
și-au făcut apariția o șalupă,
două remorchere și trei șlepur
germane. Tunurile antiaeriene
românești au deschis imediat
focul.

Echipajele hitleriste și-au dat
seama că orice încercare de pe-
netrație este inutilă. În conse-
cintă, au acostat. Cele șase na-
ve inamice au fost capturate,
odată cu un număr de 91 mi-
litari hitleriști, printre care doi
ofițeri și nouă subofițeri.

În seara zilei de 26 august, la
nord de Seimeni a fost semna-
lat un mare convoi de nave ger-
mane. Cînd convoiul a intrat
în bătaia eficace a tunurilor,
artilieriștii români l-au somat,
prin cîteva lovituri, să acosteze.
Navele inamice și-au continuat
însă mersul, însoțindu-l de tra-
geri cu armamentul de bord a-
supra pozițiilor românești. Ar-
tileria antiaeriană de lingă Sei-
meni își făcu auzit glasul. A-
cum gurile de foc nu mai tră-
geau pentru somare și hitleriș-
tii aveau să-și dea seama foarte
repede că tunarii români își
cunosc meseria. Spre navele
dușmane și-au îndreptat tirul
și mitralierele antiaeriene. N-a
trecut mult timp de la începe-
rea canonadelor și iată că două
nave germane se duceau
de-acum la fund, alte trei fiind
avariate. Celelalte vase n-o du-
ceau nici ele mai bine, în ciuda
manevrelor la care recurgeau.

Artileriștii și mitraliorii înche-
iaseră și această luptă cu un
succes notabil: 11 nave captu-
rate, nouă avariate sau distru-
se, sute de hitleriști luați
prizonieri, un mare număr de
soldați inamici morți și răniți.
Eficacitatea acțiunilor ostașilor
de la Fetești și din împrejurimi
a ușurat îndeplinirea misiunilor
de către trupele române din
Detașamentul „Cernavodă-Fe-
tești" — misiuni care preve-
deau, în principal, salvarea de
la distrugere a podului de peste
Dunăre, minunată construcție
de fier și beton, operă a remar-
cabilului inginer român Anghel
Saligny — precum și dezarma-
rea și capturarea forțelor hitle-
riste care încercau să se retra-
gă pe apă sau pe calea ferată
prin acest sector.

Să schițăm deci și faptele ce
s-au derulat aici. Între subuni-
tățile care vegheau în zonă se
afla și bateria 91 antiaeriană
comandată de căpitanul Mircea
Predescu. Tunurile sale fuseseră
împinse pînă lingă oglinda
apei.

Misiunea subunității: să apere
podul și să oprească marșul
navelor germane. În tot cursul
zilei de 25 august, din josul Du-
nării nu s-a ivit nici unul din
vasele inamice. Acestea au ră-
mas ascunse pe sub sălciiile
plingătoare de pe maluri. Abia
la căderea serii au pus mași-
nile „pe drum înainte". Sperau
ca profitînd de întuneric să în-
șele vigilența artilieriștilor.
Doar nu le așteptaseră ei ore
și ore nesfîrșite ca să le scape.
Cînd umbrele navelor dușmane
au prins să alunece pe firul
Dunării, ochii ageri ai observa-
torilor le-au zărit. Alarma de
luptă a declanșat mecanismul
viu și precis al bateriei. La un
semnal, de pe o ridicătură de
teren s-a aprins un proiector.
Fascicolul alb, lăptos, a mătu-
rat fluviul și a luminat rînd pe
rînd vasele. În dispozitiv se
succedau alert comenzile și
mișcările. Ochitor la tunul nu-
mărul 2 era un soldat cu o față
slăbuță, prelungă, pe nume Ci-
pitu Cristea. Împlinise vîrsta
de 21 de ani chiar în acea zi.
Cit ai clipi, ochitorul a fixat e-
lementele de tragere. A ochit
așa cum primise ordin, în cel
de-al treilea vas din convoi.
S-a auzit apoi comanda „foc".
Proiectilele au pornit aproape
în același timp de pe țevi. Lo-
vitura trasă de tunul nr. 2 a
mers în plin. Vasul a început
să se scufunde. Alte două vase
inamice au avut aceeași soartă.
Hitleriștii scăpați cu viață s-au
aruncat în fluviu. Mulți și-au
găsit mormîntul în valuri.

După ce s-au dezmeticit, echi-
pajele de pe celelalte vase au
deschis focul. Trei ore în șir
au tras. Dar fără efect. Piese
noastre erau bine adăpostite.
Într-un tîrziu, vîzînd că n-au
nici o posibilitate de scăpare,
marinarii germani au ridicat un
steag alb. Vreo 70—80 de mili-

tari au fost luați prizonieri.
O comportare plină de bravură
a avut o subunitate din regi-
mentul de geniu marină, la co-
manda căreia se afla subloco-
tenantul Ovidiu Stănescu. Sta-
ționînd în portul Călărași, sub-
unitatea aștepta momentul să
lovească în plin remorcherele și
șlepurile germane ce scăpaseră
pe brațul Borcea de tirul arti-
leriștilor de la Fetești.

Era tot pe 25 august. Cînd
soarele cobora spre asfințit, s-a
ivit în aval una dintre cele mai
mari și mai moderne nave mi-
litare germane de pe Dunăre,
denumită „Paris". În urma sa
înaintau alte două nave, toate
încărcate cu trupe și cu mate-
riale de război. A urmat soma-
ția de rigoare — cu foc. Co-
mandantul convoiului n-a vrut
să ia act de avertismentul ge-
niștilor. A urmat o nouă soma-
ție, care în „cod" marinăresc
însemna să tragă vasele în mij-
locul fluviului și să ancoreze.
În caz contrar, urma scufun-

darea. Energia și fermitatea a-
vertismentului le-au dat nem-
ților convingerea că au de-a
face cu forțe puternice. De
aceea s-au supus cererii co-
mandantului român și au anco-
rat. Cu un proiector puternic
navele au fost supravegheate
pînă dimineața. La ivirea zori-
lor a urmat dezarmarea hitle-
riștilor. Pe puntea vaselor au
pătruns marinarii români. Ope-
rația s-a încheiat după cîteva
ceasuri. Bilanțul era excepțio-
nal: mica subunitate româ-
nească izbutise să captureze
peste 1.350 de militari germani,
între care 56 ofițeri și 60 sub-
ofițeri!

În amintirea ostașilor români
care au luptat în zona locali-
tății Fetești — Cernavodă, în
parcul orașului Fetești, aproa-
pe de apa domoală a Borcei, a
fost înălțat un monument. Pe
o placă de metal se poate citi
inscripția: „În memoria luptă-
torilor din orașul Fetești căzuți
în lupta contra fascismului!".

ION DRAGOMIR

bucium

Pămîntul într-o frumoasă răscolire de sapă,
bătrîni, întorși în amintiri,
sînt tiriți de lacrimă.

Casa
omoară strigătul florilor spre rădăcini...
Acest pămînt a polenizat floare de sabie,
împletește

fabrica cu pajîstea și-n fiecare om
a construi cîte o catedrală, a izvorit
bucuria-nîlînirii
cu plajele soarelui.

Acest pămînt este al omului întors din

război

pe picioare de lemn ;
din acest sat
se poate privi

într-o epopee.

bucium

Casa soarelui înnoadă ușile cu porțile —
casa se strămută

din cuțit în trandafir.
Casa mea locuiește în voi și face schimb
pe panouri electrice
cu zîmbetul primei femei...
pe pămîntul niciodată mort
care-mi pleacă să sărute izvoare !

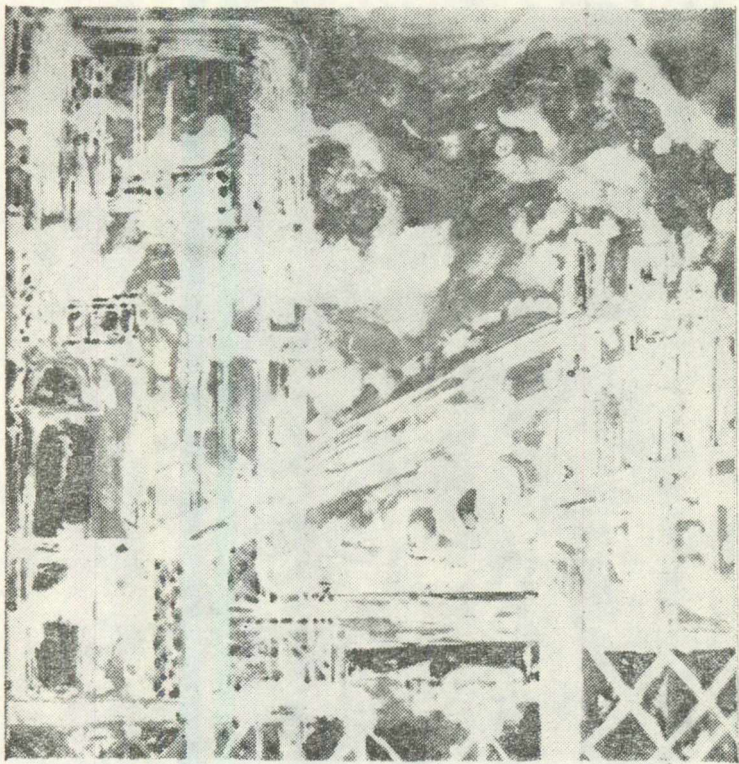
În ziua de naștere a izvorului

Mă prezint ;
inimii mele să-i faceți istoriograma,
să-mi cîntăriți pasărea din suflet,
pasărea care-mi laudă obîrșia și locuiește
în zborul lung.
Fie că sînt pe stratul unei călătorii sau în
inima

mărului care înfloarește
a mea este amintirea și adresa

rîndunicii

care pleacă

TIBERIU NICORESCU

Industrie

prima expoziție a litoralului

De ce numai Măgura Buzăului? De ce nu și „Litoral Aestetic”, de ce nu și o artă a litoralului sau o tabără artistică a litoralului?

În sala de expoziții a hotelului „Parc” din Mamaia sînt expuse lucrări de pictură, grafică și tapiserie, executate de tineri artiști plastici în tabăra de creație din luna mai, organizată de U.A.P., în colaborare cu O.N.T. „Litoral”. O inițiativă demnă de ramarcat a U.A.P., un frumos gest venit din partea O.N.T. „Litoral”, de a găzdui și crea condiții optime de lucru acestui grup de artiști care au încercat să redea în slovele lor aparte, ceva din inepuizabilele frumuseți ale litoralului românesc, ale Dobrogei, o inițiativă și un îndemn care ar trebui continuate și valorificate. Cu atât mai mult cu cît aceasta este prima manifestare artistică în inima litoralului, e adevărat, destul de modestă ca amploare, care a intenționat să înjghebeze și a înjghebat în cele din urmă, o expoziție cu lucrări executate într-o tabără de creație.

Tematica expoziției este lesne de recunoscut. Predomină arta figurativă, peisajele marine, viața intimă a acelei sublimă simbioze dintre ape și pămînt. Repetarea acestor două elemente — apă și uscat — apare evidentă în majoritatea lucrărilor expuse. Este doar un început. Poate că în viitor, cei care vor avea cîntea să creeze într-o astfel de tabără de creație, își vor putea pune și alte probleme, legate de tematica și filozofia mării, de poetica ei sau poate de acțiunea trufașă și puternică a mării asupra omului. Sînt doar cîteva idei. Numai cel ce observă atent realitatea, cel ce pătrunde adînc sensul lucrurilor, cel ce știe că realitatea nu este numai ceea ce se vede, ci că există și un „tăcut și un neștiut” în obiectele și fenomenele văzute, poate reda multitudinea de fenomene întîlnite aici, în acest aer purificat și pe acest pămînt roditor, plin de sensuri și speranțe.

Oprindu-ne asupra picturii, constatăm predominanța ei asupra celorlalte genuri expuse, respectiv a graficii și tapiseriei. Se remarcă expresivitatea plastică a lucrărilor lui Th. Moraru, Eugen Mărgărit, Sever Mermeze, Spiru Vergulescu. O încercare reușită de pictură naivă ne-o oferă Constanța Crișan. Reprezentarea omului nu lipsește din această expoziție. Apariția decentă și tăcută a celor cîteva lucrări în

care întîlnim acest element — omul — parcă face legătura între imensitatea mării și spațiul bine definit în care ne rotim — pămîntul. Putem enumera compozițiile Plaja I și II, ale artistei Silviei Gelescu, lucrările lui Virgil Popa, precum și încercarea de portret a pictorului Ilie Schön. Lucrările de grafică, prezentate în număr restrîns, continuă viziunea enumerată mai sus. Se remarcă lucrările graficiei Claria Cantemir, prin spontaneitatea și acuratețea formei; atmosfera ozonificată și purificantă a spațiului sînt cu măiestrie redată în cele 3 compoziții care forjează o singură structură compozițională. Florica Teșanu Apostolescu prezintă două lucrări pline de o atmosferă tonifiantă.

Cele cîteva exponate de tapiserie demonstrează cît de largi sînt căile creației în arta tapiseriei. Acest gen al artei decorative a devenit suportul unor idei contemporane, în aceeași măsură ca pictura sau grafica; iar concepția în care sînt expuse lucrările de-aici este „modernă”. Se reconstituie universul marin prin semne și spații, care se modifică, își schimbă poziția, dimensiunea și situarea în compoziție, înlocuindu-se unii pe alții, înlocuindu-se unii pe alții, înlocuindu-se unii pe alții.

VICTOR PAVEL

cronica T teatrului

IFIGENIA IN TAURIDA

„Imitația este o pornire a naturii noastre”, scria Aristotel, adăugînd că „nu mai puțin universală este plăcerea experienței”. Teatrul a apărut ca o imitație a lumii, a evenimentelor ei, capabilă, însă, de a exprima o experiență și o atitudine în lupta omului cu destinul și cu el însuși. Eschile introduce un al doilea actor, Sofocle pe al treilea, actorilor li se alătură corul, chintesență a mulțimii, — miturile tind să afirme omul, teatrul să fie o scenă a vieții, menită să catalizeze spiritele. Euripide încheie această splendidă triadă, cu o mai adîncă înțelegere a psihologiei, a pasiunilor umane, cu o tratare mai largă a subiectelor. Ultimele sale piese, încărcate de un cald mesaj uman anunță, de altfel, sfîrșitul tragediei antice, prefigurînd o formă dramatică nouă care se va numi, peste veacuri, drama modernă. A trăit în meditație și studiu, a respins canoanele tradiției, a iubit oamenii și a proclamat inteligența ca principiu valoric universal, reliefind simburile luminoase al vechilor mituri. Se înțelege că piesele sale ne transmit monadele unei alte lumi, „cu-alte raiuri, cu alți zei”, dar aceste esențe, prin miezul lor patetic uman, își află corespundențe adînci în simțirea noastră. Spectatorul de azi, aflat fie și în fața unui simulacru al unei scene antice, trăiește deopotrivă două situații: în planul ireal al evocării pline de aromele unui timp depărtat și în planul real al participării sale la o confruntare dramatică, în care se regăsește și care îl animă. Un spectacol conceput în aer liber, cu mijloacele necesare unei montări „de sunet și lumină”, beneficiind de un cadru natural adecvat, de o atmosferă care păstrează în sine vibrațiile lumii antice, se înțelege că are șansa de a se apropia și de a ne integra în ceea ce va fi fost odinioară un spectacol atic. Este și ideea cu care a pornit la lucru Teatrul de dramă și comedie din Constanța cînd a montat, în portul de agrement Tomis, primul spectacol de acest gen, **Medeea**. Succesul de stimă obținut cu acest spectacol, acum două veri, a îndrituit colectivul teatrului să monteze pentru acest sezon o altă reprezentație, de data aceasta cu **Ifigenia în Taurida**. De ce **Ifigenia în Taurida** și nu o altă piesă? Poate pentru că această dramă cu final fericit avea să șocheze mai puțin un public și așa marcat de agreeamentele estivale. Dar, gîndim, împreună cu realizatorii,

pentru conținutul real al piesei, pentru mesajul ei conținînd deopotrivă o meditație asupra vitregiei sorții și o alta, pasionată și imperativă, de a păstra neștirbite sentimentele nobile, dragostea de patrie, iubirea fraternală și prietenia, în pofda oricăror vicisitudini. A opune întîmplării oarbe voința de a fi a omului, cruzimii înțelepciunea și dragostea, a învinge rezistînd, căutînd calea către lumină, iată substratul filozofic al acestei piese, care se constituie ca o afirmare a statuării umane în timp. Desigur, nu este cazul să facem o analiză detaliată a piesei, cert este că realizatorii au avut de soluționat o suită de probleme dificile. O primă problemă a fost aceea a integrării spectatorilor în atmosferă și, de aici, închegarea celui parti-pris atît de necesar unui atare spectacol. Un aer de mister, de ceremonie austeră, o tentă chiar de irealitate, fără de care invocarea zeilor, bunăoară, ar fi apărut neverosimilă (în sens artistic, firește).

O atmosferă, deci, care să capteze prin mister și sobrietate, contrapunctată apoi de forțe tensionale într-o confruntare patetică. Spuneam, cadrul quasi-natural oferit de Golful delfinilor (cum se numea în copilărie acest loc), cu tăcerea sa limpede, în care vocile reverberază, cu aerul lunatic al clădirilor de pe tîrm, este adecvat amplasării unor reprezentații antice. Pictorul scenograf Mihai Tofan, de la Teatrul Național „I. L. Caragiale”, a conceput un decor sobru și sugestiv, cu o arhitectonică tipică (un templu flancat de două aripi, avînd în centru locul de sacrificii, cele două aripi fiind în trepte pentru desfășurarea corului). Pe o clînă a promontoriului, o machetă reprezentînd pentru imaginația noastră pe zeița înțelepciunii, domina întreaga așezare. Pentru ca, la sfîrșitul spectacolului, această alcătuire de carton să „învie” prin mijloacele obișnuite, element iluzionist desigur, practicabil la nevoie (care, însă, unora li s-a părut precar). La constituirea atmosferei a contribuit într-o mare măsură coloana sonoră realizată tehnic de Reimond König, cu vocile actorilor puternic timbrate, cu tonuri solemne sau elegiace, reverberate straniu, cu treceri bruște de la acute la șoapte, în care muzica creată de Boris Cobasnician a încercat să ne evoce nu numai o țară, un timp, dar și setea de armonie a grecilor antici. Pe de altă parte, însă, acel cîntec care se repetă în spectacol, frumos ca un peisaj, vine ca un adaos modern, într-un spectacol nu ferit de eclectism. În treacăt fie spus, este o mai veche uzanță a teatrului nostru de a introduce în fiecare reprezentație scene de dans și benzi muzicale, ca pentru delectarea unui public mai larg. De data aceasta, regia (Gheorghe Jora) a admis în spectacol dansul și muzica, prevalîndu-se de caracterul sincretic, de tradițiile înseși ale teatrului antic. Numai că, o scenă sau două de balet propriu-zis, ca și cîntecul amîntit, pot apărea unui spectator mai exigent ca o imixtiune operetistică. Firește, nu vrem să nedreptățim prin această paranteză pe cei care au lucrat la coregrafia spectacolului (balerinii Tiberiu Iacob și Marta Herzum), fie și pentru faptul că mișcarea corului a fost de o euristică cu adevărat spectaculară. O altă componentă a atmosferei a fost, desigur, jocul de lumini și umbre, realizat cu efecte pe alocuri sugestive de maestrul de lumini (poate și cu concursul improvizibil, dar posibil de a fi folosit, al astrului escaladat de cosmonauți). Atît

despre realizarea de ansamblu a acestui spectacol, vestimentația, măștile, podoabele și celelalte detalii fiind însă cam eteroclitice.

Ceremonia sacrificării (de la începutul reprezentației), cumva cam pripită, a avut menirea de a ne „lansa” în situația conflictuală. I-a urmat, însă, un lung „logos” în mai multe limbi care a vrut să ne explice piesa. Acest discurs expositiv ni s-a părut nu numai obositor prin repetiție, dar și neavenit, atît pentru spectatorii, cit și pentru actori. Altfel, ar fi un text de reclamă, dat la Radiovacanța. Să începem deci cu ceremonia sacrificării, lăsînd spectacolul să se desfășoare normal. Încă această ceremonie aduce în prim plan zbaterea Ifigeniei între datorie, ca preoteasă a zeiței Demetra, pe meleaguri străine (ceea ce mută sensul datoriei spre servitute, desigur nefastă, căci trebuie să-și sacrifice compatrioții) și sentimentele adînc umane. Trebuie să spunem că am urmărit cu emoție și reală delectare jocul sobru, uneori auster, alteori de un lirism învîlitor, bine punctat cu accente patetice, vocea modelată cu grijă, mișcările sigure ale protagonistei, fericit aleasă interpretă a Ifigeniei, talentata actriță Agatha Nicolau. Evoluția ei scenică dovedește, încă o dată, o largă paletă interpretativă, o maturizare a mijloacelor de expresie, pe care orice regizor poate conta.

Înzestratul actor Dan Herdan, apreciat de public pentru succesele sale în roluri varii, a întruchipat un Oreste firesc și deschis, a accentuat deci latitudinea sensibilă umană a personajului, jucînd cu dezinvoltură-i caracteristică. Am observat însă că, între sobrietatea de natură tragică a Ifigeniei și ținuta demnă, dar degajată, a lui Oreste din acest spectacol, se naște o fisură care este cu atît mai evidentă în momentele în care accentelor pasionale ale interprete Ifigeniei vin să-i răspundă gesturile și cuvintele rostite cu lejeritate și uneori fără fiorul cuvenit de Oreste, alias Dan Herdan. Fie-nu iertat calamburul care urmează, dar or este, or nu este Oreste, cel apăsător de o vină tragică, cel urmărit de erinii departe de țara sa, cel blestemat și care își caută salvarea în Taurida. Aici, credem, regia avea atribuția și îndatorirea de a lucra cu mai multă grijă la asamblarea și echilibrarea acestor roluri, la un ton unitar, care să asigure întregului spectacol acuratețea necesară. În celelalte roluri, Longin Mărtou s-a dovedit a fi un interpret convenabil al lui Pilade, accentuînd pe farmecul acestui personaj, care, împreună cu Oreste, întruchipează de milenii prietenia, pe loialitate, pe cînte și curaj, iar Jean Ionescu în regele Toas și Lucian Iancu în rolul mai mult pitoresc al unui barbar s-au integrat în chip verosimil spectacolului.

De bună seamă, regia are meritul de a fi direcționat un atare spectacol, către sublinierea ideilor, mesajului profund uman al acestei drame antice care își păstrează neștirbite frumusețea și vibrația, ca și în sensul reliefării unor momente evocatoare, menite a se fixa în memoria spectatorilor. O comparație ar fi, dacă nu copleșitoare, un pic schioapă (cum zice un proverb german), dar aceste momente ne-au amintit de spectacolele date, în urmă cu ani, la Sala Palatului, de Teatrul clasic din Atena. Sperăm ca această asociere să fie înțeleasă ca o urare de bun augur pentru desfășurarea unor atare reprezentații în fața publicului.

G. OCTAVIAN

Înaintea unei noi stagiuni

Fără să fi devenit, încă, o tradiție, anul cinematografic cunoaște, la noi, două stagiuni, întrerupte de anotimpul estival — perioadă considerată și de public și de realizatori, mai puțin propice premierelor.

Este, așadar, tocmai pentru că vacanța îngăduie, momentul unei sumare treceri în revistă a peliculelor românești apărute pe ecran în prima jumătate a anului.

Faptul că ele sînt 10 (11 cu acel film de montaj semnat de Alecu Croitoru intitulat **Lumea se distrează**), dincolo de satisfacția pe care, ca spectatori fideli și constant interesați de evoluția filmului românesc, ne-o procură, pare o dovadă în plus că pînă la sfîrșitul anului producția noastră de filme se va apropia și mai mult de planificata cifră 25.

Casele de filme s-au apucat în mod conștiințios de lucru. Rezultatele n-au întîrziat să apară. Mai puțin, deocamdată, surprizele-evenimente.

Și totuși, anul acesta, o mare surpriză (restanță din producția anului trecut): **Nunta de piatră**. Poem de o îndrăzneță și stranie frumusețe, filmul mai tinerilor **Dan Pița** și **Mircea Veroiu** este cu mult mai mult decît un debut promițător. El este un adevărat recital despre un anume mod de a gîndi cinematografic, în care două personalități distincte, poate chiar contradictorii, prin intermediul unor mijloace de expresie comune, cele ale filmului, se întîlnesc pentru a-și mărturisi că slujind aceeași artă, au aceeași profesiune de credință.

Din substanța nuvelor lui Agribiceanu „Fefelega” și „La o nuntă” sînt extrase cu un desăvîrșit simț al valorilor și reînțeleptate în virtutea legilor drastice și speciale ale filmului, generalul uman, atmosfera, poeticul, miticul..., așa încît nu asistăm la o simplă ecranizare, ci la o filozofică și extrem de plastică tratare în termeni cinematografici a două variațiuni pe o temă dată. Trebuie spus tot aici, că cei doi regizori au găsit operatorul ideal în **Iosif Denișan** fără de care, poate, imaginea n-ar fi adunat aceea încărcătură de frumusețe salbatică și grea.

Cu nimic mai prejos decît cadru, foarte bine conduși s-au dovedit a fi în acest film și actorii **Leopoldina Bălanuță**, **Radu Boruzescu** și **Mircea Diaconu**.

Al doilea eveniment (nu în ordine cronologică) ar fi **Ciprian Porumbescu**, film pe care regizorul **Gh. Vitanidis** îl realizează după 20 de ani de vise și așteptări.

Foarte bine primit de public, filmul acesta este un înflăcărat și patetic omagiu adus nu numai amintirii celui care a compus Balada, dar și unui sentiment care ne animă de mai multe veacuri: patriotismul. Deficiențele, naivitățile, excesele romantice, în parte caracteristice genului, au trecut mai mult sau mai puțin neobservate față de importanța evocării. Este și meritul surprinzătoarei asemănări dintre **Vlad Rădescu** (interpretul principal) și **Ciprian** așa cum îl știm din cele câteva fotografii rămase.

Filmul de actualitate este încă prea puțin reprezentat, deși rămîne meritorie încercarea unei investigații psihologice cu consecințe etice, educative, în viața unor eroi ai zilelor noastre. **Parașutiștii (Dinu Cocea)** surprinde un moment de criză care intervine în viața de fami-

lie a unui, încă tânăr, ofițer, paralel cu aspecte din munca de pregătire (și dificultățile ei) pe care acesta o desfășoară cu un grup de elevi-parașutiști. Din păcate cele două planuri se suprapun înghesuind laolaltă două povești distincte, triumghiul clasic și rezolvarea lui nu iese dintr-o anumită schemă, inadvertențele abundă... Principalele neajunsuri pleacă, presupun, de la scenariu, definitivat după prea multe transformări... **Dragostea începe vineri (Virgil Cîlotescu)**, realizat după un scenariu de **Francisc Munteanu**, e încă și mai schematic, adevărul de viață fiind corectat la modul optimist după un tipar prestabilit.

Mai bine reprezentat decît altădată — compartimentul peliculelor pentru copii.

Veronica, musicalul-feerie al **Elisabetei Bostan**, ne-a amuzat pe toți cite puțin, a lansat cîteva melodii, a făcut din **Lulu Mihăescu** (interpreta Veronicăi) o vedetă în miniatură și a obținut medalia de bronz la festivalul de la Moscova de anul acesta (concursul filmelor pentru copii). În plus, pentru toamnă, este anunțată o reîntîlnire cu lumea de vis a Veronicăi în **Veronica se întoarce**.

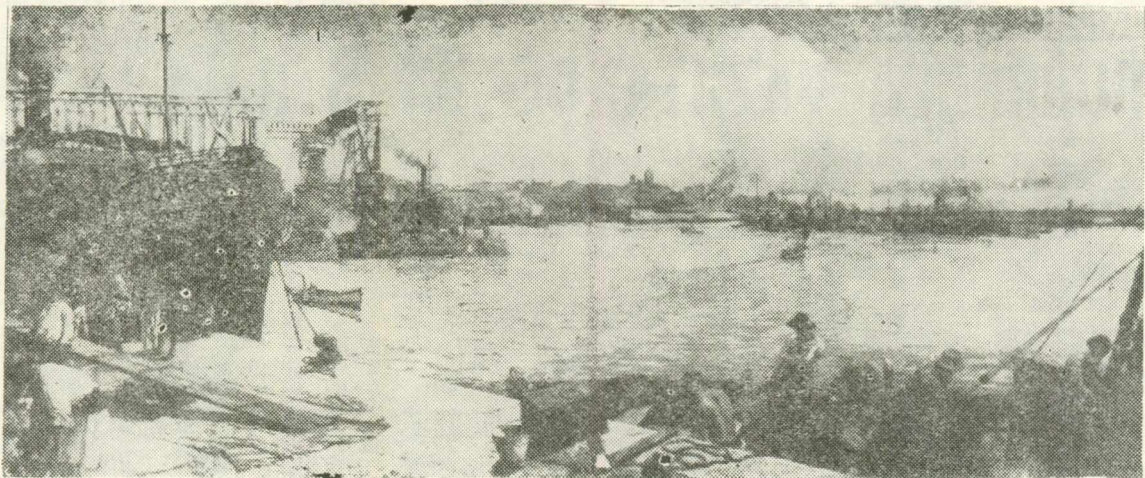
Cu **Aventurile lui Babușcă** regizorul **Gh. Noghi** (foarte bun și ca actor) propune o incursiune în Delta pe urmele unor bandiți, traficanți de droguri prinși de miliție cu ajutorul a doi copii neîntrețuți în curaj și istețime. Cititorii romanului „Ostrovul lupilor” de **Petre Luscov** au fost bucuroși probabil să reîntîlnească eroii de acolo pe ecran.

Zestrea, prin ecranizarea binecunoscutei piese a lui **Paul Everac**, transmisă la radio și la televizor, a însemnat debutul cinematografic al **Letiției Popa**. Nu foarte concludent, cu atît mai mult cu cît s-a menținut în general în cadrele și în limitele spectacolului montat la televiziune, acest film a prilejuit în schimb un recital remarcabil al actorilor **Margareta Pogonat**, **Sanda Toma** și **Victor Rebenigiu**.

Serialul început cu filmul de suspans **Cu miinile curate**, după un scenariu de **Titus Popovici**, a continuat cu **Ultimul cartuș (Sergiu Nicolaescu)** și **Conspirația (Manole Marcus)** în care comisarul Roman, alias **Ilarion Ciobanu**, își duce mai departe la bun sfîrșit misiunea sa de apărător al legii și de comunist. Filme de aventuri, ambiționind să dea tabloul unei epoci frământate, la granița dintre două lumi, amîndouă în felul lor sînt exemple de virtuozitate și măiestrie profesională.

Inspirat din lupta din ilegalitate, **Ceața**, în regia lui **Vladimir Popescu-Doreanu**, pune în discuție un aspect inedit al luptei conspirative: modificarea relațiilor umane în raport cu imperativul respectării legilor severe ale conspirației. Temă propice analizei psihologice, extrem de interesantă, dar prea repede abandonată în favoarea laturii „polițiste” a conflictului. Am enumerat cîteva filme reușite și mai multe realizate numai parțial. Cîștigul este vizibil deocamdată la capitolul profesionalism. Demni de justificare aprecieri rămîn în continuare actorii. Să vedem ce ne oferă stagiunea viitoare.

DOINA BERCHINĂ

Portul Constanța

PICTORUL NICOLAE VERMONT ÎN DOBROGEA

Popasul pictorilor români în Dobrogea, semnalat în articole anterioare (Th. Aman, N. Gîrgorescu, S. Hanția, G. D. Mirea, Eug. Voinescu și alții), începînd încă din 1880 și pînă la finele veacului trecut — pentru că Dobrogea s-a devinut apoi în veacul XX din ce în ce mai căutată de către artiști, — se descoperă cu fiecare nouă adîncire asupra unor detalii din viața și creația reprezentanților școlii românești de artă.

Între 1894—1897, în perioada executării zugrăvirii bisericii din Cernavodă, de către **Nicolae Vermont** (1858—1932), artistul trebuie să se fi abătut, desigur, în pauze de lucru, la Constanța, de vreme ce în 1910 se angajează — la cererea lui V. G. Morțun ce conducea atunci Ministerul Lucrărilor Publice — să execute, pentru interiorul ministerului „un panou” de decorație interioară cu subiect inspirat de portul Constanța.

Autor al mai multor lucrări de pictură murală, artistul dobindea, desigur, la începutul sec. XX, o anume experiență privind pictura monumentală. Deși lucrarea în cauză nu mai poate fi cercetată, fiind distrusă de bombe incendiarie naziste în timpul celui de-al doilea război mondial, ea se mai poate cerceta doar prin intermediul unor fotocopii care oferă posibilitatea descifrării unor etape de lucru ale artistului, concretizate în cel puțin trei schițe care se păstrează, ca lucrări dispartate, independente, în patrimoniul Muzeului de artă Constanța. Se pot desluși astfel caracteristicile unei picturi de șevalet supra-dimensionată.

Lucrarea pare să fi fost executată la finele anului 1910 sau chiar în 1911, devreme ce toate cele trei schițe pregătitoare datează din vara anului 1910, an în care întreaga vară artistul a pictat în portul Constanța, avînd în acest scop la dispoziție o mică ambarcațiune. Dacă adăugăm acestui fapt și pe acela că **Nicolae Vermont** a fost plecat la München (în 1910) „unde închiria un atelier mare în vederea execuției lucrării” (după cum relatează **Frederika Vermont**, soția sa) pe un suport de pînă ce va fi apoi maruflată, ajungem la concluzia că data certă a execuției lucrării este 1911.

În acest panou, intitulat **Portul Constanța**, artistul a dorit să cuprindă o vedere cît mai extinsă a portului, ceea ce l-a condus către o rezolvare compozițională mai puțin încheiată, de o factură plastică ce se lasă mult depășită de cele trei schițe pregătitoare aflate în Muzeul de artă Constanța: **Compoziție** 1910, inv. nr. 1947, **Peisaj din Constanța**, inv. nr. 1857 și **Peisaj marin cu Portul Constanța**, inv. nr. 1283.

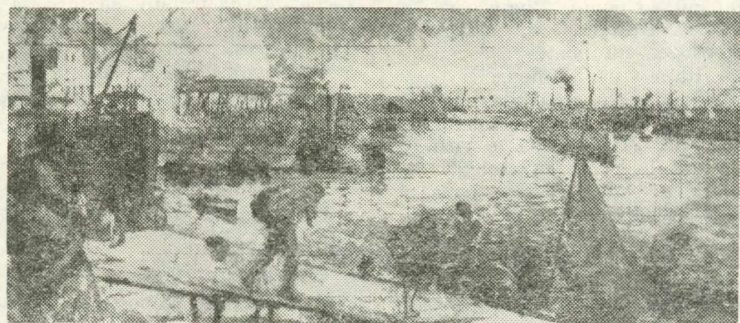
De forma unui dreptunghi mult alungit, cu baza de două ori și jumătate mai mare decît înălțimea, panoul prezintă central marea, bazinul portuar închis de țarmul văzut în fundal și de vase ancorate la dană din dreapta, de silozuri și un vas

mare în stînga, care ocupă o jumătate din prim planul completat în dreapta de un alt șlep. Organizate astfel, detaliile conduc ochiul privitorului la o lectură a ansamblului și apoi la o rotire de 360 de grade pentru descifrarea fiecărui element component dispus succesiv în imagine.

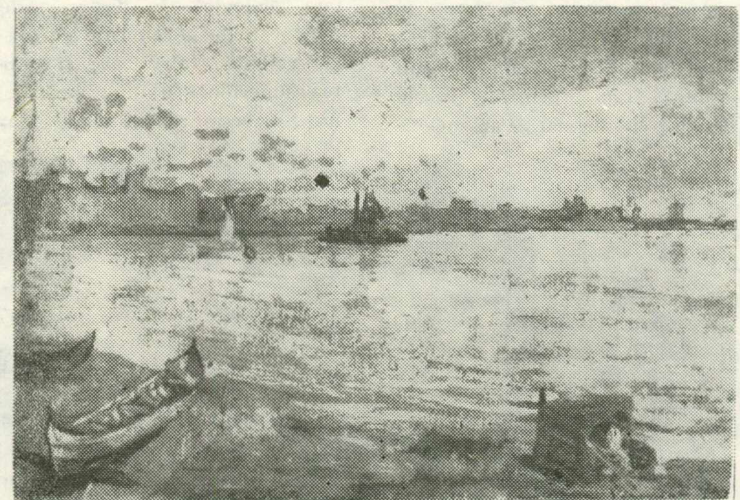
Preocupat de ideea ansamblului, pe care l-a dorit încheiat, și pentru care **Vermont** renunță la multe detalii existente în cele trei schițe, pictorul greșese prin trunchierea elementelor de bază ale compoziției. Șlepu din dreapta pe care oamenii îl încarcă (sau descarcă) apare trei sferturi în imagine; vaporul din stînga este înscris doar jumătate, segmentînd la rîndu-i imaginea silozurilor, la capătul cărora alte siluete, — trunchiate — de vase, se aglomerează. Abia jumătatea de fundal, estompată de lumina intensă ca și de spațiul ce se interpune între planul prim și ultimul, redă parțial țarmul și dane, la cheiul cărora stau an-

re segmentată în carouri, trasate cu creionul, pentru a fi mărită, și reprezintă, cu unele modificări ale șlepu din dreapta și eliminarea personajelor din centrul cheiului, în tocmă panoul definitiv. Prim-planul schiței **Peisaj marin** — portul Constanța (inv. nr. 1283) a folosit autorului pentru un detaliu abia sugerat în stînga lucrării definitive, detaliu ce prelungește construcția silozurilor, în timp ce schița lucrării **Peisaj din Constanța** (inv. nr. 1857) a indicat unele elemente de fundal.

Vermont acordă apei din lucrarea definitivă un spațiu și o importanță mai mare față de schița **Portul Constanța** 1910. (inv. nr. 1947). Oglinda de cer și cea de apă înscriu suprafețe aproape egale în imagine, în funcție de care, elicoidal, se structurează elementele de detaliu semnificînd întreaga atmosferă portuară. Dar dacă înregistrarea impresiilor imediate este generatoare de spontaneitate în schițe, ajunge, atunci cînd este vorba de amplifica-

Compoziție

Peisaj din Constanța

corate vapoare formînd un peisaj de sine stătător.

Lucrarea distrusă poate fi judecată astăzi doar după fotografie și scările ei pot fi trecute cu vederea, întrucît cele trei schițe ale muzeului din Constanța sînt categoric superioare din punct de vedere al organizării compoziționale și al folosirii mijloacelor de factură plastică.

Încercînd, prin descifrarea atentă, mai întîi a le regăsi în compoziție, putem stabili cu mare precizie că lucrarea **Compoziție** 1910 (inv. nr. 1947) a fost, în intenția artistului, schiță definitivă, deoarece ea apa-

rea notațiilor pentru a le aduce la scara tabloului monumental, la o materie împăstată prin repictări, la o anume uscăciune și rigiditate a desenei, panoul pentru Ministerul Lucrărilor Publice situîndu-se între pictura caracteristică lui **Nicolae Vermont** de pînă atunci (cu un desen mai conturat, mai rigid) și schițele de la muzeul din Constanța. Acestea din urmă, lucrate în tușe juxtapuse de mare prospețime și fluiditate îl apropie pe **Nicolae Vermont** de pictura de pleinair,

FLORICA POSTOLACHE

(Continuare în pag. 14)

Prezența nefericitului poet roman pe meleagurile moldovene era, pentru Dimitrie Cantemir, prilej de îndreptățită mindrie că numele acestuia lăsase urme pe pământul Țării Moldovei. La capitolul al III-lea din parțea întâi a **Descrierii Moldovei**, în care savantul prinț expune datele referitoare la apele principatului său, arătând că o scală mari ape navigabile și că „Moldova nu duce lipsă de lacuri, cum nu duce lipsă de riuri”, el amintește („dintre numeroasele lacuri pe care natura sau îndeminarea omului le-au scos la iveală”) numai cinci: Brateșul, Lacul Orheiului, Lacul Dorohoiului, Lacul Colașin și „cel din urmă și cel mai vestit dintre toate, cum ți-ne să sublinieze însuși Cantemir, „**Lacul lui Ovidiu**, numit de locuitori **Lacul Ovidiului**”. Cantemir îl fixează, ca așezare geografică, „lingă Akerman — Alba Iulia”, după care precizează că lacul acesta e „cunoscut mai cu seamă din pricina numelui său, fiindcă se zice că acolo a fost surghiunit în sărăcie vestitul poet roman Ovidius”.

Informația cu privire la Lacul Ovidiu este copios argumentată în subsolul paginii, unde autorul **Descrierii** ne comunică o serie de date referitoare la O-

vidius cu începutul epitafului celebru al lui Ovidius: „**Hic ego qui iaceo...**” și care a stîrnit printre arheologii noștri — acum aproape patru decenii, Dinu Adameșteanu publică, în *Dacia* (V-VI, 1935—1936, p. 449—450), o inscripție în care a reconstituit hemistihul epitafului ovidian — și în ultima vreme (lucrările din 1971 și 1972 ale Muzeului de arheologie Constanța, organizate în cadrul manifestărilor culturale „Pontica — dialog cultural cu viața”) o întreagă dezbateră.

Istoricul de faimă mondială C.C. Giurescu, reluînd problema identificării acestui lac situat, în hărțile medievale și de mai târziu, în mod instabil, între Cetatea Albă și pînă la Constanța, adevărata așezare a Tomisului antic, ajunge la constatarea că acest lac nu este altul decît cel de lingă actuala Mamaia. Concluzia a fost trasă de **istoricul nostru pe baza cercetării** unei serii de hărți și portulane din sec. XVII și XVIII, în care apare denumirea de **Lacul Ovidiului** sau denumiri asemănătoare (**Ovidovo, Vidovu** etc.) atribuită unor lacuri, printre care și cel amintit de Cantemir.

O hartă din 1722, existentă la Biblioteca Academiei R.S.R. și

prezențe ovidiene

în „descriptio moldaviae”

vidius și de versuri citate în sprijinul afirmațiilor făcute. Iată ce ne spune el în legătură cu lacul amintitor, prin numele său, de exilatul roman: „Nu numai moldovenii zic că **Lacul Ovidiului** a fost numit după poet, ci și vecinii lor, leșii, și mai cu seamă **Sarnicius**, în a sa descriere a Poloniei, pare să aibă aceeași părere ca și ei”. În aceeași notă din subsolul paginii amintite mai sus, Cantemir adaugă: „Că Ovidiu a fost azvîrlit în sărăcie în Sarmatia, în cetatea **Tomos**, o spune el însuși”. Pentru argumentație, autorul **Descrierii Moldovei** citează următorul vers ovidian:

Ne mea Sarmaticum contegat ossa solum, care e un pentametrul din **Pontica** (I, 2, 60) și care, în traducerea măistră a profesorului Teodor Naum de la Universitatea clujeană, apărută într-o ediție revăzută și îmbunătățită, sună așa, completînd distihul: „**Adeseori chem moartea și-o rog să nu mai vie, / Spre-a nu-mi rămîne trupul în geticul pămînt**”.

Informațiile lui D. Cantemir însă nu se opresc aici. El adaugă: „în satul Issaccea se află o piatră de mormînt ridicată cu siguranță de către un leah: **Hic situs vates, quæ divi Caesaris ira / Augusti patria cedere iussit humo. / Sæpe miser voluit patriis occumbere terris. / Sed frustra; hunc illi fata dedere locum**”. Ceea ce în românește s-ar traduce așa: „Aici a fost înmormîntat poetul căruia minia împăratului Augustus i-a poruncit să plece de pe pămîntul strămoșesc. Adesea nefericitul voia să moară în țara lui, dar soții i-au hărăzit aceste locuri”. Dacă realmente o astfel de piatră cu inscripție elegiacă, amintind de exilatul tomitan, se afla, pe vremea aceea, la Issaccea, fapt, după cîte știu, neverificat arheologic, apoi ea se înscrisese alături de o altă piesă arheologică, din care s-au păstrat doar cuvintele de la început ale inscripției fune-

cercetată de prof. C.C. Giurescu, dezleagă, se pare, enigma acestui lac în ce privește toponimia, explicînd astfel de ce insulei din lacul Siutghiol de la nordul Constanței i se spune **Insula lui Ovidiu**. Foarte interesantă e vechimea informației care atestă, în toponimia litoralului nostru atît de îndrăgît de noi și de străini, numele marelui exilat, dat unui lac, în care azi hidrobuze de agrement dau pe vizitatorii curioși la insula numită și acum **Insula lui Ovidiu**. Propunerea, făcută la discuțiile din cadrul unei secții a Congresului ovidian din vara trecută, de a se reveni la numele de **Lacul lui Ovidiu** a fost aplaudată de întreaga asistență.

În aceeași parte din **Descrierea Moldovei** (partea I, cap. 4), D. Cantemir, ocupîndu-se de **Chilia** („odinoară **Lycostomon**, fiindcă pare că-și aruncă valurile ca într-un gît de lup”), ne mai dă o informație, ultima de acest fel, tot după Sarnichi: „Stanislaus Sarnicius presupune că (Chilia) ar fi **Tomis**, cetatea care ar fi fost vestită prin surghiunirea lui Ovidius”. Dimitrie Cantemir pune la îndoială acest lucru, dar bănuia cumva prințul fără scaun domnesc că **Tomis**, cetatea de exil a lui Ovidius, ca și **Lacul lui Ovidiu**, era de căutat nu la vărsarea Nistrului, ci mult mai la sud de gurile bătrînului Danubius?

Aș vrea să amintesc, în încheiere, de un eveniment de acum patru decenii: student fiind și aflîndu-mă la Constanța, am participat la impresionantul cortegiu funerar care a însoțit rămășițele pămîntești ale domnitorului la readucerea lor, după secole, în țară... Atunci, pentru un timp, prințul moldav se aflase, pe locurile unde, cu milenii înainte, trăise cel despre care scrisese în operele sale numindu-l „Ovidiu poeticul”.

IOAN MICU

în primul an al secolului XX

DOBROGEA VAZUTA DE UN STRAIN

În vara anului 1901, antropologul Eugène Pittard (1867—1962) — profesor la Universitatea din Geneva — a întreprins o călătorie în Dobrogea, unde a efectuat cercetări asupra diverselor grupuri etnice din această provincie, care, după opinia sa, „erau puțin cunoscute sau deloc studiate”. Cu acest prilej, el publică cîteva „notes de voyages” în **Journal de Genève**, pe care le va reuni apoi într-un volum de 106 p., format în-13 (Eugène Pittard, **Dans la Dobrogea**, Genève, Imprimerie du Journal de Genève, 1902). Omul de știință elvețian își începe însemnările dobrogene cu un „avertissement” pentru a atrage atenția că scrierea sa nu este altceva decît „un fel de proces-verbal, de jurnal de drum”, fără alte pretenții. Într-adevăr, deși face o seamă de considerații geografice, istorice, etnografice, antropologice privind populația Dobrogei, Eugène Pittard nu intră în detalii, acordînd foarte mult spațiu impresiilor sale de călător (concluziile științifice le va concentra în cîteva studii publicate ulterior în diverse reviste de specialitate românești și străine). În dorința de a prezenta imaginea ținutului dintre Dunăre și mare de acum șapte decenii — imagine care ne poate servi drept termen de comparație pentru evaluarea dimensiunilor actuale ale Dobrogei lui Pittard, oprindu-ne mai îndelungat asupra pasajelor ce relevă aspecte mai puțin cunoscute sau care se remarcă prin acuitatea observației.

Pentru a atinge ținta călătoriei sale, Eugène Pittard urmează traseul Viena, Pesta, Arad, Brașov, Valea Prahovei, București; de aici prin Bărăgan — căruia îi consacră cîteva pagini — ajunge la Cernavodă. Intrînd în Dobrogea, nu se poate abține să nu citeze cîteva versuri din Ovidiu, fără să uite însă a adăuga că scrierile marelui exilat nu trebuie luate „à la lettre”. Desigur, apreciază el, Dobrogea nu poate fi asemuită cu Italia; dar imensele sale plaiuri înverzite, de care aminteste Ovidiu, nu sînt lipsite de măreție. „Trebuie să le vezi în amurg, în pulberea violetă iradiată de soarele care coboară sub orizont; în această frumoasă lumină a Orientului, stepa solitară capătă o majestuoasă suverană”. Constanța ni se relevă, sub pana lui Pittard, ca un tîrg oriental de un pitoresc insolit: „Orașul formează un fel de semilună la malul mării. Străzile, mai mult sau mai puțin drepte, trec printre casele scunde, spoite cu var. Con-

strucțiile înalte sînt rare... În cartiere, prăvălii de tot felul își expun mărfurile pînă pe trotuare: fructe sudice și pepeni zemoși. În colțul unei străzi, un tătar, în turban și papuci, vinde delicioase cafele la un gologan ceașca și coace porumb, ardei, cîrnași pentru mo-deștii cumpărători...” Strada i se pare un adevărat caleidoscop, mizeria convertindu-se în pitoresc: „Grupuri de femei și de țigănuși stau pe trotuare expunîndu-și zdrențele multicolore; tătăroaice trec gătite în largi țesături albastre... Vinzătorii ambulanți vind lapte acru, fructe, limonadă. În galantare, vîntul unduiește stofe tipătoare, balansează sandalele atîrnate în sforicele, flutură eșarfe. Tenta orientală a orașului este îngroșată de marele număr de ciini, de toate speciile, mărimile și culorile. La restaurant ai întotdeauna trei sau patru în-tre picioare”, iar noaptea „îns font des concerts”. Autorul nu se lasă însă furat de pitoresc, remarcînd și aspectele moderne ale vieții orașului: construcția portului, traficul naval, dezvoltarea unor noi cartiere. „Fără îndoială — apreciază el — Constanța este un oraș de mare viitor”. La Mangalia, Pittard admiră îndeosebi geamia, unde, la invitația imanolui, urcă în minaret. De aici vede marea — care întotdeauna este albastră — și stepa violetă, iar dedesubt, casele scunde ale tîrgului. Seara, numai strada principală este animată. „În cafenele, în jurul meselor goale, grupuri de clienți cîntă alungîndu-și gîturile”. De aci, pleacă la Caraci-Kulak (Limanu), unde cercetează cunoscuta groță și unde, spre dezamăgirea sa, nu descoperă nimic important. Călătorește cu căruța „care este singurul vehicul ce poate străbate peste tot”, dar, adăugă el, nu fără umor „numai săracul drumeț știe cît îl costă aceasta: el trebuie să aibă rinichi solizi, intestine bine prinse, un creier care să nu se balanseze în craniu”. Aceste ne-cazuri sînt compensate din plin de interesul științific al călătoriei și, desigur, de frumusețea meleagurilor pontice, pentru care autorul vedește o deosebită atracție.

Trece prin Caramurat (M. Kogălniceanu) și poposește la ostrovul stîncos Ester (Tîrgușor), pe care-l consideră o curiozitate geologică. În peștera de aici ar fi găsit rămășițe de olărie romană, între care și par-tea superioară a unei amfore. La Inanceșme (Fintinele), „Ca-

sele sînt acoperite cu țiglă sau paie. De-a lungul zidurilor se usucă șiraguri de ardei roșii, iar pe acoperișuri dovlecii luscesc ca aurul. Satul se ascunde într-o adîncitură de teren. Pe creastă, mori de vînt învîrtesc aripi de lemn”. La Poturu (Panduru), un tăvălug văzut la treierat i se pare „un instrument extraordinar”.

Dughene, căsuțe scunde, o geamie cu minaret, Pittard găsește și la Babadag. În Tulcea sosește la vreme de tîrg, care pentru un occidental „este o privilegiu rară”. Vizitează și Slava Rusă, Ceamurlia, Jurilovca, Caramanchioi (6 Martie), Enisala, Sarichioi. La mănăstirea Cocos este copleșit de prospețimea peisajului. Pleacă apoi la Măcin și de aici, cu vaporul, la Brăila, unde își va continua cercetările antropologice.

În România, profesorul elvețian se bucură de solitudinea autorităților, fără sprijinul că-roră cercetările sale ar fi fost anevoioase, dacă nu imposibile. La Constanța va afla o excelentă călăuză și un ajutor prețios în persoana lui Ion Bănescu, pe atunci revizor școlar, pentru care nutrea o deosebită considerație. „Datorită lui, nu m-am angajat orbește în călătoria mea”, mărturisește el, un sfert de veac mai târziu, într-o scrisoare trimisă Analelor Dobrogei.

Eugène Pittard se dovedește și un observator atent al problemelor care frământau națiunea română, încă divizată la începutul secolului nostru. Vorbînd despre românii din Transilvania, provincie pe care a cunoscut-o de visu, el afirmă că deși aceștia formează aici majoritatea populației „au fost obișnuiți ca nimeni alții”. Pittard situează centrul demografic al românilor la Brașov și consideră că românii, atît de la sud cît și de la nord de Carpați, au jucat un rol prea important în sud-estul Europei ca să nu-și vadă împlinite idealurile naționale.

Părăsind România, Eugène Pittard se desparte cu greu de meleagurile și de locuitorii săi și simte un puternic impuls lăuntric de a revedea, cu primul prilej, aceste locuri.

Rîndurile care încheie notele sale de călătorie și pe care le reproducem, reflectă cu prisosință sentimentele ce-l stăpîneau în ajunul întoarcerii la Geneva: „Pe pămîntul românesc se citează acest proverb: „Dimboviță, apă dulce / cin-te bea, nu se mai duce”. Iar eu am gustat din apa Dimboviței”.

CONSTANTIN CIOROIU

EMILIA BABOIA

Orație de nuntă

călătorie în timp

FALEZA DE LA CAZINO

Tinerii care de Ziua Marinei s-au îndreptat grăbiți spre portul Tomis să privească spectacolul cu tradiționalele rațe și purcei, cu marinari care alunecă de pe bompresul uns cu vaselină, cu fascinantele jerbe ale focurilor de artificii care sparg citeva secunde întunericul, tinerii aceștia și cei ce se plimbă visători pe aici sub revărsarea razelor de lună, ascultind cli-pocitul apei când marea-i liniștită, s-ar putea să creadă că frumusețea care-i înconjoară a fost așa de la facerea lumii. Și totuși... Cite transformări n-a cunoscut această bucată de țărm constănțean!

Cindva, în secolul al XIX-lea, malul cobora și se afunda domol în apă printre stînci care scoteau amenințătoare colții din valuri. În timpul războiului Crimeii țărmul acesta devenise un imens cimitir în care erau îngropați soldații generalului Espinasse secerati de holeră „pour la France”. Unii nici nu apucaseră măcar să vadă frontul. Prin 1894, osemintele lor au fost deshumate și depuse în monumentul construit în cimitirul orașului. Malul a fost taluzat și în coasta lui, nu departe de farul genovez care străjuiește de peste 600 de ani — și el refăcut de citeva ori — la capătul promontoriului, a fost construit „numai din lemn și așezat pe terași puternici” un „cazin”, unde vara, pe terasă concerta „una din cele mai renumite orchestre din țară”. Pentru ascultarea programului vizitatorii plăteau o taxă fixată de consiliul comunal. Tot aici, în salonul mare, se organizau pentru „lumea aleasă”, baluri. O imagine de la începutul secolului ne înfățișează această parte a Constantei cu „Cazinoul”, în fața căruia, pe unda liniștită, plutesc două bărci cu pînze.

Vechea clădire nu mai putea satisface pretențiile păturii de bogați și îmbogățiți care veneau să-și petreacă aici lunile de vacanță. „Primăria s-a gîndit atunci la o schimbare îndrăznească, potrivit și zborului pe care l-a luat orașul și a hotărît să facă un cazin cu toate înlesnirile moderne de petrecere. Noua clădire trecută prin o mulțime de prefaceri, din cauza capriciilor politice, va ajunge în sfîrșit să se înalțe sprințenă și trufașă pe prispa măreață a umpluturii de pe bulevard. În noul cazin va fi o splendidă terasă dinaintea mării, înconjurată de toate podobe-bele sculptate în lemn, cu o admirabilă estradă pentru orchestrele viitoare. Cazinoul va avea și o frumoasă sală de teatru pentru artiștii de vară și pentru concerte” (Ion Adam, Constanta pitorească).

Așadar, actuala faleză este loc de pomosteală. Constructorii au folosit experiența acumulată cînd s-a amenajat portul. Și astfel, faleza Cazinoului este de fapt o continuare a digului de est al portului.

Aici, pe terasa bine consolidată cu blocuri de beton, s-a ridicat clădirea Cazinoului, terminată în 1909. Panta a fost parcelată prin alei care coborau domol spre bulevard. Deocamdată, s-a semănat iarbă și s-au răsădit flori. Copacii care azi par a fi foarte bătrîni, au fost răsădiți abia după primul război mondial. Iluminat la început cu lămpi de petrol, mai tirziu primăria a instalat petromaxuri — așa cum se poate vedea în primplanul ilustratei.

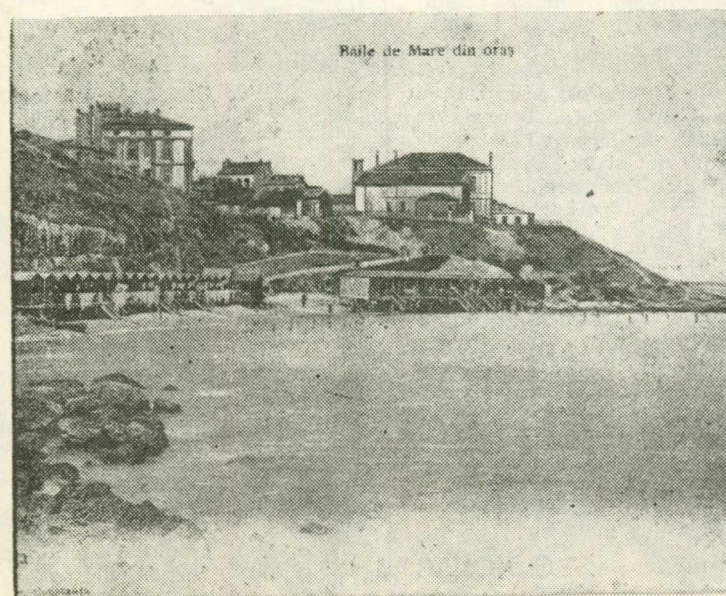
Căruțele cu cite un cal la ulube, care asigurau aprovizionarea Cazinoului, mențin o anumită notă de rusticitate care contrastează violent cu aspectul voit occidental al edificiului. Clădirea, încărcată cu prea multe artificii arhitectonice, amintește snobismul și goma protipendadei timpului care se inghesuia

la petrecerile costisitoare organizate aici sau care lăsa în citeva coasuri de noapte pe mesele jocurilor de noroc toată truda „de-un an și-o vară” a celor ce erau siliți să ostenească din greu pentru huzurul și distracția lor.

Un amănunt se cuvine încă menționat. În partea dinspre port a Cazinoului, la adăpost de vîntul de larg, s-a construit un dig pentru bărcile și șalupele cu care se puteau face mici plimbări pe mare. Generații de proaspeți bacalaureați ai celor două licee de atunci, după tradiționala petrecere la restaurantul instalat unde este azi magazinul alimentar din fața hotelului Continental, obișnuiau să se încarce în bărci și șalupe și să iasă în larg să contemple răsăritul soarelui.

În timpul ultimului război, construcția, toată — Cazinoul și dig — atînsă de suflul bombelor și de schije, s-a deteriorat. Reconstrucția Cazinoului n-a mai cuprins și debarcaderul pe care amenajarea portului Tomis l-a făcut inutil. Capătul digului s-a prăbușit sub bătaia valurilor, iar nisipul a transformat golfulu-lețu într-o plajă mică unde, uneori, noaptea, temerarii se încumetă să încerce plăcerea unei scalde în apa liniștită și caldă.

I. B.

cronica filosofică

C. I. Gulian,
antropologie filosofică

Tema centrală a operei lui C.I. Gulian (pentru că în ceea ce-l privește se poate vorbi de o operă cu individualitate în peisajul filosofic marxist) este omul. De la prima sa carte: **Introducere în etica nouă** (1946) și pînă la recenta **Antropologie filosofică**, tema s-a îmbogățit mereu și prin cuprinderea altor aspecte și prin adîncirea celor deja atinse.

După **Introducere în etica nouă**, C.I. Gulian publica în 1947 **Introducere în sociologia culturii**, în 1966 **Problematika omului**, în 1967 **Om în folclorul african, originile umanismului și ale culturii**, în 1968 **Mit și cultură**, în 1970 **Istoria, omul, cultura**. O înaintare în evantai, dar și o adîncire neîntreruptă a celor ce pune în discuție. În fiecare scriere adaugă ceva esențial, astfel încît chiar cînd revine, nu repetă. Revine spre a adînci. Bunăoară eseu de antropologie filosofică **Problematika omului** este reluat în **Antropologie** fără ca aceasta din urmă să fie o nouă ediție revăzută și adăugită. Este o carte nouă și pentru că structura este alta, dar și pentru că **Problematika** era mai degrabă o prolegomenă, în timp ce **Antropologia** desăvîrșește.

C.I. Gulian adună în cartea lui cam toate elementele necesare unei antropologii filosofice înăuntrul marxismului. Nu are doar meritul pionieratului (care uneori este acordat și ca scuză pentru un cvasi-rateu). **Antropologia filosofică** este o carte sistematică de antropologie filosofică marxistă în care nu se pun pur și simplu jaloane, nu se schițează o viitoare construcție, ci se oferă un model care, acceptabil sau nu în toate elementele lui, rămîne totuși un sistem de referință ferm.

Desigur, cărții sau, mai bine spus, modelului pentru o antropologie filosofică marxistă propus de C.I. Gulian i se pot afla și insuficiențe. Dar să nu uităm: cartea nu este un manual care în anumite limite trebuie să fie complet și cît mai puțin discutabil. Această **Antropologie** propune, fiind un început. Și, apoi, autorul ei, bănuiesc, n-a vrut o carte închisă. Dimpotrivă, în intenția lui a stat, pare-se, invitația la dialog. De aici și caracterul polemic al cărții.

I s-ar putea, desigur, reproșa: de pildă, o oarecare tendință către psihologism și cam lăsarea la o parte a cercetării raportului antropologiei cu alte științe despre om, chiar o evitare a analizei conceptuale a sistemului antropologiei filosofice marxiste. Dar dincolo de ceea ce un cititor sau altul ar putea să observe ca discutabil, **Antropologia** lui C.I. Gulian stă ca o carte pe care n-o citești cu indiferență sau pentru a te informa pur și simplu. Ea te pune între da și nu și ce este mai excelent într-o carte decît să te determine să optezi pentru o soluție dată sau pentru alta respinsă sau sugerată ca posibilă? **Antropologia**... pune întrebări, te silește să te convingi de ceea ce autorul propune sau dacă nu să-i contraargumentezi cu mijloace pe măsură. Încă odată, n-o poți citi ca pe un manual și n-o poți depăși fără a nu face oarecare pasiune pentru

antropologia filosofică, înăuntrul marxismului la începuturi abia și de aceea, poate, și mai ispititoare, avînd numeroase „pete albe”.

Este înăuntrul marxismului abia la început nu pentru că omul n-ar fi fost temă primordială a filosofiei marxiste. Dimpotrivă, „pentru marxisti, omul a fost și este, în chip implicit și explicit, o temă primordială și permanentă a filosofiei”. (**Antropologie filosofică**, E.P., p. 5). Este la început fiindcă a fost ignorată o vreme, unii marxisti continuînd să creadă că antropologia filosofică este „invenție burgheză”.

Ceea ce este foarte „regretabil” pentru că „adversarii marxisti ai antropologiei filosofice nu numai că nu vor să țină seama de ceea ce ne-au lăsat Marx și Lenin ca indicații sugestive în problema omului, dar mai ales ei încalcă imperativul vital al filosofiei marxiste: acela al dezvoltării crea-tore a marxismului” (op. cit., p. 5). Este foarte adevărat că Marx și Lenin n-au scris o lucrare consacrată antropologiei și care să se cheme așa. Dar marxistii au obligația elementară de a se ține „în pas cu cuceririle tuturor științelor” și de a ține seama de continua diferențiere din interiorul filosofiei (p. 6). Cei care neagă legitimitatea antropologiei filosofice marxiste lovesc de fapt în ceea ce declară că apără: în spiritul creator al marxismului. Desigur, cu omul se ocupă atîtea și atîtea științe, dar fiecare în parte îi privesc o anumită dimensiune. Dar omul e ființă unitară și lui ca totalitate trebuie să-i corespundă o știință unificatoare în planul teoretic. Totalitatea nu poate fi surprinsă decît de o viziune unitară și aceasta este **antropologia filosofică**, explicație integrală a omului, dar care nu rămîne la atît. „Antropologia filosofică vrea să fie cunoașterea omului în vederea modelării lui” (p. 6).

Cunoașterea în vederea modelării este nota esențială care distinge antropologia filosofică marxistă de antropologiile nemarxiste: existențialistă, freudistă (în treacăt fie spus, se cădea luată în seamă și cea personalistă). Și este totodată singura șansă a unei antropologii de a trece în act, de a determina ceva, de a se raporta la personalitate nu doar ca la un obiect de cercetare ci și, mai ales, ca la scopul său, ca la opera sa. Antropologia filosofică, așadar, trebuie să ajute dezvoltarea multilaterală a omului. În cadrul **realităților** socialiste din patria noastră, ca o reflectare a acestora, cercetarea antropologică se dovedește necesară în vederea modelării omului, ilustrării valorilor morale, a umanismului socialist. Antropologia filosofică marxistă este o comandă a omului. Pledoarie pasionată pentru legitimitatea antropologiei filosofice marxiste, dar și demonstrație riguroasă a necesității și stabilire a principiilor ei, cartea lui C.I. Gulian se înscrie ca o cercetare remarcabilă în cîmpul marxismului contemporan. De altfel, prin traducerea ei în germană, în franceză, în spaniolă, a și pătruns în circuitul mondial.

G. VLĂDUȚESCU

din trecutul sportului dobrogean (VII)

În anul 1922 se înregistrează un adevărat „asalt” al fotbalului. Meciurile sînt programate din ce în ce mai des, aproape că nu mai e duminică fără fotbal, ca să utilizăm o expresie mai... actuală.

Sînt urmărite cu un interes crescînd meciurile dintre echipele „Ovidiu”, (alcătuită din actuali și foști elevi ai liceului „Mircea cel Bătrîn”), „Elpis” și „Tricolorul”. Nu va trece mult și în Constanța vor lua ființă alte cluburi de fotbal sau „societăți sportive” cu secție de fotbal: „Victoria”, „Venus” (formată din meseriași, președinte fiind mai tîrziu reputatul aviator Romeo Popescu), „Mercur” (echipa funcționarilor comerciali), „Săgeata” și altele. Naționalitățile conlocuitoare au și ele echipa lor de fotbal, cea mai veche fiind, după cum se știe, echipa asociației sportive elene „Elpis”.

Cum era și firesc, publicul începe să aibă preferințe, jucătorii să fie cunoscuți. Iată de pildă, de la „Ovidiu” fac furorii... Tase Protopopescu (apoi jucător și mare animator la „Tricolorul”) și Trandabur („cel cu joc elegant”). Cronicile mai remarcă pe A. Popa, Batter, Levantinopol, Jipa, Ghițescu, Bobi Zamfirescu etc., iar la „Victoria” sînt vedete: Mihai Costea, (portar în reprezentativa Constanței), Zamolir, Birzan, Petre Protopopescu, Pompiliu Constantinescu, Vulcan etc... În echipa Liceului Mircea, sînt coțaji printre cei buni: Beloiu, Șerbănescu, Moisescu, Sarian, iar în formația Școlii superioare de comerț îi întîlnim foarte des în cronicile meciurilor — printre cei care s-au remarcat, pe: Vartolomeu, Lăzureanu, Zăineu, Sovăială, I. Costea etc. Printre viitorii navigatori, Thoma, Vițhi, Condescu și Birzănescu sînt cei mai aplaudați cînd joacă reprezentativa Școlii navale. „Tricolorul” contează pe Fianu, Deleanu, Paraschivescu, Oajă, Piana și Dinică (căpitanul echipei), iar „Săgeata” pe Dinulescu, Ghițescu și Teodorof. La „Artziv”, Metican, Garabeu și Ovanesian alcătuiesc o „trîpletă de aur”, în timp ce „Elpis” mizează pe talentul lui Stratos, Avanoğlu, Caniu, Ialinas, Vasiliu și Diamantopol. De altfel, ei au fost „motorul” frumoasei victorii în deplasare (4-0) asupra puternicei formații brăilene „Dacia”. Meciul s-a desfășurat în ziua de duminică 13 august 1922 pe terenul sportiv al „Educației fizice” din Brăila (n.n. — în parcul sportiv de la „Monument”).

Evenimentul cel mai de seamă al sezonului sportiv 1923 l-a furnizat întîlnirea București —

Constanța, care a avut loc la 1 noiembrie. Pe marginea acestui meci a apărut în „Dacia”, important cotidian local, o cronică din care redăm un fragment:

„Unul dintre cele mai frumoase meciuri a avut loc pe terenul de lingă silozuri, între echipele reprezentative București și Constanța sub arbitrajul d-lui Costel Rădulescu (n.n. — marcant membru în federația de specialitate și mare animator al fotbalului).
...Întîlnirea s-a sfîrșit cu 3 (Con-

Figuri Sportive

D. TRANDABUR
Într-o dreaptă în echipa clubului „Victoria” (fost rezervă în echipa națională a României, la meciul Turcia-România)

stanța) contra 2 (București). Ambele echipe au arătat multă abilitate și eleganță în joc. Din echipa Bucureștiului s-au distins cu deosebire extrem-dreptul (al cărui nume ne scapă din vedere) — n.n. interesant, nu? — precum și d-nii Covacs și Panaitescu, iar din echipa Constanței d-nii Tase Protopopescu, Jean Macri, Ghițescu, Sarandi, Sideropol și Avai. Este locul să felicităm pe d-l profesor N. Constantinescu care a reușit să aducă regionala de la București. (N.n. — desigur, se referă la reprezentativa Capitalei).

Dincolo de zîmbetul pe care involuntar îl prilejuiesc pitorești-le cronici de altădată, încercăm un sentiment de deplină înțelegere pentru entuziaștii noștri confrăți întru fotbal de acum o jumătate de veac, cit și pentru vocabularul lor destul de curios uneori. După cum, curios vi se va părea — desigur — să aflați că nu de puține ori chiar la meciuri importante (cum a fost cel de mai sus) cronicarii nu dădeau formațiile, iar cînd le consemnau, cei 11 jucători dintr-o echipă erau citeodată doar 10 sau... 9, ba, alteori, chiar... 12.

EMIL IENCEC

LIVIU PETRESCU : scriitori români și străini

(Urmare din pag. 5)

Manolescu se află, astfel, prins în antinomia „descălecătorului cultural” care are ambiția să așeze prima piatră și spiritul constructiv atent la exprimarea tradiției. Nicolae Iorga se constituie în versiunea lui Liviu Petrescu ca o personalitate contradictorie, decisă de conflictul dintre spiritul modern și cel conservator. Asemănător, definitoriu pentru André Gide este antinomia dintre spontaneitate (dispersie) și concentrare.

Uneori însă, faptele concrete pe care criticul se bazează în demonstrații sînt nesemnificative. Speculațiile rămîn în acest caz simple erori de calcul. Bahtin (și întreaga lui lucrare, **Problemele poeziei lui Dostoievski**), este anulat în urma unei supoziții sprijinite pe un ci-

tat nesemnificativ din Dostoievski (p. 175). Același lucru se întîmplă și în încercarea de a acorda ideea unui Iorga „modern”. Tehnica citatelor dispare, în lipsa studierii concepției fundamentale a autorilor, își arată fragilitatea. Ea nu poate fi suplinită de fastul demonstrațiilor erudite în care de multe ori criticul se pierde cu voluptate. Astfel că pînă la a se spune că Iorga împrumutase teoria estetică a simpatiei de la Titu Maiorescu, Liviu Petrescu face o lungă incursiune în H. Taine, G. Dobrogeanu-Gherea și în opera și concepția lui Guyau pe care o rezumă integral. Liviu Petrescu face o critică de afinitate și subtilitate, o critică cu disocieri remarcabile, însă în care judecățile de valoare lipsesc sau se limitează la un superlativ final.

Dintre uneltele pe care omenirea, în mersul ei nestăvilit spre perfecțiune, le-a transformat în exponate muzeistice, corăbiile-mi par a fi cele mai nedreptățite.

Nu pentru că meritul lor de a fi lărgit pămîntul — și odată cu acesta, spiritul nostru de pămînteni — le-a fost scotit în monedă ingratei uitări; s-a mai întîmplat și cu altele, și cu cite dintre cele orgolioase azi o să se mai întîmple. Ceea ce mă îndeamnă să le țin partea, să mă întorc spre ele cu suze murmurate este irepetabila lor aptitudine — ignorată — de a reconstitui o ipostază umană; de a rămîne punctul terminus al unui mod de a fi, cu nimic mai prejos decît cele prezente. Există o sumedenie de meserii convertibile, în cazul cărora procesul tehnic se complică rămîind fundamental același; există o altă sumedenie de meserii ancestrale, reanimate din rațiuni de pitoresc sau de sportivitate. Meseria de corăbier nu face parte dintre acestea, oricît ar încerca Thor Heierdhal sau Francis Chichester să dovedească contrariul fiindcă, înainte de a fi un mijloc, corabia ca atare este un sentiment și tocmai sentimentul nu mai există; acea trăire inedită în care se amestecă riscul cu imprevizibilul și cu dramatismul unei dispute îndelungi între o-mul izolat și apa necuprinsă. Or, cîți dintre navigatorii — să

TV

corăbii

le spunem — solitari de azi se hazardează într-o primejdioasă călătorie fără posibilitatea de a comunica într-un fel sau altul cu lumea? Fregate, brigantine, goelete, pinzare, clippere sau bricuri erau, fiecare în parte, o lume, un fel propriu de a dialoga cu vîntul și un tip de orgoliu uman născut dintr-un tip de izbîndă cînd pămîntul se năștea parcă din ambiție și din arcul etravei. Astfel fiind, un nomenclator de corăbii este un tratat de caracterologie umană pe nedrept rătăcit și mai ales fără șanse compensatorii.

O emisiune t.v. consacrată acestor involte fapuri ale mării pare a-mi submina punctul de vedere, zăind să le demonstreze recrudescența. Nu-i decît o aparență, un artificiu de regie, rezultatul unei tehnici ultramoderne abil deghizate. Catargele au măduvă de aluminiu, postul gabierului este un mofit trădat de ecranul radarului, înversunata pîndire a mării e substituită de veghea radiolocatorilor; între om și apă se instalează ritmuri mecanice care n-au nimic de-a face cu pulsul valurilor, iar vechea dispută bărbătească se mărunțește în angrenaje complicate de aparate ultrasonice. Furtuna e un decor și asta numai în cazul cînd nu vrem să o evităm, distanțele sînt reglabile după voie și dacă intrăm în pacea de moarte a tropicelor unde vîntul nu ne mai bombează pinzele, punem punct operetei și amorsăm motoarele. Corăbierii contrafăcuți pe care i-am văzut urcînd cu dezinvoltură scările de frînghie se lasă învăluți într-o totală senzație de siguranță împotriva căreia, firește, n-am nimic, aș pretinde-o și eu în aceeași situație. Dar ceea ce umblă pe apă nu mai este corabie, adică acel sentiment grațios, înzestrat cu pinze, disponibil și refractar totodată la hazardul întruchipat în vînt și în curenți-fluvii; e doar un car alegoric plutind pe o mare intrată în tăcere jigînită.

De aceea cred că odată cu dispariția adevăratelor corăbii a dispărut un mod unic de a înfrînta natura și implicit un poem de dragoste și luptă. Reproducerea, oricît de ingenioasă, n-au valoare. Singura împăcare a nostalgiei mele aș afla-o în irevocabilitatea procesului, așa trebuie să fie, corăbiile aparțin trecutului, să ne mulțumim cu dreptul de a le folosi ca metafore.

C. NOVAC

POȘTA REDACȚIEI

P. DINULICĂ — Nimic de adăugat după lectura noului, masivului transport. Cel mult că studiul marii poezii moderne, la care vă îndemnam, trebuie alternat cu cel al micii cărți de gramatică (de vreme ce scrieți: „Femei despletite cu coapsele goale se scaldă în soarele vesele-i zi...”).

IOSUP VIRGINIA — Sinceritatea pe care o invocați ca scuză pentru stingăcia presupusă a scrisorii e de fapt și calitatea cea mai evidentă a celor trei poezii. Cred că ar merita să continuați; vă voi citi cu interes în măsura în care, prin studiu înainte de orice, veți ști să evitați pericolul unei premature plafonări.

DOBRE ION — Aiei, în afundul pădurii are o dulcegie de madrigal; celelalte sînt naive sau banale. Un timid început de gîndire poetică în **Casa bătrînă**.

DAN GRĂDINARU — O biblică simplitate e legea care guvernează aceste poezii atît de unitare ca ton, modeste în aparență, de expresie directă a sentimentului, rostite în graiul comun, de toate zilele, dar lăsînd să se bănuiască o reală bogăție de resurse interioare. Mai trimiteți.

VIOREL GRAUR — Poeziile dv. par a fi rezultatul unui joc gratuit; la o lectură mai atentă, se poate da însă de cifrul unui limbaj esopich pus să comunice adevăruri de interes mai mult sau mai puțin general. Oricît ar fi de savantă și rafinată — ceea ce nu e cazul aici — această tehnică, obligînd pe cititor la operația descifrării și traducerii, intru totul posibilă, în proză obișnuită, plictisește dacă nu e subsumată unei viziuni. Cu această rezervă, se pot menționa **Poem neterminat**, **Ascult cum tace pămîntul**, **Sfîrșit de poem** și chiar epigrama care încheie ciclul — probabil în chip de explicație sau justificare.

PICTORUL NICOLAE VERMONT

(Urmare din pag. 11)

pe care o depășește chiar. O anumă nuanță impresionistă este sesizabilă, dar ceea ce surprinde mai mult este de fapt stăpînirea de către artist a capacității de redare a luminii și atmosferei locale, anunțînd, încă de pe acum, peisajele de pleînair pe care le va executa la Dieppe abia în 1929. Rezultanta a îmbinării celor două componente — marea și cerul — spațialitatea pinzei Peisaj din Constanța (inv. nr. 1857), confundîndu-se aici cu însăși perspectiva, este neîntîlnită în creația lui Nicolae Vermont de pînă atunci, îndatorată în general spiritului școlii mîuncheneze.

Cele trei schițe sînt dovezi probante ale unui adevăr incontestabil și anume al aceluia că pictorii de mare sensibilitate, în contact cu atmosfera peisajului de litoral, au schimbat structura plastică a lucrărilor lor, au simțit nevoia exprimării spațiului și luminii prin culoare, folosind mijloace proprii, noi, uneori surprinzătoare, neîntîlnite în ceea ce făcuseră pînă atunci, cum este și cazul pictorului Nicolae Vermont.

Nicolae Vermont a cunoscut Dobrogea și litoralul românesc încă de la sfîrșitul sec. XIX, cînd va fi făcut, desigur, primele schițe, de compoziție după motiv, la Constanța. Absorbit de practica lucrului în aer liber, care la începutul

NICOLAE CONDURA — Calități de prozator absolut remarcabile pentru cineva aflat, dacă înțeleg bine, în situația de a nu fi trecut încă examenul publicării. (Deși rezerve se pot face: dialogul ușor convențional și finalul, cam de senzație după gustul meu, din **Aventura**; oarecare lipsă de echilibru al construcției în **Un pepsi rece și definitiv**, unde episodul-parabolă tinde a deveni autonom și a împinge în umbră mica dramă care face de fapt obiectul povestirii).

Cum sînteți constănțean, e bine să alegeți o cale mai operativă decît cea pe care o poate oferi această rubrică, prezentîndu-vă cu lucrările dv. direct la redacție.

ANTON STANCIU — Inegal, nefixat încă, vă aflați într-o fază prelungită de căutare, exersînd pe coarde străine, prea diverse. Mai gravă, primejdia retorismului continuă să amenințe:

„Să pătrunzi în sanctuarul muncii
cu brațele pline de rivnă...”
„Nouă ne-a încredințat istoria
circa veacului...”
Am reținut (totuși) **Crepuscul și Marină**.

C. NEGREA GAVRILA — Desenele, într-o manieră utilizată curent azi pentru decorarea revistelor, mi se par reușite; le-am trimis redacției împreună cu **Înțeleptul veghează**.

CONSTANTIN BRÂNDUȘOIU — Parcă e ceva mai bine, într-adevăr. Cît despre scrisoarea de acum cîteva luni, nu e cazul să-i dați importanță. Sînt obișnuit cu astfel de reacții și am primit în cîteva rînduri niște admonestări („un grup de tovarăși” mă acuza de toate crimele posibile: „sarcasm”, „indiferență”, „cinism” și — oroare — „sadism critic”!) pe lingă care reproșurile dv. păreau frînturi dintr-un pașnic și blajin schimb de amabilități.

IOANICHIE OLTEANU

sec. XX nu mai era o noutate pentru artist, Vermont este atras deopotrivă de lumina solară sublimată în imagini prin fiecare detaliu, și mai ales prin reverberația apei. Apoi, ca o consecință, Vermont este preocupat de sugerarea spațiului redat prin amănuntul caracteristic locului, o reprezentare care nu presupune la Nicolae Vermont o analiză „științifică reverențioasă” a naturii după expresia lui Pierre Francastel, ci o analiză a detaliului imediat de artistul coplesit de impresii, absorbit de dorința de transpunere plastică a senzațiilor sale directe în fața naturii. În acest sens trebuie privite schițele cu portul Constanța, executate în vara anului 1910, în vederea comenzii.

Comparete cu lucrarea definitivă, cele trei schițe, care urmăresc închegarea acesteia, sînt superioare compoziției murale și pot figura ca tablouri de sine stătătoare pe simeza oricărui muzeu. (Două dintre acestea sînt expuse în Muzeul de artă Constanța.) În sfîrșit, ele atestă marea calitate a pictorului de a simți și reda lumina specifică locului, fluiditatea și mișcarea apei, aspecte de muncă, nota caracteristică peisajului portuar, conturînd o latură nouă a creației lui Nicolae Vermont, deosebită de aceea prin care el este statornicit în conștiința publicului nostru.

DIN CRONICA UNEI EXISTENȚE

Citeva documente inedite — evocarea lecțiilor profesorului **Simion Popescu**, un bilet către **V. Dumitrescu**, două teze de geometrie la un examen de bursă, cinci scrisori din Germania către **Simion Bayer** etc. — completează profilul spiritual al poetului Ion Barbu, vin cu unele precizări biografice demne de reținut, pun în lumină amănunte semnificative din cronică unei existențe. „Era plin de sinceritate și de o mare vibrație sentimentală. Fraza lui nu devenea caustică decât atunci când se ridica împotriva stărilor nedrepte ale lucrurilor sau împotriva regulilor rigide” — își amintește **V. Dumitrescu**, vechi prieten din copilărie al poetului Ion Barbu. Într-un bilet către el, Ion Barbu precizează că s-a născut la Rucăr (și nu la Cîmpulung Muscel cum reiese din actul de naștere) „în casa Mariei lui Năstase”, soția primarului. Foarte interesant este și faptul că, student fiind, în anul I la matematici, Ion Barbu a participat la un examen de bursă pe care nu l-a luat. Procesul verbal încheiat de comisie la data de 19 februarie 1915 recomandă să se acorde bursa u. nui oarecare Vasilescu Florian, Dan Barbilian situându-se pe ultimul loc cu media 6,50. Corespondența din Germania (1921—24), între altele, pune în lumină, o dată mai mult, frumoasa prietenie care îl lega pe poet de **Simon Bayer**: „Nu te pot răsplăti altfel decât scriind aici, negru pe alb (nici un lucru nou pentru tine, dar poate să-ți placă să-l vezi scris) ceea ce te timidități de prieten-ament au reținut de la expresie până acum. Gelozia nefirească cu care te iubesc eu pe tine... Curăția prieteniei noastre stă în negativitățile plastice ale celor doi termeni ai acestui raport...”. În sfârșit, la fondul „versurilor de circumstanță” se mai adaugă o dedicație (Pentru Sanda S.), necunoscută până acum, comentată de **Romulus Vulpesu** și comunicată de **Ion Larian Postolache**. (Manuscriptum, nr. 3).

O FALSĂ PROBLEMA

Cam ciudată și schematică, simplificatoare, este imaginea pe care și-a făcut-o despre scriitorul tânăr criticul **Virgil Ardeleanu**. Aproape sărac cu duhul, în viziunea lui **V. A.**, scriitorul tânăr n-ar ști să răspundă la întrebarea „De ce scriești?” fără să se acopere de ridicol („pentru că trebuie să ofer semenilor mei prea plinul meu suflătesc”). Dar incapacitatea de a se defini, presupusă, la tânărul scriitor nu este din păcate decât rezultatul concepției precare despre scris a lui **V. A.** Pentru că **V.A.**, rudimentar, își închipuie că „scrisul e o meserie ca oricare alta”; iar la întrebarea de ce scriești, scriitorul, ca și cizmarul sau croitorul la întrebarea de ce bate pinge sau coase haine, n-are ce răspunde. Vulgarizind, **V.A.** își bate joc de scriitor și de scris. El ride cu gura pină la urechi de fantoma (în ce secol își închipuie **V.A.** că trăiește?) creatorului care se „inspiră prin păduri și coclauri”. Mă rog, scriitorii maturi și consacrați știu foarte bine de ce scriu, precizează **V.A.** Ironia lui se îndreaptă spre **unărul** care „scrie în virtutea unor nestăvilit imbolduri”. Pe **V. A.** îl irită faptul că e întrebat de ce scrie proaspătul „premiat într-ale debutului” (sic), „începătorul într-ale literaturii”. Dintre atâtea alte probleme, aceasta i se pare lui **V.A.** că e la ordinea zilei, iar „Steaua” (1—15 august) îi acordă intervenției sale importanța și locul de cinste al unui articol de fond. Nu avem de-a face cu o falsă problemă?

PROGRAMUL CRITICULUI

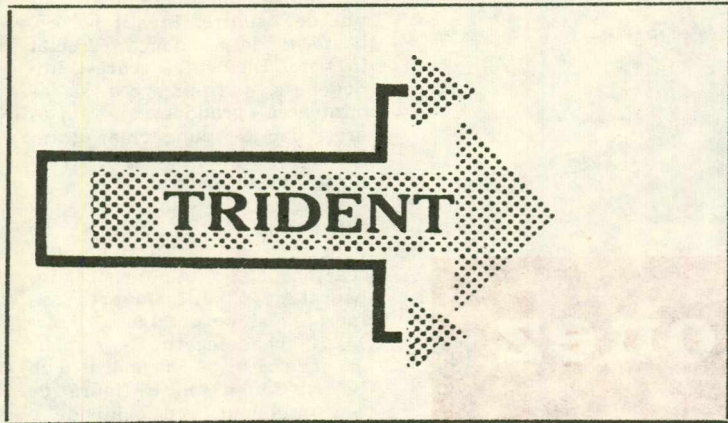
Într-o scurtă convorbire tipărită în „Ateneu” (nr. 7), **Al. Călinescu**, care a primit premiul pentru debut în critică al Uniunii Scriitorilor, reușește cu o remarcabilă luciditate să motiveze opțiunea juriului: „Așa-

dar, cred (și m-ar bucura să fie așa) că a fost premiata o carte... decomplexată, adică liberă în convenție și în stil, degajată de orice influențe apăsătoare și ne-subordonată vreunei mode critice”. Prin cartea sa de debut, dar și prin felul cum și-o judecă, **Al. Călinescu** se anunță un critic serios, cu un profil distinct. Un program, exprimat cu claritate în aceeași con-

ne-a dus nu o dată la exclusivism”. Și prin aceasta **N. I.** este în replică cu **Ion Alexandru** care recent susținea, în „Tribuna”, dimpotrivă, că poezia modernă e o poezie a locului. Dar atit **N.I.** cit și **I.A.** nu fac, de fapt, decât să pună un accent în plus pe unul din cei doi termeni ai problemei. Amândoi, deși străbat căi diferite, din direcții opuse, se întilnesc. **N.I.**, avanta-

MAGISTER DIXIT

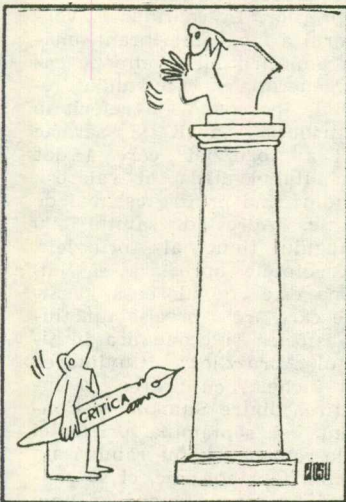
„E nevoie întotdeauna de o autoritate care să reprezinte ultima instanță, de un gir infailibil, de un «magister dixit» etc. etc. Iar magistrul, „infailibil”, firește, este poetul **Ion Drăgănoiu**, și publicist, printre picături... Cel puțin așa reiese dintr-un articol al d-sale, apărut în **România liberă** din 10 aug. 1973. Se dau aici certificate, ex cathedra, mai multor critici, după ce autorul se străduiește, de-a dreptul înduioșător, să câștige bunăvoința altora. Printre incriminați, se numără și doi colaboratori ai revistei noastre, **Hristu Cândroveanu** și **Alex. Ștefănescu**. Reproducem un fragment dintr-un articol apărut în revista **Tomis** (din 25 iunie, 1973) semnat de **Hristu Cândroveanu**, citat în articolul lui **I. D.**: „În cazul lui **Homer**, zona balcanică în care ne înscriem și noi este un argument ce ne îndreptățește să ni-l «revendicăm» la fel de bine ca și grecii și celelalte popoare de

vorbire cu **C. Costin** ne determină să fim optimiști în ceea ce privește destinul său: „Actual critic înseamnă pentru mine în primul rând metodă, rigoare, sobrietate; detest creația înțeleasă ca vinătoare de metafore, ca afirmare cu orice preț a așa-numitei sensibilități manifestată, adesea, prin delir verbal, printr-o prețiozitate cum nu se poate mai ridicolă”.

NICI-UN ZIMBET

Imaginați-vă: am dat 1,50 lei pe „Urzica”. De la început, adică de la coperti, ne-au atras atenția caricaturile care atacă teme foarte grave și importante: petrecerea „la iarbă verde”

și stîrpirea bacșului. În cele 16 pagini tipărite în 4 culori, de o sobrietate extremă, — alte 30 de caricaturi pe care nu le-am mai întilnit în alte reviste. Tot în „Urzica”, la capitolul „texte” — **Alecu Popovici**, care se știe ce suplu și sportiv este, ne invită să respectăm o rețetă specială în cura de slăbire cu brînză de vaci, **Vasile Băran** ne obligă să ascultăm citeva „miscroioane” melancolice („Poziție — Dacă ai făcut un pas și nu îl mai faci și pe cel de-al doilea, înseamnă că ai rămas într-un picior”), **A.C. Pîrvulescu** ne oferă un buchet de „pansele” războinice („I-a spart capul, după care s-a retras a-i respecta durerea”), **Eugen Frunză** încearcă să ne convingă în citeva vorbe că „în orice frizer zace un detectiv”, ș.a.m.d. Nici-un zîmbet...

UNIVERSALIA

Poetul **Nicolae Ioana**, într-o frumoasă pledoarie pentru universală, pentru o viziune, adică, din perspectiva universalității (România literară nr. 32 din 9 august) afirmă cu îndreptățire: „Criticii spun despre un poet sau un prozator că vine din cîmpie sau din munte cu lumea lui, aceea a muntelui ori a cîmpiei. Această compartimentare, obținută și fără să cu-

prindă diferențierile necesare, jat evident de un simț remarcabil al nuanței, nu uită, însă, să precizeze: „Arta, literatura încep de acolo de unde începe inexplicabilul”. În funcție de acest fapt **N.I.** respinge, deopotrivă, exacerbară vocabularului, „salivația în fața cuvintului... care se dovedește practic minoră” ca și transcrierea și inventarierea vieții — pentru a da intuiție „marilor fluxuri ideatice”.

POETUL, CRITICUL ȘI ȘTIRILE C.F.R.

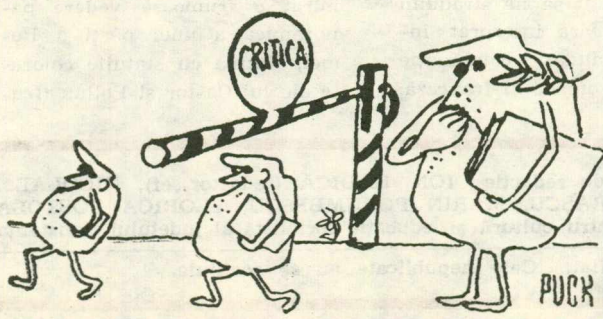
O știre C.F.R. de ultimă oră ne transmite poetul și criticul **Dinu Flămînd** tocmai, hăt, din Prisaca Dornei. „Dacă aveți noroc și prindeți o barieră la Prisaca Dornei, ne previne el în „Flacăra” din 11 august (tiraj 160.000 de exemplare...), puteți s-o luați liniștit după fragi. Barierea se lasă cu aproape o oră înainte de trecerea trenului și se ridică la o jumătate de oră după trecerea lui”. Știre care nu se adresează, evident, pietonilor (ei ar trece „liniștiți” pe „sub” barieră...), ci membrilor A.C.R., posesorilor, adică, de autoturisme. Rămîne de văzut dacă „pe coastă” se află fragi...

DEFINIȚII

Wolf Aichelburg încearcă imposibilul: definirea poeziei. De aici o serie de propoziții contradictorii, nu o dată amuzante: „Poezia este un fragment de limbă ridicat la o stare de excepție... poezia este opusul vorbirii... Poezia, deci nevorbia, depinde, așadar, de o stare, și starea aceasta nu este una sentimentală, nu se poate determina printr-un grad de simțire sau de excitație... Orice naștere poetică autentică pornește de la o amuțire... Născocitorul poeziei a intrat într-o criză. Dilema lui specifică este: ar trebui să tac, dar nevoia mă silește să spun ceva. Poetul rătăcește în jurul abisului tăcerii... Poezia este o tăcere îngredită. O poezie veritabilă se naște întotdeauna din tăcere... Poezia este o altă ordine... Veți întreba acum: cum poate fi deosebită poezia autentică de cea așa-zisă... opusul vorbirii, aceasta este o afirmație, tăcere îngredită, iată o imagine. Unde ni se oferă posibilitatea practică de a face o deosebire? Răspunsul trebuie să fie: nu există!” (Transilvania, nr. 7).

LIVIU ERGAN

I. MATEI

În criză de subiecte

La drept vorbind, am așteptat începutul campionatului de fotbal ca pe o mană cerească, convingi că totuși marile subiecte ale cronicarului sportiv ies din ofsaide și bîlbîială în fața porții. Iată însă că, deși s-au scurs trei etape bunicile, pe condeiul nostru vine greu cerneală și n-ai de unde scoate picătura palpitantă dacă vechile și mai noile noastre divizionare evoluează ca și astă-toamnă, adică iavaș-iavaș... Despre ce să scrii atunci? Să-l divulgi pe **Ilie Oană** că nu are fundaș stînga? Păi asta a văzut deja toată lumea și dacă **Politehnica Iași** o va păți iar, pe-acolo o va păți, pe partea lui **Miclos** sau **Ciubotaru**. Că **Tănăsescu** nu-i, doamne ferește, suplinitorul virtual al lui **Sătmăreanu**, de vreme ce un anonim moldovean get-beget, **Alloaie**, trece pe lingă el ori de cîte ori are chef? Că nu știm unde-i nici ce s-a întîmplat cu **Lucescu**, pînă deunăzi „academician” al naționalei? Toate astea sînt încă lucruri neînsemnate cită vreme nu există un clasmant cu coadă și-nceput, cu „zone primejdioase” și rivale la șefie, cu golgeteri și arbitraje care au influențat rezultatul etc. Dar fiindcă tot am ajuns în acest gol de inspirație, să încercăm a face un subiect din ceea ce se vede de la fereastra blocului nostru la orice oră din zi și din noapte. Ei bine, în incinta, ba chiar în inima noului cartier constănțean **Tomis IV** (care de pe celălalt mal al lacului **Tăbăcărie** se zărește ca o grandioasă flotă de beton), deci chiar sub ochii cititorva mil de blocatori fericiți, se află un superb teren de tenis cum nu există altul pe litoral la ora de față. După cîte ne-am putut da noi seama de după gardul său regulamentar de peste trei metri de sîrmă emailată, terenul drenat este acoperit cu o zgură mai fină decît cafeaua gata rîșnită, are vestiar cu stil, are scaune de arbitraj pe roțile și mai are o excepțională instalație de nocturnă. Are paznic și tapiserie modernă cu reclame **Pepsi-Cola**, firmă căreia, cică, i-ar și aparține. În consecință, pe el pot fi admirați cîteodată amatori care, parcîndu-și prin preajmă automobilele, își consumă orele de agrement în baza tarifului de 10 lei ora de persoană, și, nu de puține ori, tot acest complex sportiv poate fi văzut pustiu și zăvorît. De ce? Mai întîi pentru că e bine administrat, apoi pentru că omul nu are vreme numai de tenis nici chiar vara și mai ales pentru că tinerii, pionierii, ori copiii cartierelor **Tomis** (vreo cinci la număr) n-au de unde scoate zilnic și pentru fiecare oră 10 lei de căciulă. Așa că ei, care au însă toată vara la dispoziție, sînt obligați să-și tipărească nasurile în împletitura emailată a gardului. Mă se va răspunde că ei au la dispoziție terenurile din **Parcul pionierilor**. Dar atunci vin eu și întreb: ce caută terenul acesta minunat cu un statut administrativ special, aici, chiar în inima cartierului **Tomis IV**? De ce a fost el construit chiar sub ferestrele noastre, în spațiul verde rezervat locuitorilor acestui cartier, pe locul unde copiii lor aveau toate drepturile să facă tumbe? Pentru ca tocmai ei să tinjească, dincolo de gardul de sîrmă, după zborul mingilor albe?...

GOLGETER

Primire la președintele republicii, Giovanni Leone

escale contemplative

memorial sulmonez (I)

În perioada 24 iulie—1 august 1973, o delegație a Constanței, condusă de primarul municipiului, tovarășul Petre Nicolae, deputat în Marea Adunare Națională, a participat ca invitată a orașului Sulmona, la manifestările săptămânii prieteniei italo-române, inițiate de municipalitatea sulmoneză și desfășurate în mai multe centre din regiunea abruzzilor. Împreună cu delegația, au participat la program: ansamblul **Briulețul**, un grup de profesori din conducerea asociației Ovidianum și un grup de studenți în filologie clasică, de la Universitatea din București, interpreți în limba latină ai ultimului act al tragediei **Ovidiu** de Vasile Alecsandri.

☆
Avionul decolează parcă cu un fel de grabă, după așteptarea la care fusese supus pentru îndeplinirea tuturor formalităților. Chipurile prietenilor care veniseră să ne... „petreacă” s-au micșorat și s-au șters împreună cu silueta clădirilor aeroportului. Privim cu admirație geometria ogoarelor noastre, a fertilelor și darnicelor noastre ogoare. Distingem benzile lucitoare ale canalelor de irigație, punctele alburii ale arzeienilor care stropesc lanurile, câteva așezări, apoi totul se ascunde după o groasă perdea de ceață din care avionul se grăbește să iasă cât mai curînd. În fine, plutim deasupra imensului covor de nori care, sub lumina soarelui îmbracă forme care de care mai ciudate. Regretăm că nu avem la îndemînă aparatele de fotografiat. Priveliștea aceasta și magnifică și fantastică merită să fie prinsă pe peliculă. În salonul nostru toți sînt veseli, comunicativi, gata de glume și de ris. Tovarășul Petre Nicolae, conducătorul delegației, și tovarășul Adrian Rădulescu, directorul Muzeului de arheologie din Constanța, care au mai fost oaspeți ai Sulmonei, ne împărtășesc impresii din vizitele anterioare. Se comentează programul la care vom participa, deși nu avem siguranța că versiunea comunicată nouă este cea definitivă, se fac proiecte și pronosticuri, se precizează ținuta pentru ziua de primire cînd vom fi primiți de președintele Republicii Italia, Giovanni Leone.

La un moment dat, Parnica — dirijorul ansamblului folcloric — cu cîțiva instrumentiști, ne oferă un scurt divertisment muzical alcătuit din melodii populare românești și cîntone italiene. Cum vor primi gazele noastre cîntecele și dansurile românești? Se vor bucura oare că încercăm să le oferim în interpretare românească cele mai cunoscute din cîntecele lor? Parnica și ai lui

cîntă frumos, imprimă sunetelor o anume căldură care te învalue și-ți trezește emoții pînă acum ascunse undeva în cine știe ce tainiță a sufletului. În salonul celălalt, călătorii — toți sînt din grupul nostru — s-au liniștit. Cîteva fete suportă mai greu călătoria. Doctorul Dima le oferă fel de fel de pastile, sfaturi de rigoare și... încurajări.

Jos, prin spărtura stratului de nori se zărește o pînză de apă vineție. „Adriatica”, explică profesional o stewardesă. Ne uităm cu insistență, dar ne lăsăm păgubași. De la 7.000 de metri înălțime, e greu să-ți faci o părere clară despre ceea ce se oferă, jos, privirii. Curînd distingem, ca pe o hartă în relief, siluete de munți, văi, linia șerpuită a riurilor, lacuri, aproximative contururi de localități. Avionul coboară pe nesimțite. Acum vedem și mașinile alergînd ca niște insecte ciudate, în diferite direcții. Iată și un tren. Se pare că linia e electrificată. Zburăm pe deasupra unui oraș mare, ale cărui cartiere mărginașe se întind în toate direcțiile ca niște tentacule. Pînă să ne dăm seama că sîntem deasupra cetății eterne, stewardesa ne roagă să ne prindem centurile, avionul virează, se înclină, și zdruncinătura pe care o simțim ne anunță că sîntem pe pămîntul Italiei.

Prietenii sulmonezi, veniți în număr apreciabil să ne întîmpine, ne și iau în primire. Se fac prezentările, dar nu rețin decît numele domnului Paolo Di Bartolomeo căruia, îmi amintesc că anul trecut, cu ocazia Congresului **Ovidianum** de la Constanța, Mihalcea, redactorul Tomisului, îi solicita-se un interviu.

Disting, printre cei care ne așteaptă, chipul lui Enescu, constănțeanul nostru, acum șeful reprezentanței turistice românești la Roma, și pe cel al profesorului Alexandru Balaci, directorul Academiei și bibliotecii românești din capitala Italiei. Mă apropiu, ne îmbrățișăm și începem să ne depănăm impresii și amintiri.

După o scurtă solemnitate în cadrul căreia s-au rostit obșnuitele cuvinte de salut, iată-ne repartizați pe mașini și porniți spre inima Romei. Sînt cu doctorul Dima în autoturismul condus de comandantul poliției sulmoneze, un tînăr frumos, a cărui amabilitate ne dezleagă limbile. De altfel, caracterul deschis, comunicativitatea, exuberanța, lipsa de protocol în atitudinea gazdelor noastre ne-au încurajat de la început și ne-au ajutat să ne străduim a comunica fără interpret într-un grai ciudat, combinație de italiană, română și franceză,

un soi de esperanto sui generis care, spre satisfacția noastră dă foarte bune rezultate. Am intrat în aglomerația Romei. Din cînd în cînd, „ciceroanele” noastre ne comunică numele cite unui monument.

Aici însă nu mai e nevoie: recunoaștem **Colosseumul**, dar n-avem timp să ne dăm seama pentru ce, după ce ne prelîngem încet pe lîngă zidurile unei străzi tare înguste — și cite de-astea vom mai vedea în zilele următoare! — mașina stopează în fața hotelului **Forum**. Sîntem anunțați că, după ce ne instalăm, vom urca la etajul 5, unde se va servi masa. Abia acolo am înțeles că hotelul se află în imediata apropiere a **Forumului** lui Traian, ceea ce-i justifică numele. De sus, admirăm o splendidă panoramă nocturnă a acestui oraș, pentru mulți dintre noi încă necunoscut. Masa începută într-o atmosferă ușor protocolară, se înveselește treptat. Mai mult decît vinul, firea amfitrionilor noștri înlătură ușor orice rețineră, orice barieră.

După masă, la propunerea lui Adrian Rădulescu, pornim cu tovarășii: Iliescu, Apostol, Dima și un prieten italian, să vedem ce se poate vedea în apropierea hotelului. Ne impresionează și admirăm masivitatea construcțiilor din **Forul** lui Traian, facem înconjurul **Columnnei**, contemplăm grandoarea monumentului unificării Italiei, din Piața Veneția, apoi imaginile încep să se învîlmășească de năvala impresiilor stîrnite de tot ce ne înconjoară. Ne întoarcem la hotel pe același traseu. E ora unu și jumătate și parcă nu simțim somnul. Pe băncile din parcul de lîngă hotel, în liniștea nopții, sub învîlmășagul stelelor și mîngîiați de o adiere răcoroasă dorm cu cite o servietă sau legăturică sub cap, probabil urmașii plebeilor Romei. Treceam tăcuți pe lîngă ei să nu le întrerupem odihna de noapte.

☆

A doua zi, evenimentul cel mai important, care a inaugurat în chip fericit săptămîna prieteniei italo-române, a fost primirea de către președintele Republicii Italia, Giovanni Leone, a tuturor membrilor delegației române, însoțiți de oficialitățile abruzeze și sulmoneze. După un moment de așteptare în piața din fața palatului Quirinale, unde am admirat o frumoasă vedere panoramică a unei părți a Romei, fîntîna cu statuile colorate ale lui Castor și Pollux (fr-

moasele și mult cîntatele finții ale Romei pe care nu vom avea timp să le vedem!), obeliscul — al citelea din cele treisprezece! — și uniforme pline de pitoresc și originalitate ale gărzii palatului, am fost luați în primire de un tînăr investmîntat în haine de epocă, cu fireturi, cu mînuși albe. În ochii lui, ca de altminteri în ochii tuturor celor ce ne-au întîmpinat, am întîlnit o notă de voioșie, de prietenie. Salonul de primire, în stil rococo, poate fi de asemenea cercetat în voie. Elementele care-l împodobesc, parc-ar vrea să amintescă grandoarea și n-aș greși dac-aș spune chiar grandomania regilor a căror reședință fusese palatul.

Cineva anunță scurt și simplu: „Il Presidente” și pînă să ne dăm bine seama că solemnitatea începe, în fața noastră, în-cadrat de o suită nu prea numeroasă și de conducătorii celor două delegații — române și abruzeze — a apărut un bărbat scund, cu o figură de om inteligent, cu ochii de o mobilitate deosebită, cu scilpiri vesele, prietenești.

După cuvintele de salut ale celor doi primari, președintele Leone, în cuvîntul său, a subliniat mai întîi că prietenia dintre Italia și România aparține tradiției și istoriei, dar că asemenea legături și-au primit consacrară lor solemnă prin vizita recentă întreprinsă la Roma de președintele Nicolae Ceaușescu. Exprimîndu-și stima și simpatia față de șeful statului român, Giovanni Leone subliniază că „Statul socialist România are azi un ghid ferm, iluminat, interesant”. Insistînd asupra elementelor care stau la baza raporturilor prietenești italo-române, președintele s-a referit în particular la afinitățile lingvistice, povestind că în timpul convorbirilor cu președintele Ceaușescu, amîndoi și-au dat seama că se pot înțelege perfect fără ajutorul interpretelor. În continuare, vorbitorul a făcut un vibrant omagiu amintirii lui Ovidiu pe care generația sa l-a studiat temeinic în școală, s-a referit la contribuția „micii și săracei țări a Abruzziei” care a dat însă Italiei atîția fii valoroși. Ovidiu fiind printre cei mai de frunte. Adresînd salutul său „dragului ținut al Abruzziei”, președintele apreciază că Sulmona este „o valoroasă localitate care are o precisă funcțiune istorică și economică în ținutul Abruzzilor”. Cuvîntarea s-a încheiat cu urarea ca înfrățirea dintre Sulmona și Constanța și săptămîna prieteniei italo-române să nu rămînă un simplu fapt episodic, ci să constituie o primă etapă a unei tot mai active colaborări culturale italo-române.

După ritualul fotografierii cu oficialitățile, președintele, atras de frumusețea costumelor ansamblului **Briulețul**, s-a îndreptat spre grupul dansatorilor și, amintind că „lui Ovidiu i-au plăcut fetele frumoase”, s-a fotografiat în mijlocul dobrogencelor noastre, avînd alături pe primarul Constanței, Petre Nicolae și pe Iacob Ionașcu, ambasadorul României la Roma, pe Paolo Di Bartolomeo, primarul Sulmonei, și Dante Maggi, asesorul pentru turism al Abruzziei. Solemnitatea s-a încheiat într-o atmosferă prietenească, plină de o firească voioșie, caracteristică de altfel tuturor prietenilor noștri italieni.

La ieșirea din palatul prezidențial, Roma ne-a întîmpinat cu o adevărată risipă de lumină. Mașinile ne poartă prin fața cîtorva din monumentele caracteristice ale Cetății eterne, dar obiectivul final — și pentru asta ne și grăbim — este bazilica San Pietro. Piața imensă, cu seria de coloane care-o înconjoară, cu seria de statui care străjuiesc deasupra, cu

numărul imens de vizitatori, ne-a înmărmurit. Intrăm în biserică. Imensitatea, mulțimea capodoperelor de sculptură și pictură și numele celebre ale autorilor lor, bolțile, cupolele, toate ne îmbie și ne uimesc. La ce să te uiți mai întîi? Unde să stăruie mai mult? Printre miile de vizitatori, se disting, imprimînd o notă pitorească, costumele românești ale membrilor **Briulețului**, deveniți obiectul atenției curioșilor care nu mai văzuseră așa ceva. Aparatele de fotografiat îi asaltează. Dar ei își văd liniștiți — sau cel puțin așa par — de treaba lor. Din cînd în cînd, cite un semn discret cu capul însoțit de zimbete, dezvăluie satisfacția lor de a purta, aici, în inima Romei, costumele noastre românești, bătrîni și frumosul nostru costum. Parcă dacii de pe Columnă au coborît și se plimbă ca la ei acasă prin Cetatea Romană.

În ultimele minute, ni se oferă prilejul să vedem tezaurul papilor. Valoarea materială — mai mult decît artistică — a exponatelor — odăjdii, obiecte de cult, săbii și diferite alte lucruri dăruite urmașilor Sfîntului Petru — nu cred că poate fi evaluată.

După masă, un grup restrîns, sub conducerea lui Adrian Rădulescu — un ghid excelent! — vizităm pe îndelete **Colosseumul**. Aceași senzație a monumentalului pe care ne-au inspirat-o ruinele Bibliotecii trăniane, ale Columnei, ale monumentului eroilor, ale catedralei San Pietro, o trăim și aici. Încep să cred că meșterul arhitect și constructor italian are vocația monumentalului. Si mă gîndesc la bijuteriile noastre — pitite pe sub brazii seculari ai pădurilor Moldovei sau Munteniei — la Voroneț, la Sucevița, la Putna, Cozia, Curtea de Argeș și alte asemenea creații care te invită la contemplarea naturii în care se încadrează perfect.

Întorși la hotel, ne rînduim în grabă bagajele care sînt repartizate pe mașini și, instalați confortabil în autoturisme, pornim pe drumul Sulmonei. Deocamdată, orașul nașterii lui Ovidiu e un simplu punct pe hartă, o abstracțiune încă.

— Ați mai fost? ne întrebă amicul Franco, șoferul mașinii noastre.

— No!

— Sulmona e una bella città! ne asigură el. Și mașina go-nește cu 180 pe oră pe o autostradă largă, străjuită de interminabile bare de aluminiu și de tufe de leandru înflorite.

Peisajul varietat — pentru că am intrat în zona muntoasă a Abruzziei — este populat de numeroase localități cătărate pe înălțimi, sau strecurate pe firul văilor: case așezate în trepte, din cărămidă sau din piatră, fără vegetație, doar — ici-colo — cu cîțiva pomi care străpung înălțimile cu siluetele lor alun-gite asemeni plopilor noștri. Pe tăpșane, pe costișe, pe viroaie, livezi de măsline, vii — foarte bine îngrijite —, grădini de legume... Toate se îmbină în peisaje unice, de o mare frumusețe. Încep să cred că Italia toată este un muzeu imens și una din vocațiile acestui popor al cărui pămînt nu e totuși prea darnic, este vocația construcțiilor. Acum înțeleg de unde vine tendința spre monumentalitate și grandoare. Natura însăși i-a creat-o și i-a cultivat-o.

ION BĂDICĂ

Colegiul de redacție: ION BĂDICĂ (redactor-șef), NICOLAE MOTOC (redactor-șef adj.),

ȘTEFAN CAREJA, GH. DUMITRĂSCU, MARIN PORUMBESCU, FLORICA POSTOLACHE, ADRIAN RĂDULESCU, EM. ȘTEFĂNESCU

Tomis, revistă bilunară editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Constanța, B-dul Republicii nr. 28, telefon 13416 — 21368. Căsuța poștală nr. 112

Rugăm să ni se trimită manuscrisele dactilografiate. Cele nepublicate nu se restituie.

Tiparul: I. P. „Dobrogea”, Constanța